

Riyazet Yolu

Ebü'l-Leys Semerkandî

EHİL
YAYINCILIK

İstanbul, 2018

EHİL

YAYINCILIK

RİYAZET YOLU

EBÜ'L-LEYS SEMERKANDÎ

Mütercim
Ferid KÖPRÜLÜ

Editör
Haldun ŞEKER

Mizanpaj

GRAFİK & SANAT

Kapak
Erkan METİNER

ISBN
978-605-2196-14-4

Baskı
Eylül 2018

Yayıncılık Adresi

© Gelenek Yayıncılık San ve Tic Ltd. Şti
Fevzi Çakmak Mh. 1110 Sk. No: 10/1 Esenler/İstanbul
Tel: 0212 562 01 71 - Faks: 0212 562 01 72 - www.gelenek.com.tr

Yayıncı Sertifika No: 12062

Matbaa Adresi

Ofis Yayın Matbaa Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. 21 B Blok
Zeytinburnu/İstanbul Tel: 0212 576 47 15

Matbaa Sertifika: 14973

Genel Dağıtım

Yeryüzü Yayın Dağıtım Ltd. Şti
Şirket Tel: 0212 445 80 00
Şirket Gsm: 0505 972 36 23
Whatsapp no: 0505 972 36 23
Web: yeryuzudagitim@gmail.com
Adres: Göztepe Mah. İnönü Cad. Rahim Sok. No:111
Bağcılar/İstanbul

“EHİL YAYINCILIK” bir Gelenek Yayıncılık Markasıdır.

EBÜ'L-LEYS SEMERKANDÎ

RİYAZET YOLU

EHİL
YAYINCILIK

İÇİNDEKİLER

Riyâyı Terk Edip İhlâsa Sarılmak	9
Riyâ İçin Yapılan İbâdetler	13
Yedi Şey Yedi Şeye Bağlıdır	15
Riyâ Haramdır.	18
İyiliği Emredip Kötülüğü Yasak Etmek.	26
Tevbe	29
Gencin Tevbesi	37
Tevbe Kapısı	44
İçkinin Kötülüğü	62
Yalanın Kötülüğü.	73
İhtikâr (Karaborsacılık)	79
Şeytanın Tuzakları.	81
Kötünün de Kötüsü Olanlar	84
Dili Korumak	85
Hırs ve Uzun Emel	89
Kuruyan El	98
Zina ve Fuhşun Kötülüğü	100
Faiz	108
Nefse Galip Gelmek	119
Haramdan Sakınmak.	129
Vera' (Haramlardan Sakınmak)	134
Ucûb (Kibir, Gurur).	136
İdarecilerle Düşüp Kalkmak	138
Şeytanın Düşmanlık ve Hileleri	149
Akıllı Kimse Nefsini Terbiye Edendir	157
Hırsızlık Cürmü ve Cezası	158

EBÜ'L-LEYS SEMERKANDÎ HAZRETLERİ (Vefâtı H. 373/M. 983)

Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretleri büyük İslâm âlimlerindedir. İsmi, Nasr bin Muhammed bin Ahmed bin Muhammed'dir. Künyesi Ebü'l-Leys olup, Semerkandî adıyla şöhret bulmuştur. İmâmü'l-Hüdâ ve Fakîh lakaplarıyla da anılır. Kendisi Hanefî mezhebine mensuptur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 983 (H.373) senesinde vefat etmiştir.

Semerkand'da doğan Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretleri, küçük yaşta ilim tahsiline başladı. Zamanının âlimlerinden din ve fen ilimlerini tahsil etti. İlim tahsil silsilesi İmâm Ebû Yûsuf'a ulaşan Ebû Câfer Hinduvânî'den ilim öğrendi. Hanefî fıkhında yüksek dereceye ulaşıp, **Fakîh** lakabını aldı. Tefsir, hadis, kelâm, tasavvuf ve ahlak ilimlerinde de geniş ilim sahibi olup, İmâmü'l-Hüdâ lakabına değer görüldü. Hanefî mezhebinin en büyük âlimlerinden olup, muhtelif ilimlere dair pek çok kıymetli eser yazdı. Bağdat'ta Ebü'l-Leys Semerkandî Câmii vardır.

ESERLERİ

Münkerden sakınmakta ve dünyaya kıymet vermemekte çok yüksek derece sahibi olan Ebü'l-Leys Semerkandî, birçok talebe yetiştirip kıymetli eserler yazdı. Yazdığı eserlerin en meşhurları vaaz ve nasihat kitapları hususiyetinde olan **Tenbihü'l-Gâfilin ve Bostânü'l-Ârifin**'dir. Tamamı İslâm ahlakını anlatan bu eserler, âyet-i kerîmeler ve hadis-i şerîflerle beraber, nasihat ve hikmetli sözleri muhtevîdir. Bu eser, Kâhire'de yediden fazla baskı yapmış (H. 1302-1325), İstan-

bul'da ise 1342 (1926) senesine kadar hem Arapça, hem Osmanlıca olarak birçok baskısı yapılmıştır. Hazırladığımız bu eser ise 1325 senesinde basılan Osmanlıca metnin sadeleştirilmiş şeklidir.

Ebü'l-Leys Semerkandî Hazretlerinin diğer eserleri şunlardır:

1) Tefsîrül-Kur'an: Dört cilt hâlinde yazılan bu tefsir kitabının pekçok yazma nüshası vardır. Ayrıca 1892 (H.1310) yılında Kâhîre'de basılmıştır. **2)** Hizânetül-Fıkh: Hanefî mezhebinin fıkıh hükümlerine yer verir. **3)** Uyûnü'l-Mesâil fil-Fürû': Fıkıh ilmine dâir bir kitaptır. Bu eserin şerhleri mevcuttur. **4)** Esrârül-Vahy: Mirâcla ilgili bir eserdir. **5)** Kurretül-Uyûn ve Müferrihü-Kalb-il-Mahzûn: Büyük günahlardan bahs eder. **6)** Şerh-i Fıkhul-Ekber: İmâm-ı A'zam Ebû Hanîfe'nin Fıkh'ul-Ekber adlı eserinin şerhidir. **7)** Tuhfetül-Enâm fî Menâkıbü'l-Eimmet-il-Erbe'a el-A'lâm: Ehl-i sünnetin dört mezheb imamının hayatı bu eserde anlatılmıştır. **8)** Dekâik-ul-Ahbâr fî Zıkr-il-Cenneti ven-Nâr: Cennet nimetlerini ve cehennem azabını anlatan bir eserdir. **9)** El-Fetâvâ, **10)** Muhtelifür-Rivaye, **11)** En-Nevâzil fil-Fürû', **12)** El-Mukaddime fi's-Salât, **13)** Beyânu Akîdet-il-Usûl: Temel iman bilgilerini anlatır.

Güzel ahlak sahibi olup, İslâm dininin kudsîyetini ve ebedî saadete ermenin yollarını, ömrü boyunca insanlara anlatmaya çalışan Ebü'l-Leys Semerkandî Hz. buyuruyor ki: "Kabir azâbından sakınmak isteyen şu dört şeye sarılmalı ve şu dört şeyden de kaçınmalıdır. Sarılması gereken dört şey şunlardır: **1)** Namazları doğru kılmalı, **2)** Zekâtı vermeli, **3)** Kur'an-ı Kerîm okumalı, **4)** Allah Teâlâ'yı çokça anmalı ve zikretmelidir.

Kaçınılması mucib olan dört şey de şunlardır: **1)** Yalan söylemek, **2)** Hiyanet etmek, **3)** Kovuculuk (söz taşıma) yapmak, **4)** Üzerine idrar sıçratmak.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdu ki: "İdrar (sıçramasın)dan sakınınız. Zira kabir azabının çoğu bu nedenden ötürü meydana gelir."

Not: Kitapta geçen Fakih kelimesiyle kastedilen, Ebül-Leys Semerkandî Hazretleri'nin kendisidir.

Riyâyı Terk Edip İhlâsa Sarılmak

Ebû'L-Leys Semerkandî Hazretleri buyuruyor ki: Hz. Peygamber'den (s.a.v.) rivayet edilen bir hadîs-i şerifte Efendimiz şöyle buyurdu:

“Sizin hakkınızda en çok korktuğum şey küçük şirktir.”

Ashâb-ı Kirâm sordu:

“Ey Allah'ın Resulü, küçük şirk nedir?”

Resûlullah:

“Riyâdır! Allah Teâlâ, kulların amellerinin karşılıklarını vereceği hesap gününde, riyakârlara şöyle buyuracak:

“Haydi şimdi dünyada kendilerine riyâ yaptıklarınıza gidin. Gidin de görün bakalım onlarda hayır namına bir şey bulabilecek misiniz?”

Fakih:

“Riyakârlara böyle denilmesinin sebebi, onların amellerinde gösteriş, hile ve aldatmacanın bulunmasıdır. Bu sebeple âhirette böyle karşılık bulacaklardır.”

Nitekim, Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ

“Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza

kalktıkları zaman tembeler tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar.” (Nisâ 142)

Allah Teâlâ'nın onların amellerine vereceği karşılık bu şekilde olacaktır. Allah, yaptıkları desiseleri (hileleri) boşa çıkarıp onlara şöyle buyuracak:

“Kendileri için çaba sarf ettiğiniz kimselere gidiniz. Zira Benim indimde size sevap yoktur. Kime riyâ yaptığınız karşılığını da onlardan bekleyiniz...”

Bunun böyle vuku bulacak olmasının nedeni, amellerin ihlastan yoksun olmasıdır. Allah'ın rızası beklenilerek yapılmamıştı. Oysa, bir amelin sevap getirmesi, sadece Allah rızası için yapılmasına bağlıdır.

Bir başkası için yapılan ibadete şirk karıştır. Oysa, sadece Allah Teâlâ (c.c.) için yapılan ibadetler kabul edilmektedir.

Ebû Hüreyre (r.a.) tarafından rivâyet edilen bir hadîs-i kudsi de şöyledir:

“Ben şirkten uzağım. Ben, benden başkası için yapılan işlerden uzağım. Her kim işlediği bir amele Benden gayrısını ortak ederse, ben o amelin dışındayım.”

Bu hadis-i kudsi anlatılmak istenen hususu şu şekilde de ifade edebiliriz:

“Ben, benden başkasının ortaklığı bulunan ameli istemem. Kim zatımdan başkası için bir iş tutarsa, Ben o işten uzağım. Bir ibadete benden başkası ile ortak edilirse, o amel benim için yapılmamış olacağından ben o işten uzağım.”

Denildi ki:

Bu kudsi hadis, “O işten de o işi yapandan da uzağım” anlamına gelir.

Allah, şu husus çok sarihtir ki, kendi rızası için olmayan, saf ve halis olmayan hiçbir ameli/ibadeti kabul buyurmaz. Dolayısıyla, o amel sahibinin, amelî karşılığında âhirette alacağı hiçbir ecir yoktur.

Diğer bir âyet-i kerime bu hususu şöyle ifade eder:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ
لِمَنْ نُرِيدُ

“Kim bu geçici dünyayı isterse orada ona, dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadar hemen verimiz.” (İsrâ 18)

Yani, anlaşılacağı gibi bu verilecek şeyler dahi yine kulun isteğiyle değil, sadece Allah Teâlâ'nın dilemesiyle verilir demektir.

Âyetin manasını, şu şekilde tefsir edenler de vardır:

“Bir parça dünyalık vermek istediğimize kendi irademizle istediğimiz kadar verimiz; onun isteği ile değil.”

Âyetin devamı, **“Sonra da onu cehenneme atarız.”** şeklindedir. Âyetin tamamı birleştirilince anlamı şöyle olmaktadır:

“Âhirette cehennemi ona müstahak kılarız.”

Âyetin devamında buyruluyor ki:

“Ona (cehenneme) mezmum olarak yani hem kendi kendini suçlayarak hem de başkalarının kötülmesini işiterek girer.”

Âyetin sonundaki **“Medhûr”** kelimesiyle, bu insanların cehenneme **“Kovulmuş, Allah Teâlâ'nın rahmetinden uzaklaştırılmış olarak”** girecekleri beyan buyrulmaktadır.

Bir sonraki âyet-i kerimede ise şöyle buyruluyor:

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا

“Kim de âhireti isterse ve mümin olarak kendine yaraşır bir çaba ile onun için çalışırsa, öylelerinin çalışmalarının karşılığı verilir.” (İsrâ 19)

Böyle hareket eden kimse, “Allah rızası için, âhiret amellerinden bir ameli iyi niyetle yaptığına göre, mümin-dir.” demek olur. Çünkü o kimse amelle imanı birleştirmişti. Amelle imanı birleştirmemiş olsaydı, zaten imansız ve amaçsız ibadet etmiş olurdu ki, o şekilde yapılan amel kabul olmaz.

İyi amelde bulunup âhireti isteyenler; dünyada gösteriş için iş yapmazlar. Bunların ameli kabul edilmeye layıktır. Karşılık verilmeye müstahaktır. Çünkü amelleri makbuldür.

Sonraki âyette şöyle buyruldu:

كَلَّا نُمَدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ
عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا.

“Hepsine, onlara da bunlara da (dünyayı isteyenlere de âhireti isteyenlere de) Rabbinin ihsanından (istediklerini) veririz. Rabbinin ihsanı kısıtlanmış değildir.” (İsrâ 20)

Allah Teâlâ'nın rızık ve ihsanı, ne kâfirden ne mümin-den, ne iyiden, ne kötüden kesilir.

Rabbimiz, bu âyetlerle bize açıkça bildiriyor ki, bir kimse Allah'tan başkası için amel ederse, onun için âhirette sevap yoktur, o kimsenin yeri de cehennemdir.

İhlasla ve Allah'ın rızası için amel edenlerin ibadetleri

için ise kabul olmak vardır ki, bu en büyük mutluluktur.

Yaptığı amelle Yüce Allah'ın rızası dışında bir şey dileyen kimsenin amelinin karşılığı, yorgunluk ve sıkıntı çekmekten başka bir şey olamaz.

Nitekim, Ebû Hüreyre'nin naklettiği bir hadis-i şerifte şöyle buyrulur:

“Birçok oruç tutan vardır ki, orucundan yanına kâr kalan sadece açlık ve susuzluktur. Birçok ibadet eden vardır ki, onun da bu ibadetten kârı sadece uykusuzluk ve zahmettir.”

Sonuç olarak, tutulan oruçlar ve kılınan namazlarla Allah Teâlâ'nın rızasını beklemek yerine, bilakis bu ibadetler dünyalık için yapılırsa, ona verilecek hiçbir sevap ya da mükâfat yoktur. Bu ibadetleri yapanların kazançları sadece çektikleri yorgunluktur.

Riyâ İçin Yapılan İbâdetler

Bazı mübarek zâtların Allah Teâlâ için değil de riyâ ile yapılan ibadetler hakkında verdikleri şu misâl ne kadar da isabetlidir:

Amel ve ibadetlerini görülsün ve duyulsun diye eda eden kimse, pazara çıkıp kesesine çakıl taşları dolduran bir adama benzer. Halk onun hakkında:

“Kesesini doldurmuş şu adama bakın!” der

Hâlbuki o kesenin içinde yalnızca taş vardır.

O kimseye, halkın konuşmasından başka bir fayda dokunmaz.

O kimse, taş dolu kesesiyle gidip bir şey almak istese bir şey alabilmesi mümkün mü?

İşte riyakârın, görsünler, desinler diye iş yapanların halî budur. Halkın sözünden ve medhlerinden başka hiçbir menfaati olmaz. Ukbada (âhirette) yaptığının müspet bir karşılığını bulamayacak, heyhat ki ibadetsiz kalacaktır.

Bu manayı ifade eden şu âyet-i kerime ne kadar önemi hâizdir:

وَقَدِمْنَا إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً
مَّنْثُورًا.

“Onların yaptıkları işlerden her birini ele alırsız, onu saçılmış zerrelere haline getiririz (değersiz kılarız).”
(Furkan 23)

Artık, onların Allah Teâlâ’nın rızası için kaçındıkları işlerin mükafatları iptal edilmiş, güneş ışığında gözüken dağınık zerrelere haline gelmiş olacaktır.

Mücahid’den naklen, Süfyân-ı Sevrî’ye istinaden Vekî anlatıyor:

“Peygamber (s.a.v.) Efendimize biri geldi ve şöyle dedi:

“Yâ Resûlallah! Ben Allah Teâlâ’nın rızasını kazanmak için sadaka veriyorum. Ayrıca hakkımda, “Hayırlı insan!” denilmesini de arzu ediyorum.

Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا
وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا.

“...Her kim Rabbine kavuşmayı arzu ederse iyi amel işlesin ve Rabbine yaptığı ibadete hiç kimseyi ortak etmesin.” (Kehf 110)

Yedi Şey Yedi Şeye Bağlıdır

Hikmetli bir zat der ki:

Yedi şey olmaksızın, yedi işin hiçbir yararı yoktur:

1- Çekinme duygusu olmayan korku.

“Allah Teâlâ’nın gazabından korkarım” dediği halde günah işlemekten sakınmayana, o sözünün hiçbir faydası dokunmaz.

2- Talepsiz recâ. (ümit, dileme)

Gereğini yerine getirmeden bir şeyi dilemek, ümit etmek. Ben Allah Teâlâ’dan sevap umuyorum dediği halde hayırlı hiçbir işe girişmeyene o söz hiçbir fayda getirmez.

3- Kasıtsız niyet.

Bir kimse hâlisen hayırlı işlere ve ibadet etmeye niyet eder, ancak hiçbir şekilde bu yönde bir istidadı olmaz ise bu niyetin ona hiçbir faydası olmaz.

4. Çabasız dua.

Kişi, Allah Teâlâ’ya dua ederek yalvarır ve kendisini hayırlı işlere yöneltmesini diler de bu yolda hiçbir çaba içerisinde olmaz ise bu şahsın duasının hiçbir faydası yoktur.

Böyle bir kimsenin muvaffakiyeti, o yolda çaba sarf etmesine bağlıdır.

Nitekim bu husus, âyet-i kerimede beyan buyrulmaktadır:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ.

“Bizim uğrumuzda mücadele edenlere gelince elbette biz onlara yollarımızı gösteririz ve şüphesiz ki Allah iyilik yapanlarla beraberdir.” (Ankebût 69)

Nitekim Allah'a ibadet ve kulluk uğrunda gayret gösterenlere bu uğurda hayırlı tecelliler ihsan edilmiştir.

5. Pişmanlık olmaksızın yapılan tevbe.

Örnek olarak bir kişi, “Ben, Allah Teâlâ’dan bağışlanmamı talep ediyorum” der ve işlemiş olduğu günahlardan dolayı pişmanlık içinde değilse, bu istiğfarın hiçbir faydası yoktur. Tevbenin kabulü için evvela pişman olmak şarttır.

6. Amellerini açık yapmak.

Yani sadece görünürde âbid ve zâhid olmak; gizlide ise tersi...

Kişi, görünürde faydalı ameller yapıp da bu amellerine riâyâ bulaştırırsa amellerinin kendisine hiçbir yararı olmaz.

7. Amellerini ihlassız yapmak.

Allah'a itaat ve ibadet içinde çok çaba harcar fakat ifa ettiği ameli Allah rızası için yapmaz. Bu kimseye ihlastan yoksun olan bu amelleri hiçbir fayda sağlamaz. Bu ameller, kişinin nefsini aldatmaktan başka hiçbir işe yaramayacaktır.

Ebû Hüreyre (r.a.), Resûlüllah (s.a.v.)’tan şöyle rivâyet ediyor:

“Âhir zamanda dünyayı sağlamak için birtakım insanlar çıkar. Tıpkı koyun sağır gibi sağarlar.”

Bir başka rivâyet de şöyledir:

Kıyamete yakın birtakım insanlar türeyecek, bunlar dini kullanarak dünyayı yiyecek, dini midesine alet edecek. Sözleri şekerden tatlıdır. Fakat kalplerinde birer canavar gizlenmiştir. Adalet-i ilahiyenin tecelli edeceği gün Allah (cc) onlara şöyle hitap edecektir: “Siz benimle mi gurura kapıldınız, yoksa bana karşı mı cüretkâr davrandınız.”

Ebû Salih yolu ile rivâyet edilen bir hadîs-i şerif şöyledir:

Bir adam gelerek Resûlullah (s.a.v)'a şöyle sordu:

- Yâ Resûlallah! Bir amel işliyorum ve onu gizli tutuyorum. Ama anlaşılıyor. Bu durumda sevabım var mı, yok mu diye endişeye düşüyorum?

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Senin o amelin için, hem gizlilik hem açıklık sevabı vardır.”

Fâkih der ki:

“Bu hadisin bir başka anlamı da şudur: Onun bu ameli başka kişiler tarafından görülür ve onlar tarafından da yapıldığı takdirde, kendisine iki kat ecir verilir. Biri amel ettiği için, diğeri de kendisi örnek alındığı içindir.

Nitekim bu anlamdaki bir başka hadîs-i şerif şöyledir:

“Bir kimse iyi bir âdet icat ederse, sevap kazanır; onunla amel edenlerden dolayı da ayrıca sevap kazanır. Tâ ki kıyamete kadar. Bir kimse de kötü bir âdet icat ederse günahkâr olacağı gibi, o âdeti işleyenler bulunduğu müddetçe, bilahare günah kazanır. Tâ ki kıyamete kadar.”

Bir önceki hadiste anlatılan, yaptığı faydalı iş başkaları tarafından görüldüğü için endişeye düşen kimsenin sözündeki mana, kendisine uyulma endişesi değildir. O, görülmesinden dolayı bunun kibre gireceği endişesiyle sevabının azalmasından korkmaktadır.

Riyâ Haramdır

Semir Asbâhî anlatır:

Bir gün Medine'ye gitmiştim. Orada, insanların bir zatın çevresinde toplandıklarını gördüm. Sordum:

- Bu zat kimdir?

Dediler ki:

- Bu zat, Ebû Hüreyre'dir.

Yanına yaklaştım. Halkla hasbihal ediyordu. Sözlerini bitirip yalnız kaldığı anda, bir fırsatını buldum ve ona dedim ki:

- Allah seni yüceltsin. Bana Resûlullah (s.a.v.)'tan duyduğun, hatırında kalan bir hadîsi anlat. Ama onu bizzat sana söylemiş ve ondaki manayı da sana öğretmiş olmalı.

Bunun üzerine bana şöyle dedi:

- Otur, Resûlullah (s.a.v.)'ın bana söylemiş olduğu bir hadisi sana anlatayım.

Orada ikimizden başka kimse yoktu. Ebû Hüreyre titredi; ürperdi, baygın düştü. O vaziyette bir müddet kaldıktan sonra ayıldı. Elini yüzüne sürdü. Kendine gelince şöyle dedi:

- Evet, Resûlullah (s.a.v.)'ın bana söylediği bir hadîs-i şerifi sana anlatacağım.

Böyle dedikten sonra, yine titredi; ürperdi ve dalıp gitti. Bu dalgınlığı biraz uzun sürdü. Tekrar ayıldıktan sonra yüzünü sildi ve şöyle dedi:

- Resûlullah bana şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ, kıyamet günü yarattıkları arasında hüküm verecektir. O mahkemeye her ümmet toplu olarak gelecektir. O mahkemeye ilk çağrılanlar şunlardır: Hâfızlar,

zenginler ve Allah yolunda öldürülenler yani şehitler. Allah Teâlâ hâfıza şöyle sorar:

- Peygamberime gönderdiğim sana öğretilmedi mi? O,

- Evet, yâ Rabbi, öğretildi; deyince, Allah (c.c.) şöyle buyurur:

- O halde öğrendiğinle ne gibi ameller işledin?

Hafız şu cevabı verir:

- Gece gündüz onu okudum.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Yalan söylüyorsun!

Melekler de şöyle derler:

- Yalan söylüyorsun! Sen, güzel Kur'an okuyor denilmesini istedin. Nitekim öyle de denildi.

Bundan sonra, mal sahibine sorulur:

- Sana verdiğim malla ne gibi amel işledin?

Zengin der ki,

- Verdiğin maldan başkalarına sadaka verdim.

Buna da Allah Teâlâ:

- Yalan söylüyorsun, buyurur.

Sonra melekler de:

- Yalan söylüyorsun. Sen, eli açık cömert, denilmesi için sadaka verdin. Nitekim öyle de denildi.

Bundan sonra Allah yolunda öldürülen getirilir ve ona sorulur:

- Sen niçin öldürüldün?

O da der ki:

- Yâ rabbi, senin yolunda savaştım ve öldürüldüm.

Allah Teâlâ buyurur ki:

- Yalan söylüyorsun.

Melekler de şöyle derler:

- Yalan söylüyorsun. Sen kendine kahraman denilmesi için savaştın. Nitekim öyle de denildi...”

Ebû Hüreyre (r.a.) buyuruyor ki:

- Bundan sonra, Resûlullah (s.a.v.) elini dizime vurdu ve şöyle buyurdu:

“Yâ Ebâ Hüreyre! Anlatılan bu zümre kıyamet günü Allah’ın cehenneme ilk atacağı kimselerdir.”

Ebû Hüreyre (r.a.) devam ediyor:

- Bu hadîs-i şerif Muâviye’ye (r.a.) anlatıldığı zaman çok ağladı ve şöyle dedi:

- Allah doğru söylüyor. Resulü da doğru söylüyor.

Daha sonra, şu âyet-i kerimeyi okudu:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا تُوَفَّ إِلَيْهِمْ
أَعْمَالُهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ. أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا
صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Dünya hayatını ve güzelliklerini isteyenlere, orada işlediklerinin karşılığını tastamam veririz; onlar orada bir eksikliğe de uğratılmazlar. İşte âhirette onlara ateşten başka bir şey yoktur. İşledikleri şeyler orada boşa gitmiştir. Zaten yapmakta oldukları da batıldır.” (Hûd 15-16)

Abdullah b. Hanif Antakî şöyle der:

Allah Teâlâ, öteki âlemde, amelinin sevabını/karşılığını isteyen bir kula şöyle buyurur:

“Sana dünyada iken, amelinin sevabını vermedik mi?... Mesela: Sana meclislerde itibar edilip yer verilmedi mi? Dünyalık işlerinde seni önder yapmadık mı?... Ticaretinde sana bolluk vermedik mi?... Bu ve benzeri birçok hayır ve bereket ihsan etmedik mi?

Hamid Lekkaş buyuruyor ki:

- Allah Teâlâ, bir kimsenin helakini dilerse, onu şu üç şeyle cezalandırır:

a) Allah ona ilim verir; ancak ilmi ile amel işlemekten men eder.

b) Ona sâlih zâtlarla sohbet nasip eder; ama onların hakkına riâyet nasip etmez.

c) Ona kulluk kapısını açar, ama ihlas yolunu kapatır.

Fakih der ki:

- Bütün bunlar o kimsenin başına kötü niyetinden dolayı gelir. Eğer niyeti doğru olsaydı, Allah Teâlâ ona ilmin faydasını, amelde ilerlemesini, sâlih zâtlara saygıyı nasip ederdi.

Şıka'nın, Cebeli Yahsabî'ye dayanarak bana anlattığı bir rivayet şöyledir:

Uykusuz biri bize arkadaş oldu. Geceleri pek az uyuyordu. Günlerce beraber kaldık. Başlarda kim olduğunu bilemedik. Sonra onun, Resûlullah'ın ashabından biri olduğunu anladık. O bize şöyle rivâyet etti:

Müslümanlardan biri bir gün şunu sordu:

- Yâ Resûlallah! Hangi davranış ve hareketler bizi kurtuluşa götürür?

Allah'ın Resûlü şu cevabı verdi:

- Allah'ı aldatmamak.

Sahabî sordu:

- Allah nasıl aldatılır?

Allah'ın Resulü buyurdu:

- Allah'ın emirlerinden birini yerine getirirsin. Fakat Allah'tan başkasının iltifatını; yani, Allah'ın rızasından başka bir şeyi dilersin.

Sonra şöyle buyurdu:

- Riyâdan sakınınız. Çünkü riyakâr âhirette, halkın gözü önünde şu dört sıfatın biri ile çağrılır: Ey Kâfir! Ey Fâcir! Ey Zalim! Ey Şaşkın! Amelin boşa gitti. Ecrin iptal edildi. Bugün sana nasip yoktur. Ey hilekâr! Kimin için amel işlediysen ecrini git, ondan iste...”

Bunun üzerine o sahabîye sordum:

- Bunları Resûlullah'tan dinlediğine dair kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin eder misin?

Cevaben dedi ki:

- Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, ben bunları Resûlullah'tan duydum. Ama kastım olmadan bir eksiğim olabilir.

Daha sonra Kur'an'dan şu âyeti okudu:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ.

“Şüphesiz münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Hâlbuki Allah, onların oyunlarını başlarına geçirecektir...” (Nisâ 142)

Adamın biri, Huzeyfe b. Yeman'ın yanında münafıklara beddua eder:

- Ya Rabbi! Münafıkları helak et! der.

Bunun üzerine Huzeyfe (r.a.) şöyle der:

- Eğer Allah onları helak etseydi, siz düşmanlardan kurtulamazdınız. Çünkü onlar riyâ için de olsa gazaya çıkar; düşmanlarla savaşırlar.

Selmân-ı Fârisî (r.a.) der ki:

- Allah mü'minlere münafıkların gücü ile kuvvet verir. Mü'minlerin duası ile de münafıklar zafer kazanır.

Fakih anlatıyor:

Bazı zâtlar, farzlara riyanın karışıp karışmayacağı konusunu tartıştılar. Bazılarına göre, farza riya karışmaz. Çünkü bütün insanlar farzları yapmakla mükelleftirler. Buna göre, farz edâ edilirse, ona riya karışmaz.

Bazıları da şöyle dediler: Riyâ farza da diğer ibadetlere de karışabilir.

Fakih der ki:

- Bence farz ibadetin edâsında riyâ, ibadet edenin niyetine göre iki şekilde olabilir:

1. Bir kimse halkın gördüğü yerde farzı edâ eder, görmediği yerde edâ etmezse, o tam münafıktır. Allah Teâlâ bunlar için şöyle buyurdu:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ.

“Şüphe yok ki münafıklar, cehennemın en aşağı tabakasında dırlar.” (Nisâ 145)

Burada zikrolunan cehennemın en aşağı tabakası **“Hâ-viye”** cehennemidir. Onlar, Firavun grubu ile beraberdir-

ler. Eğer böyle kimselerin tevhidi sağlam, inancı hâlis ol-
saydı, farz olan ibadetleri eda ediyor olacaktı.

2. İnsanların görebileceği yerlerde tam ve güzel amel
yapar da gözlerden ırak olduğu zaman eksik ve noksan ya-
par; fakat terk etmezse, bunun için de eksik sevap vardır.
Sonra, yaptığı noksan ibadetlerden sorumludur.

Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

Bir keresinde İbrahim b. Edhem hamama gitti. Ha-
mamcı ondan para istedi. Veremeyince de hamama sokma-
dı. Bunun üzerine İbrahim b. Edhem ağlayarak şöyle dedi:

**- Allah'ım, ücretsiz olarak şeytanların evine bile gi-
remiyorum. Resullerin ve siddıkların evine nasıl ücret-
siz girebilirim?**

Allah Teâlâ, peygamberlerine gönderdiği bazı kitaplar-
da şöyle buyurmuştur:

**“Ey âdemoğlu! Sen, ateşi pahalı alıyorsun. Ancak,
cenneti az bir paha ile almıyorsun.”**

Bunun tefsiri şudur:

Bir günahkâr, fasık günahkâr kişilere ziyafet vermek is-
tediği zaman, çokça para harcamak ona zor gelmez. Hâlbü-
ki bu paralarla cehennemi satın alıyor. Oysa ki, Allah için
bir iki kuruş sarfedip muhtaçlara ziyafet vermek kendisine
ağır geliyor. Hâlbuki bu cennetin karşılığıdır.

Ebû Hâzim'in şöyle dediği bizlere ulaşmıştır:

Eğer bir kimse, sevdiği bütün dünyalıkları bırakma
karşılığında cennete gireceğini bilse, bu bile az bir şeydir.
Aynı şekilde cehennemden kurtuluş bütün kötülöklere
karşı sabır ile olacak kadar kolaydır.

Abdullah b. Amr b. As Resûlullah'tan nakletti:

“Hiçbir günah Allah'a kulunun günahını bağışlama hususunda, zor gelmez. Önceki ümmetlerden bir adam vardı. Doksan sekiz adam öldürmüştü. Sonra bir rahibe gitti. Ona sordu:

- Ben, doksan sekiz kişiyi katlettim. Benim için bir kurtuluş yolu var mı?

Râhip:

- Hayır, yoktur. Sen haddi aşmışsın, deyince onu da öldürdü.

Başka bir rahibe gitti.

- Ben doksan dokuz kişiyi katlettim. Benim için bir kurtuluş yolu var mı? dedi.

Râhip:

- Sen haddi aşmışsın. Fakat şu taraflarda isimleri Nedâre ve Kefere olan iki belde vardır. Nedâre, cennet ehlinin amelini işler. Orada başkası yoktur. Kefere ise cehennem ehli amelini yapar. Orada da bu zümrenin dışında kimse bulunmaz. Şayet sen Nedâre ehlinin yanına gider, onlar gibi amel işlersen tevben kabul olunur.

Adam, Nedâre'ye gitmek için yola çıktı. Fakat iki belde arası bir yerde can verdi. Melekler başına geldiler. Rahmet melekleri derler ki:

- Bu ölü bizimdir!

Azap melekleri de derler ki:

- Bu ölü bizimdir.

Aralarında anlaşılmadıkları için işi Rablerine havale ettiler. Yüce Allah şöyle emretti:

- İki beldenin hangisine daha yakınsa, ölü oraya mensuptur.

Melekler gidip ölçerler. Bir karış kadar Nedâre'ye yakın olduğunu görürler. Bu sebeple o zat rahmete ulaşmış olur.

İyiliği Emredip Kötülüğü Yasak Etmek

Ömer b. Abdülaziz şöyle demiştir:

“Allah Teâlâ, belli bir zümrenin yanlış amelleri sebebi ile bütün halka azap etmez. Ancak açıktan kötülük işlenir de ona engel olmazlarsa o cemaatin tümü azabı hak eder”.

Allah Teâlâ'nın Yûşa b. Nun Peygambere şöyle vahyettiği rivâyet edilir:

“Kavminin iyilerinden kırk bin, kötülerinden de altmış bin kişiyi helak edeceğim”.

Peygamber sordu:

- Yâ Rabbi, helak edeceğin kimselerin kötülere belli de iyilerin ne günahı var?

Cenâb-ı Hak:

- O kötülere kızmadılar, onlara engel olmadılar. Onlarla birlikte yiyip içtiler, buyurdu.

Ebû Hüreyre (r.a.) Resûlullah'tan naklen anlatıyor:

“Siz kendiniz yapmamış bile olsanız, iyiliği emrediniz. Kendiniz sakınmamış olsanız dahi kötülüğü yasak ediniz”.

Enes b. Mâlik, Resûlullah (s.a.v.)'in şu hadisini naklediyor:

“İnsanlar arasında öyleleri vardır ki, hayra (iyiliğe) anahtar, şerre (kötülüğe) de kilit olmuştur. Yine insanların bir kısmı var ki, şerre anahtar hayra da kilit olmuştur. Allah'ın ellerine hayır anahtarı verdiği kimselere ne mutlu. Eline şer anahtarı verdiği ise helak vardır.”

Bunun açık anlamı şudur: Bir kimse iyiliği emrediyor, kötülüğü de yasaklıyorsa, o, hayrın anahtarı, şerrin de kilitidir. Anlatılan bu vasıflar, gerçek mü'minlerin özelliğidir.

Nitekim bu manada Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

“Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar...”

(Tevbe 71)

Kötülüğü emredip iyilikten de alıkoyan kişinin bu hali nifaktır. Allah Teâlâ, bunların durumu hakkında şöyle buyurdu:

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ

“Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir (birbirlerinin benzeridir). Kötülüğü emredip iyiliği alıkoyarlar.” (Tevbe 67)

Hız. Ali (r.a.) şöyle anlattı:

“En faziletli amel, iyiliği emredip kötülükten alıkoy-maktır. Münafığın düşmanlığı, iyiliği emreden mü'min kula karşı daha şiddetlidir. Kötülükten nehyeden kimse ise münafığın burnunu kırar.”

Fakih anlatıyor:

Herhangi bir kimse, hicret etmediği halde meskûn bulunduğu yerde Allah'ın emirlerini ifa edebiliyorsa, orada kalmasında bir mahzur yoktur. Orada yaşayanların işledikleri günahları da kötü görüyorsa, mazur sayılır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır:

“Sizden biri bir kötülük görüp onu düzeltmeye güç yetiremiyorsa hiç olmazsa o münkere kalbiyle buğz etsin.”

Ashâbdan bazılarının şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

“İçinizden her kim, bir kötülüğü görüp onu düzeltmeye güç yetiremezse üç defa şöyle desin: Allahım bu bir kötülüktür. Ondan dolayı beni hesaba çekme.”

Ömer b. Câbir Lahamî, Ebû Ümeyye'nin şöyle dediğini anlatıyor:

Ebû Salebe Husenî'ye, şu âyetin anlamını sordum:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ

“Ey iman edenler! Siz kendinize bakınız...” (Mâide 105)

Şöyle dedi:

- Sen bu âyet hakkında bilgi istiyorsun, ben de Resûlullah'a aynı âyetin manasını sordum, şöyle buyurdular:

“Ey Ebû Salebe, iyiliği emrediniz. Kötülüğü engelleyiniz. Dünyaya tamah edildiğini, dünyevi hırslara tapınıldığını görürsen, işte o zaman kendini kurtarmaya bak. Sizden sonra gelecek günler, sabır ve tahammül günleridir. O gün, sizin yaptığınız bir iyiliği yapana elli kişinin mükâfatı verilir.”

- Yâ Resûlallah, onlar gibi iyilik yapan elli kişi mi, yoksa bizim gibi amel eden elli kişi mi?, diye sorulunca;

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Hayır, onlar gibi iyilik yapan elli kişi değil; sizin gibi iyilik yapan elli kişinin mükâfatı verilir.

Ebû Bekir (r.a.)'in şöyle buyurduğu nakledilir:

Siz, **“Ey inananlar! Siz kendinize bakın; doğru yolda iseniz sapıtan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah’adır, işlemekte olduklarınızı size haber verecektir.”** âyetini okur, yanlış yorumlarsınız. Ben, Resûlullah’tan şunu dinledim:

“Bir cemaatin içinde mâsiyet (günah ve isyan) fiilleri işlenir de ona mani olunmaz ise, onlara azap gelmesinden korkulur.”

Tevbe

Fakih Ebû Cafer, Ebulkasım Ahmed b. Hanbel, Nusayr b. Yahya, Ebû Mutî, Hammad b. Seleme, Hamid, Abdullah b. Umeyr buyuruyor ki:

Âdem (a.s.) Rabbü'l-âlemîn'e halini şöyle arz etti:

“Yâ Rabbi! Şeytanın vesvesesine ancak Seninle engel olabiliyorum.

Buna karşılık Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

“Senin sulbünden (soyundan) gelecek her çocuğa bir koruyucu melek vereceğim. Onları şeytanın menfi telkinlerinden koruyacak, hatta kötü arkadaşlardan da koruyacak.”

Âdem (a.s.) tekrar şu yakarıшта bulundu:

- Yâ Rabbi, yardımını artır.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

- Bir iyiliğe on misli sevap verip artırırım. Kötülüğe ise bire bir yazarım, hatta yok sayarım.

Âdem (a.s.) tekrar şu niyâzda bulundu:

- Yâ Rabbi, daha da artır.

Allah Teâlâ şöyle karşılık verdi:

- Ruh bedenden çıkmadığı sürece tevbe makbuldür.”

Âdem (a.s.) tekrar artırılmasını dileyince Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki: ‘Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O, bağışlayandır, merhametlidir.” (Zümer 53)

İnanılır kimseler, İbn Abbas’tan naklen bana anlattılar:

“Resûlullah’ın amcası Hz. Hamza’nın katili Vahşî, Resûlullah’a Mekke’den şu mektubu yazdı:

“Müslüman olmak istiyorum. Ancak bu isteğime sana vahyolunan bir âyet engel oluyor. O âyet şudur:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

“Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah’ın haram kıldığı cana kıyma-

yan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar.” (Furkan 68)

Bana gelince, zikredilen tüm günahları işledim. Benim için tevbe kapısı açık mı?

Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ
يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا

“Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Furkan 70)

Bu durum Vahşi’ye bildirildi ancak Vahşi tekrar yazdı:

- Bu âyette bir şart var ki bu da salih ameldir. Salih amellerde bulunmaya gücüm yeter mi, yetmez mi bilmiyorum.

Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ
لِمَنْ يَشَاءُ

“Allah kendisine ortak koşmayı elbette bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse, şüphesiz büyük bir günahla iftira etmiş olur.” (Nisâ 48)

Bu da Vahşi’ye bildirilince şöyle yazdı:

- Bu âyette de bir şart var. Bağışlanmanın arzu edilip edilmeyeceğidir.

Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا
تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“De ki: ‘Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O, bağışlayandır, merhametlidir.’” (Zümer 53)

Bu âyet de Vahşi’ye bildirilince, onda bir şart görmedi ve Medine’ye gelip Müslüman oldu.

Halil b. Ahmed, İbn Muâz, Hüseyin Mervezî yolu ile bize ulaşan ve Abdullah b. Süfyan’ın, “Bu haberi, Muhammed b. Abdurrahman Selemi bana yazdı” diye anlattığı haber şöyledir:

Medine’de Resûlullah’ın ashabından bir cemaatte bulundum. Bir gün tevbe bahsi açılınca içlerinden biri şöyle dedi:

- Resûlullah’tan şunu duydum:

“Bir kimse, ölümünden yarım gün evvel dahi tevbe etse Allah onun tevbesini kabul buyurur.”

Dedim ki:

- Sen bunu Resûlullah’tan bizzat dinledin mi?

- Evet, dinledim, dedi.

Bir başkası da şöyle anlattı:

- Ben de Resûlullah’tan şöyle dinledim:

“Ölümünden bir saat önce, tevbe eden kimsenin tevbesi (iman etmesi) kabul olur.”

Bir başkası da, Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu anlattı:
“Bir kimse, can boğaza gelmeden önce tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul buyurur.”

Bir kudsî hadiste Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğu rivayet ediliyor:

“Âdemoğlu günah işler, Benden bağış talep eder; onu bağışlarım. Durmaz; döner, tekrar günah işler. Yine tevbe eder; tekrar bağışlarım.

Ne o ümitsizliğe düşer ne Ben bağışlamaktan bıkarım. Meleklerim, siz şahin olun, Ben o kulumu bağışladım.”

Anlatıldığına göre Mugis b. Semmî şöyle der:

Sizden önce gelen ümmetlerden günahkâr bir kimse yürüyordu. Hâlini, beyhude geçen ömrünü düşündü, kara ve meş'um günlerini hatırladı. Üç defa:

Bu ümmetten -yani sizden- önce gelen ümmetlerden günahkâr biri yürüyordu. Düşündü. Boşa geçirdiği, kara günlerini hatırladı. Üç kez:

- Allahım beni affeyle! Merhametine sığındım, dedi.

Eceli de geldi; o hal üzere öldü. Allah onu bağışladı.

Muhammed b. Aclan, Mekhûl'den naklen şöyle anlatır:

İbrahim peygamber semâ âlemlerine çıktığında zina eden bir kul gördü. Bunun üzerine ona beddua etti. Allah da onu helak etti. Sonra bir başka kulu hırsızlık ederken gördü. Ona da beddua etti. Allah onu da helak etti.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

“Kullarımı kendi haline bırak. Çünkü kullarımın yöneleceği üç yolum vardır:

- a) Bana tevbe eder; tevbesini kabul ederim.
- b) Onlardan bana kulluk edecek nesil halkederim.
- c) Bir de nefislerine uyanlar vardır; bunlar cehennem halkıdır.”

Netice olarak şunu anlıyoruz ki, bir kimse samimi olarak tevbe ederse, Allah onun tevbesini kabul eder. Hal böyle olunca, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek kullarına yakışmaz. Çünkü:

إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّكَ مِنَ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ

“Kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.” (Yûsuf 87)

Âyet gayet sarîh olup bu durumu teyit etmektedir.

Bir diğer âyette ise şöyle buyruldu:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنْ
السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

“O, kullarının tevbesini kabul eden, kötü hareketlerini (tevbe ile) bağışlayan, yaptıklarınızı bilendir.” (Şûra 25)

Akıllı bir kul, her zaman Allah'a tevbe eder ve günahlardan kaçınır. Zira günahlarından tevbe eden günah işlememiş gibidir.

Nitekim Hz. Ebû Bekir (r.a.) şöyle buyurdu:

“Tevbe eden, günahıta ısrarcı sayılmaz. İsterse günde yetmiş defa günaha girsin.”

Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivâyet edilir:

“Allah'a yemin olsun ki, ben, günde yüz defa Allah'a tevbe ederim.”

Hız. Ali (r.a.) anlatıyor:

“Resûlüllah’a bir şey sorduğum zaman, Allah Teâlâ dediğı kadar bana ondan fayda ihsan eylerdi. Bir başkası bana Resûlüllah’tan hadîs naklettiğı zaman ona yemin ettirirdim. Yemin edince söylediğinin doğruluğuna inanırdım. Bir gün Ebu Bekir bana Resûlüllah’ın,

“Bir kul, günah işledikten sonra güzelce abdest alır, iki rekât namaz kılar, sonra Allah’tan bağış talebinde bulunursa, Allah Teâlâ onu bağışlar.” dediğini söyledi.

Bundan sonra Hız. Ali (r.a.) şu âyeti okudu:

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ
يَجِدِ اللَّهَ عَفُورًا رَحِيمًا

“Kim bir kötülük yapar, yahut nefesine zulmeder de sonra Allah’tan mağfiret isterse o, Allah’ı çok bağışlayıcı, çok esirgeyici bulur.” (Nisâ 110)

Bir başka rivâyette ise şu âyet-i kerimleri okudu:

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ
اللَّهُ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ
يَعْلَمُونَ. أُولَئِكَ جَزَاءُ هُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ
وَجَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَنِعَمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

“Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah’ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah’tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de on-

lar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler. İşte onların mükâfatı, Rableri tarafından bağışlanma ve altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlerdir. Böyle amel edenlerin mükâfatı ne güzeldir!” (Âl-i İmrân 135- 136)

Hasan Basrî'nin rivayet ettiğine göre Resûlüllah şöyle buyurdu:

İblis Allah Teâlâ'nın rahmetinden kovulduğu zaman, Allah'a şöyle yemin etti:

“İzzetin hakkı için insanoglunun ruhu cesedinden ayrılıncaya kadar yanından ayrılmayacak, onu saptırmak için her türlü yolu deneyeceğim.”

Buna karşılık Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

“İzzetim hakkı için Ben de canı boğazına gelinceye kadar kullarıma tevbe kapısını kapatmayacağım.”

Safvan b. Asal Müredî, Resûlüllah (s.a.v.)'tan şöyle rivayet ediyor:

“Batı yönünde bir kapı vardır. Allah Teâlâ, onu tevbe için yarattı. Genişliği yetmiş yıllık - ya da kırk yıllık - yoldur. Orası devamlı açıktır. Tâ güneş batıdan doğuncaya kadar.”

Saîd b. Müseyyeb şu âyeti okudu:

فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غُفُورًا

“Allah, kötülükten yüz çevirerek tevbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır.” (İsrâ 25)

Şu şekilde tefsir etti:

- Evvâbîn, günah işleyip peşinden tevbe eden, günah işleyip yine tevbe eden, günah işleyip defaatle tevbe edenlerdir.

Hasan Basrî'ye soruldu:

- Bu tevbe işi, ne zamana kadar devam eder?

Şöyle buyurdu:

- Ne zamana kadar devam edeceğini bilemem; ancak mü'min kulun karakterinde tevbe olduğunu bilirim.

İlim ehli zâtlar der ki:

“İrfan sahibi kimsenin altı özelliği vardır:

1. Allah'ı zikrettiğinde iftihar eder.
2. Nefsini yücelttiğinde hakir görür.
3. Allah'ın âyetlerini okuduğu zaman ibret alır.
4. Bir günaha, bir şehvete dalacağı zaman hemen ondan sakınır.
5. Allah'ın mağfiretini düşündüğü zaman mesrûr olur.
6. Günahlarını hatırlayınca da tevbe-istiğfar eder.”

Gencin Tevbesi

Fakih, Hz. Ömer (r.a.)'den rivâyetle şöyle anlatıyor:

Hz. Ömer (r.a.) bir gün ağlayarak Resûlullah (s.a.v.)'ın huzuruna çıktı. Resûlullah (s.a.v.) sordu:

- Yâ Ömer, neden ağlıyorsun?
- Yâ Resûlallah, kapıda ciğerimi yakacak derecede ağlayan bir genç var, deyince Resûlullah (s.a.v.),
- Yâ Ömer, onu bana getir, buyurdu.

O genç ağlayarak içeri girdi. Resûlullah (s.a.v.) ona sordu:

- Ey genç, neden ağlıyorsun?

Yâ Resûlallah, günahlarımın çokluğundan dolayı ağlıyorum. Cebbar olan Rabbimin gazabından korkuyorum.

Resûlullah (s.a.v.) ona sordu:

- Ey genç, Allah'a şirk mi koştun?

- Hayır!

- Haksız yere birini mi öldürdün?

- Hayır!

- Günahlarınız yedi kat gök, yedi kat yer, köklü dağlar kadar olsa da Allah günahları bağışlar.

- Yâ Resûlallah, günahlarım yedi kat gök, yedi kat yer ve köklü dağlardan da büyüktür.

Bundan sonra Resûlullah sordu, o da cevap verdi:

- Günahın Kürsî'den de büyük mü?

- Evet!

- Peki günahın Allah'ın affından da mı büyük?

- Hiç şüphesiz Allah en büyüktür.

- O halde yüce olan Allah günahları bağışlar.

Resûlullah sözüne devam etti:

- Şimdi günahını bana anlatabilirsin.

- Senden hicap duyuyorum, yâ Resûlallah!..

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Günahını bana anlatabilirsin.

Bundan sonra genç anlatmaya başladı:

- Ben kefen soyucuyum. Yedi yıldan beri kabirleri açarım. Bir gün Ensar'dan birinin kızı öldü. Kabrini açıp, kefenini soyup çıkardım. Sonra uzaklaştım fakat şeytan beni aldattı ve dönüp geldim. Onunla nefsimi körelttim. Sonra o kız canlandı ve bana şöyle dedi:

- Ey genç, yazıklar olsun sana! Kıyamet gününün sahibi olan Allah'tan utanmıyor musun? Rabbimiz hesap gününde, mahkeme-i kübrâda haksızlığa uğrayanın hakkını zalimden alacak. Bu ölümler arasında beni çıplak bıraktın ve O'nun huzurunda kirllettin.

Anlatılan hadisenin dehşetinden Resûlüllah hiddetlendi ve ayağa kalktı. Başını sağa sola sallıyordu. Gence şöyle buyurdu:

- Ey fâsık, yaptığın bu işlerden dolayı cehenneme lâ-yıksın!... Derhal çık buradan!

Bunun üzerine genç çıkıp gitti. Tam kırk gece Allah'a niyaz etti, yalvardı. Kırkıncı gece başını semâya kaldırarak şöyle yakarıştı bulundu:

- Ey Âdem'in, Havva'nın ve Muhammed (s.a.v.)'in Allah'ı. Beni affettiysen, Muhammed (s.a.v.)'e ve arkadaşlarına da bildir. Affetmediysen semâdan bir ateş gönder, beni helak etsin. Âhîret azabından beni kurtar ya Rabbi!

Bunun üzerine Cebrâil Resûlüllah'a geldi ve şöyle dedi:

- Yâ Muhammed (s.a.v.), sana selam olsun! Rabbimizin sana selamı var.

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle dedi:

- Selam Allah'adır. Selam Allah'ındır ve O'na döner.

Cebrâil, Resûlüllah'a:

- Allah Teâlâ sana soruyor: Mahlûkatı sen mi yarattın, ben mi?

- Hayır, beni de, mahlûkatı da hiç şüphesiz Allah yarattı.

- Onların rızkını kim veriyor, sen mi O mu?

- Hayır, onların da, benim de rızkımızı Allah takdir ediyor.

- Onların tevbesini Allah mı kabul edecek yoksa sen mi?

- Hayır! Benim tevbeni de, onların tevbesini de Allah kabul edecek.

- Allah Teâlâ emir veriyor: Ben o kulumun tevbesini tam ve halis olarak kabul ettim.

Bunun üzerine, Resûlüllah (s.a.v.) o genci çağırdı ve onu müjdeledi:

- Allah Teâlâ, tevbeni kabul buyurdu, sana mağfiret etti.

Fakih anlatıyor:

Akıllı kimsenin bu hadisten ibret alması lazımdır. Zira zina, büyük bir günahdır. Fakat bir genç samimi olarak tevbe ederse Allah onun günahlarını affeder.

Allah Teâlâ buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا

“Ey iman edenler! Nasuh tevbesi (samimi bir tevbe) ile Allah’a tevbe ediniz...” (Tahrim 8)

Bu manaya gelen âyet-i kerimeyi, İbn Abbas’ın şöyle tefsir ettiği rivâyet edilir:

Nasuh tevbesi, samimi bir şekilde, kalben pişmanlık duymaktır. Dil ile Allah’tan mağfiret talebinde bulunup, içinden de aynı gaflet ve dalalette bulunmamayı dilemektir.

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Dili ile tevbe edip günah işlemeye devam eden, Rabbi ile alay etmiş addedilir.”

Rabiâ Adeviye’nin şöyle dediği anlatılır:

“Tevbemiz de ayrı bir tevbeye muhtaçtır.”

Yani; bir kimse dille tevbe eder ama içinden aynı günahı işlemeyi düşünürse, yapmış olduğu tevbe yalancı tevbesi

olur, hakiki anlamda tevbe sayılmaz. Günahı işlememek niyetiyle gönülden tevbe etmek lazımdır. Eğer bu şekilde yaparsa, büyük günah olsa bile Allah onun günahını affeder... Çünkü Allah Teâlâ kullarına karşı şefkatlidir.

Şöyle bir hikâye anlatılır:

Benî İsrail'den bir hükümdar vardı. Bir gün kendisine bir âbiden bahsettiler. Hükümdar onu sarayına davet etti ve kendisiyle sohbet etti. Bir ara âbid şöyle dedi:

- Ey Hükümdar! Bir gün beni cariyelerden biri ile oynasırken görsen bana ne yaparsın?

Hükümdar sinirlendi:

- Ey ahlaksız adam, bana böyle bir şeyi söylemeye nasıl cesaret edersin?

Âbid şöyle dedi:

- Benim kerîm bir Rabbim var ki, bir günde yetmiş günah işlediğimi görse yine de bana kızmaz. Beni kapısından kovmaz. Rızkımı da kesmez. Bana bir bakın. O'nun kapısını bırakmışım da henüz hatamı görmeden bana kızan birinin kapısına gelmişim. Hatamı görmeden bana kızan beni suç işlerken görse ne yapar!

Bundan sonra oradan çıkıp gitti...

Günah iki türlüdür:

- a) Allah ile kul arasındaki günah,
- b) Kulların kendi aralarındaki günahlar.

Allah ile kul arasındaki günahın tevbe yolu şudur: Dille istiğfar, kalben pişmanlık duymak ve bir daha da aynı hataya düşmemeye niyet etmek. Bir kul bunu yaptıktan sonra olduğu yerden kalkmadan Allah onu bağışlar. Farzların terk

edilmesinin tevbesinin faydası olmaz. Farz ibadetlerin kaza edilmesi gerekir. Bundan sonra, tevbe ve istiğfar gelir.

Kulların birbirleri arasındaki günahların tevbesi ise helallik almaktır. Aksi halde tevbenin kimseye faydası olmaz.

Tabîinden biri şöyle dedi:

“Günahkâr kul, günah işler. Fakat devamlı pişman olur ve istiğfar eder. Bu şekilde cennete girince şeytan şöyle hayıflanır:

- Yazıklar olsun bana, keşke ona günah işletmeseydim.

Anlatıldığına göre Ebû Bekir Vâsîti şöyle dedi:

Ölçülü hareket her şeyde güzeldir. Ancak şu üç şey müstesna:

- a) Namaz vakti girince,
- b) Ölüünün defin işinde,
- c) İşlenen günahattan sonra yapılacak tevbede.

Bunlarda acele etmek lazımdır.

İnsan, geçmişte işlediği günahlardan dolayı pişman olmalı. Rabbe ibadette çaba harcamalı.

Hikmet ehli zâtlardan birine sordular:

- Tévbe edenin tevbesinin kabul olduğunun bir işaret var mıdır?

Şöyle dedi:

- Evet, vardır. Bunun dört işareti vardır:

1. Kötü arkadaşlardan uzaklaşmak ve iyi kimselere katılmak.
2. Bütün günahlardan uzak, bütün taatlara dönük olmak.

3. Dünya sevgisini kalbinden çıkarmak, âhiret hüznünü kalbinde bütünü ile duymak.

4. Allah'ın razı olmadığı rızık ile kalben meşgul olmaktan sakınmak. O'nun emrettiği işle meşgul olmak.

Bu dört alâmetin bulunduğu kimse, Allah Teâlâ'nın:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

“... Şüphesiz Allah tevbe edenleri, temiz olanları sever.” (Bakara 222) âyeti ile övdüğü kimselerden olur. Böyle kimselere karşı şu dört şeyi yapmak insanlara vâcib olur:

1. Diğer insanların o kimseyi sevmesi. Çünkü Allah Teâlâ da o kimseyi sevmiştir.

2. Diğer insanların onun için Allah'a dua etmeleri. Allah Teâlâ onları o halde sabit kılar.

3. Diğer insanların onunla oturup konuşmalıdırlar. Müzakere ederler, işlerinde kendisine yardımcı olurlar.

4. Geçmişte işlediği günahlardan ötürü onu ayıplamazlar.

Bunun yanında Allah Teâlâ tevbesi kabul olan kimseye dört ikramda bulunur:

1. Allah Teâlâ onu günahlarından temizler. Hiç günah işlememiş gibi yapar.

2. Allah Teâlâ onu sever.

3. Şeytanı ona musallat etmez.

4. Ölmeden önce Allah Teâlâ onu korktuklarından emin kılar. Çünkü bu manada Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا
وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ

“Onların üzerine melekler iner ve derler ki: “Korkmayın, üzülmeyin, vaat olunduğunuz cennetle sevinin.” (Fussilet 30)

Mü'min günaha isteyerek girmez ve girmek istemez. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَكُرْهَ الْيَكْمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانُ

“... Küfrü, fıskı, isyanı size kötü gösterdi...” (Hucurat 7)

Mü'min suça isteyerek değil, gaflet halinde girmiştir. Onun için tevbe ettikten sonra bir mü'mini ayıplamak doğru olmaz.

İbn Abbas şöyle anlattı:

“Mü'min kul, günahından tevbe edince kendisine mağfaret edilir. Hafaza meleklerine onun kötü işleri unutturulur. Hata işleyenin duygularına da hataları unutturulur. Yerdeki ve gökteki makamına da unutturulur. Netice olarak hesap gününde biiznillah aleyhine şahitlik eden kalmaz.”

Hız. Ali (r.a.) Resûlullah'tan şöyle rivayet etti:

“Arş yaratılmadan dört bin sene önce çevresine Allah'ın şu beyanı yazıldı: **Ben tevbe edip salih amel işleyeni, sonra hidâyete nâil olan kullarımı çok çok bağışlarım.**”

Her şeyin en doğrusunu bilen Allah'tır.

Tevbe Kapısı

Fakih anlatıyor:

İbn Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Resûlullah tevbe kapısını anlatıyordu. Ömer b. Hattab sordu:

- Yâ Resûlallah, tevbe kapısı nedir?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle anlattı:

- Tevbe kapısı batıdadır. Altından ve yakuttan iki sırması vardır. İki sırma arasında kırk yıllık yol vardır. Hem de süratle giden süvari hızı ile. O kapı açıktır. Allah Teâlâ mahlûkatı yarattığı günden bu yana, güneşin batıdan doğuşuna kadar da açık kalacaktır. Allah'ın kullarından bir kul, nasûh (samimi) tevbe ile tevbe ettiğinde o tevbe kapısından geçer.

Muâz b. Cebel sordu:

- Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah, nasuh tevbesi nasıl olur?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle anlattı:

- Günahkârın, işlemiş olduğu günahdan dolayı pişmanlık duymasıdır. Allah'a özür beyanında bulunmasıdır. Bir daha öyle bir günah işlememesidir.

Resûlullah (s.a.v.) devam etti:

- Sonra ay ve güneş aynı yerden batar. Sonra o altın ve yakuttan olan iki sırma birleşir. O kadar ki, hiçbir açıklık yokmuş gibi olur. Bundan sonra kulun tevbesi kabul olmaz. Müslüman olarak da olsa işlediği hiçbir amelin faydası olmaz. Sadece daha önceden yapmış olduklarının faydasını görür. Zira o andan itibaren durum lehinde ve aleyhinde önceki gibi devam eder.”

Bu durum şu âyetle sabittir:

يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا
لَمْ تَكُنْ أَمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيْمَانِهَا
خَيْرًا

“...Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz...” (En’âm 158)

Abdullah b. Mes’ud (r.a.) anlatır:

“Nasuh tevbesi, bir günah için tevbe edildikten sonra katıyen o hataya bir daha düşülmemesidir.”

Diğer bir rivâyette İbn Mes’ud’un şöyle dediği anlatılır:

“Tevbe kapısı herkese açıktır. Ancak üç kimse hariç.

Bunlar:

1. Kâfirlerin başı mel’un İblis.
2. Hata edenlerin başı, Âdem (a.s.)’in oğlu Kabil.
3. Peygamberlerden birini öldüren kimse.

Tevbe edenlere tevbe kapısı açıktır ki, bu kapı batı yönündedir. Kırk yılda kat edilecek genişliktedir. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar, yani mahşer anına kadar samimi yapılacak tevbe makbuldür.

Ebû Hüreyre(r.a.)’den rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte Resûlullah şöyle buyurur:

“Tevbe havada asılı durur. Gece gündüz durmadan şöyle seslenir:

- Beni alan azap görmez. Yüzyıllarca bu böyle devam edip gider. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar sürgit devam eder. Güneş batıdan doğunca tevbe imkânı kalmaz.

Bütün bu anlatılanlar tevbeye teşvik içindir. Kul, tevbe ettiği zaman tevbesi makbul olur demektir.

Çünkü Allah Teâlâ, mü’minleri tevbeye davet etmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا

“Ey iman edenler! Nasuh tevbesi ile tevbe ediniz!...”

(Tahrîm 8)

Bu âyetin devamında, kula tevbenin bitiminde yapılacak olan Allah'ın lütfu anlatılır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا
عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُم سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْرِجُ
اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا
وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Ey iman edenler! Samimi bir tevbe ile Allah’a dönün. Umulur ki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, Peygamber’i ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Çünkü onların nurları, önlerinde ve yanlarında koşar da, “Ey Rabbiz! Nurumuzu tamamla, bizi bağışla, çünkü sen her şeye kâdirsin.” derler.” (Tahrîm 8)

Şöyle de ifade edebiliriz:

Tevbe ettiğiniz takdirde Allah Teâlâ günahlarınızı affeder. Köşkerinin, saraylarının altından ırmaklar akan yemyeşil cennetleri lütfeder.

Allah Teâlâ, tevbe edenlerin günahları ne kadar fazla olsa da affedeceğini haber veriyor:

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا
اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا
اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

“Yine onlar ki, bir kötülük yaptıklarında, ya da kendilerine zulmettiklerinde Allah’ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen tevbe-istiğfar ederler. Zaten günahları Allah’tan başka kim bağışlayabilir ki! Bir de onlar, işledikleri kötülüklerde, bile bile ısrar etmezler.” (Âl-i İmrân 135)

Saîd b. Ebî Bürde’den gelen bir rivayette, Resûlüllah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

“Allah’a günde yüz defa tevbe ederim.”

Bir diğer rivâyette:

“Ey insanlar, Allah’a tevbe ediniz. Ben, bir gün ve bir gecede yüz defa tevbe ederim.”

Resûlüllah’ın haline bir düşünün. Geçmiş ve gelecek günahları bağışlandığı, peygamber olduğu halde her daim tevbe istiğfar halinde. Rabbinden sürekli bağış talebinde bulunuyor. Bu durumda bağışlanıp bağışlanmayacağı muhal olan kimse, neden Allah’a tevbe edip yakarmıyor? Neden Allah’tan af talebinde bulunmuyor?

İbn Abbas (r.a.) bir defasında şu âyeti okudu:

بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجَرَأَمَامَهُ

“Fakat insan önündekini (kıyemeti) yalanlamak ister.” (Kıyame 5)

Şöyle tefsir etti:

İnsan, günah işlemeyi sürdürür. Tevbeyi de erteleyip sonra tevbe ederim, der durur; ta ki ölüm gelinceye kadar. Ölüm geldiğinde de bulunduğu menfi hal üzere göçüp gider.

İbn Abbas (r.a.)'ın rivâyet ettiği bir hadîs-i şerif şöyledir:

“Müsevifler, helak oldu.”

Yani, sonra tevbe ederim diyen mülevves kimseler...

İnsan Allah'a sürekli tevbe etmelidir. Ölüm geldiğinde, o kimseyi tevbe üzerinde bulmalı.

Allah Teâlâ, samimi şekilde yapılan tevbeleri kabul eder. Çünkü Rabbimiz şöyle buyurdu:

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ
وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

“Allah'ın, kullarının tevbesini kabul edeceğini, sadakaları geri çevirmeyeceğini ve Allah'ın tevbeyi çok kabul eden ve pek esirgeyen olduğunu hâlâ bilmezler mi?”
(Tevbe 104)

Tevbe, yapılan günahlar için pişmanlık duymak, dille istiğfar etmek ve bir daha aynı günahı işlememeye azmetmektir.

Abdullah b. Mes'ud anlatıyor:

- Bir kimse üç defa “Hay, Kayyum, kendisinden başka ilâh olmayan Allah'tan günahlarıma af istiyorum.” dese, Allah, bu kimsenin günahlarını affeder. İsterse o kimsenin günahı denizlerdeki köpükler kadar olsun.

Eyyûb, Ebû Kalaba'nın şöyle dediğini anlatıyor:

“Allah Teâlâ İblis'e lanet ettikten sonra İblis süre istedi. Allah Teâlâ ona süre verdi. Bunun üzerine İblis şöyle dedi:

- Yemin olsun ki, kulun ruhu bedenden çıkıncaya kadar onu göğsünde oturacağım. Son nefesine kadar orada kalacağım. Buna karşılık Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

- İzzetime, celâlime yemin olsun. Son nefesini verinceye kadar tevbe kapısını ona kapamayacağım.

Yüce Allah'ın kullarına merhametine bak ki, günah işledikleri halde onlara mü'min adını verdi:

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

“Ey mü'minler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz.” (Nûr 31) buyurdu.

Allah, tevbe edenleri ve tevbelerinde samimi olanları sevdiğini şöyle bildirdi:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

“... Allah tevbe edenleri ve temizlenenleri sever.”
(Bakara 222)

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Günahlarına tevbe eden hiç günah işlememiş gibidir.”

Hız. Ali'den şöyle rivâyet edilmiştir:

Biri Resûlullah (s.a.v.)'a geldi ve aralarında şu konuşma geçti:

- Ben bir günah işledim.
- Allah'a tevbe et, bir daha da o günahı işleme.
- Tevbe ettim fakat yine aynı günahı işledim.
- Tekrar Allah'a tevbe et; bir daha o günahı işleme.
- Ne zamana kadar?
- Tâ şeytan sana vesvese veremeyip günah işlemekten âciz düşene kadar.

Ebû Hüreyre (r.a.) rivâyetine göre Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu:

“Bir insan, günah işledikten sonra “Ya Rabbi, ben bir günah işledim. Beni affeyle.” diye niyazda bulunursa Allah Teâlâ şöyle buyurur:

- Kulum bir günah işledi. Günahları bağışlayan bir Rabbi olduğunu da bildi. O’na tutundu. O kulumu bağışladım.

Bütün bu anlatılanlar Resûlullah’ın kerameti sayesinde olmaktadır. Geçmiş ümmetler farklıydı. Onların biri bir günah işlediğinde kendilerine önceden helal sayılan haram olurdu.

Yine onlardan herhangi biri, bir günah işlediğinde, işlediği günah kapısına veyahut cesedine yazılırdı. Tевbe ettiğinde de tevbesi aynı şekilde yazılırdı.

Bu ümmete her şey kolaylaştırıldı. Çünkü müjde veren şu âyet nazil oldu:

وَمَنْ يَعْمَلْ سَوَاءً أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ
يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا

“Kim bir kötülük işler, yahut nefesine zulmeder, sonra da Allah’tan bağışlanmasını dilerse, Allah’ı bağışlayıcı ve merhametli bulur.” (Nisâ 110)

Biz müslümanlara yaraşan her daim, akşam ve sabah Allah’a tevbe ve istiğfar etmektir.

Mücahid der ki:

“Bir kimse, sabah-akşam tevbe etmezse zalimlerden yazılır.”

Kulun her daim tevbe-istiğfarda bulunması ve beş vakit namazı kılması gerekir. Çünkü Allah Teâlâ, namazı, kulların günahlarına kefaret eyledi. Namaz, büyük günahlar hariç tüm günahları temizler.

Alkame, Abdullah b. Mes'ud'dan naklen anlatıyor:

Resûlullah'a biri geldi. Şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah, ben bostanda bir kadına rastladım. Onu kendime çektim. Sarıldım ve onu öptüm. Ona cinsî ilişki dışında her şeyi yaptım.

Resûlullah (s.a.v.) sustu. Bir şey söylemedi. Az sonra Cebrâil geldi; şu âyeti getirdi:

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ
الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّاكِرِينَ

“Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır.”
(Hûd 114)

Yani, beş vakit namaz, aralarında işlenen günahları temizler. Ama büyük günahlar dışında.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) o adamı çağırttı ve bu âyeti okudu.

Bu arada, Ömer b. Hattab sordu:

- Yâ Resûlallah, bu âyet sadece o kimse için midir? Yoksa bütün mü'minlere ait midir?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Elbette ki bütün mü'minlere aittir.

Hız. Hasan, (r.a.) Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu anlatmıştır:

“Sağdaki melek, soldakinin âmiri konumundadır. Kul bir günah işlediğinde soldaki melek sorar:

- Bunu yazayım mı?

Sağdaki melek;

- Beş günah işleyinceye kadar bekle. Soldaki melek, o kişi beşinci günahı bulunduktan sonra tekrar sorar:

- Yazayım mı?

Sağdaki;

- Yazma, bekle! Bakarsın bir iyilikte bulunur, der.

O kimse bir iyilik işledikten sonra, sağdaki melek şu emirde bulunur:

- Bize, bir iyiliğin on misli yazılacağı emri verildi. Gel, kulun bu hatalarına karşılık beşini silelim, beşini yazalım.

Bunun üzerine, şeytan “Ben, âdemoğlu ile nasıl başa çıkacağım?” diyerek sızlanmaya, hayıflanmaya başlar.

Ebû Hüreyre'den gelen bir rivâyet şöyledir:

Bir gece, Resûlullah ile yatsı namazını kıldıktan sonra dışarı çıktım. Bir de baktım ki, bir kadın, yolda karşıma çıktı ve bana şöyle dedi:

- Yâ Ebâ Hüreyre! Ben büyük bir günah işledim. Benim için tevbe kapısı açık mı?

Sordum:

- Günahın nedir?

- Zina ettim. Bu yüzden doğan çocuğumu da öldür-
düm, dedi.

- Hem kendini hem de çocuğun hayatını mahvetmiş-
sin. Vallahi, senin için bir tevbe kapısı açık değildir.

Bu sözüm üzerine inleyerek düşüp bayıldı. Ben oradan
düşünceli şekilde ayrıldım:

- Resûlullah aramızda iken ben ne cüretle fetva vere-
bilirim?

Sabah, kuşluk vakti Resûlullah (s.a.v.)'a gidip olayı ol-
duğu gibi anlattım. Bunun üzerine, Resûlullah bana şöyle
buyurdu:

- Biz Allah için yaratıldık ve dönüşümüz yine O'na-
dır. Böyle fetva vererek kadını ve kendini mahvetmişsin.
Yâ Ebâ Hüreyre, şu âyetler varken sen nasıl böyle bir fetva
verirsin:

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ
النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ
يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا. يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ
الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا. إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ
وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ
حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Onlar ki, Allah’tan başka bir ilaha yalvarmazlar,
Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar ve
zina etmezler. Bunları yapan, cezasını bulur. Kıyamet
günü azabı kat kat arttırılır ve onda (azapta) alçaltıl-
mış olarak devamlı kalır. Ancak tevbe ve iman edip iyi

davranışta bulunanlar başkadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok bağışlayıcıdır, engin merhamet sahibidir.” (Furkan 68-70)

Ebû Hüreyre sözüne şöyle devam ediyor:

- Resûlullah (s.a.v.)’ın yanından ayrılıp sokağa fırladım. Hem koşuyor hem de şöyle bağıırıyordum: Benden dün akşam fetva isteyen kadını bana kim getirecek?

Bu halimi gören çocuklar, “Ebû Hüreyre çıldırmış olmalı” diyorlardı. Sonunda o kadını buldum. Resûlullah’ın âyetlerden getirdiği delile dayanarak samimi bir tevbenin makbul olacağını bildirdim.

Kadın, sevincinden bir çılgılık attı ve şöyle dedi:

- Benim bir hurma bahçem var. Günahıma kefaret niyetiyle ihtiyacı olanlara infak ediyorum!...

“Ancak tevbe ve iman edip iyi davranışta bulunanlar başkadır; Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir...” (Furkan 70)

Bu âyet-i kerimeyi şöyle tefsir edenler vardır:

“Kul işlediği günahlarından tevbe edince, geçmiş günahlarının hepsi hanesine iyilik olarak yazılır.”

Allah, o kulu kötü işlerden alır, iyi davranışlara çekerek değiştirir. Bu işte başarı ihsan eder ki, yararlı iş yapabilsin. Yani, daha önce yaptığı kötü işlerin yerine, demektir.

Ey mü’min kardeşim! Şunu bilmelisin ki, Allah’a ortak koşmaktan ve O’nu inkâr etmekten daha büyük bir günah yoktur. Çünkü, Allah Teâlâ bir âyet-i kerimede şöyle buyurdu:

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ

“(Ey Muhammed!) İnkâr edenlere söyle: “Küfürlerine son verirlerse geçmiş günahları bağışlanacaktır...”
(Enfal 38)

Hız. Hasan (r.a.)’dan gelen bir rivayette Resûlullah şöyle buyurdu:

“Herhangi birinizin işlediği bir günah, yerle gök arasını doldursa bile, samimi bir şekilde tevbe ettikten sonra Allah onun günahını bağışlar.”

Hız. Âişe, Resûlullah (s.a.v.)’tan şöyle rivayet etti:

“Tutulan siciller, üçtür: Allah’ın bağışlayacağı suçların yer aldığı sicil. Allah’ın bağışlamayacağı suçların yer aldığı sicil. Allah’ın katiyen vazgeçmeyeceği suçların yer aldığı sicil.

Allah’ın bağışlayacağı kusur, kulun kendi nefesine yaptığı haksızlıktır.

Allah’ın bağışlamayacağı günah ise kendisine şirk koşulmasıdır. Bu manada gelen bir âyet şu şekildedir:

إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ
وَمَأْوِيَهُ النَّارُ

“Her kim Allah’a şirk koşarsa, muhakkak Allah ona cenneti haram kılar, yeri de ateştir...” (Mâide 72)

Allah Teâlâ’nın asla vazgeçmeyeceği suç ise kul haklıdır. Yani kulların birbirine reva gördükleri haksızlıktır.”

Ebü Hüreyre (r.a.) şöyle anlattı:

“Kıyamet günü haklar mutlaka sahiplerine iade edilir. Hatta boynuzsuz koç, boynuzlu koçtan hakkını alır. Kula yakışan odur ki, düşmanları bile olsa onların haklarına riâ-

yet etmelidir. Yapılan günah, kendi ile Allah arasında kalan bir şeyse, kulun tevbesi karşılığında Allah onu bağışlar. Ancak söz konusu günah, kullar arasında olunca, ondan kurtuluş yoktur. Bu işte salt anlamda tevbenin faydası olmaz. Hak sahibinin rızası gerekir. Dünyada hak sahibinden helallik alınmaz ise, diğer kulun sevapları âhirette haklı tarafa verilir. Nitekim bu durum hadisile sabittir.”

Fakih, Ebû Hüreyre’den rivâyet edilen bir hadis-i şerifi şöyle anlatıyor:

Resûlullah (s.a.v.) sordu:

- Müflis kimdir?

Dediler ki:

- Bize göre müflis, parasını, altınını, gümüşünü, dünya malı namına her şeyini kaybedendir.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Ümmetimin gerçek müflisleri, kıyamet günü iyi ameli ile gelir. Arkasından da hakaret ettiği, iftira ettiği, malını haksızca yediği, kanını akıttığı, zulmettiği kimse gelir. Onun iyi amelinden alınır, zulüm ve haksızlığa uğrattıklarına verilir. Yaptığı kötülüklere karşılık iyi amelleri bitince de hak sahiplerinin günahları ona yüklenir ve o müflis kişi cehenneme atılır.

Allah Teâlâ bizi tevbe etmeye muvaffak buyursun. Tevbede sebat, tevbe etmekten daha çetin ve zordur.

Muhammed b. Sîrîn der ki:

“Kul, faydalı iş yaptıktan sonra ona devam etsin. Zira tevbeden dönenin kurtuluşu yoktur. Tevbe eden kimse, ecelini gözü önüne getirmeli. Bu davranış, onun tevbesinde sebat etmesini sağlar. Sonra geçmişte işlediği günahları

da hatırlayıp istiğfarını artırmalı, bunu nasip ettiği için de Allah'a şükretmelidir. Hele tevbe nasip ettiği için, çokça hamd etmelidir. **Kıyamet günü verilecek sevabı da hatırla tutmalıdır. Âhiret sevabını düşünmek, insana iyilik etmek iştiağı verir. Âhiretin cezasını düşünen ise, kendini kötü işlerden alıkoyar.”**

Ebû Zer şöyle anlatıyor:

- Yâ Resûlallah, bize Musa'nın sahifelerinde neler yazdığını anlatır mısın? dedim.

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Mûsa'nın sahifelerinde şu altı cümle vardır: Ceheneme inanan kimsenin nasıl güldüğüne şaşıyorum! Ölüme inanan kimsenin nasıl sevindiğine şaşıyorum! Hesaba inanan kimsenin nasıl kötülük yaptığına şaşıyorum! Kadere inanan kimsenin nasıl yorulduğuna yahut üzüldüğüne şaşıyorum! Dünyanın halini, dünya ehlinin dönekliğini görüp de onlarla nasıl yetindiğine şaşıyorum! Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın Resulüdür.”

Abdullah b. Mes'ud bir gün Kûfe civarında geziyordu. Fâsıklardan birilerini gördü. Oturup şarap içenler ve şarkı söyleyenler vardı. Ona Zazan denirdi. Hem çalar hem söylerdi. Sesi de güzeldi.

Abdullah b. Mes'ud onun sesini duyunca şöyle dedi:

- Ne güzel ses! Keşke Allah'ın kitabını okusaydı.

Sonra başını örttü ve onları görmeden geçip gitti. Zazan onun söylendiğini duyunca “Bu şahıs kimdir?” diye sordu.

“Resûlüllah'ın ashabından Abdullah b. Mes'ud'dur.” dediler.

“Ne söyleniyordu?” diye tekrar sordu.

Dediler ki:

- Ne güzel ses! Keşke Allah'ın kitabını okusaydı.

Bu sözü duyunca içinde bir korku hissetti. Hemen yerinden fırladı ve udunu yere çalarak kırdı. Abdullah b. Mes'ud'a doğru koştu ve ona yetişti. Örtüsünü açtı ve Abdullah b. Mes'ud'un önünde hıçkırarak ağlamaya başladı. Abdullah b. Mes'ud da başını ona dayayarak onunla birlikte ağlamaya başladı.

Bir ara Abdullah b. Mes'ud şöyle dedi:

- Allah'ın sevdiğini ben nasıl sevmem?..

Zazan böylece tevbekâr oldu. Abdullah b. Mes'ud'a arkadaş oldu. Ondan Kur'an okumayı öğrendi. Kur'an'dan, ilim ve irfandan nasibini aldı. İlimde bir imam oldu. Birçok rivâyette ismi telaffuz edildi ve “Zazan'dan naklen İbn Mes'ud'dan”, diye anlatıldı.

Babam bana şöyle anlatırdı:

Vaktiyle İsrailoğulları zamanında azgın bir kadın vardı. Güzelliğinden dolayı insanları birbirine düşürürdü. Evinin kapısını özellikle açık tutardı. Kapısının önünden geçen, içeride onu kapının hizasında divan üstüne oturmuş görürdü. Onu o güzelliği ile gören çarpılırdı. Onun yanına girmek isteyenlerin on altın vermesi lazım gelirdi. Daha azını kabul ederdi. Vaktiyle âbidlerden biri, onun kapısından geçerken gözü ona ilişti. Bütün güzelliği ile kadını divan üstüne oturmuş görünce ona çarpıldı. Nefsi ile savaşıma başladı. Bu duygusuna esir olmamak için bir yandan da Allah'a niyaz ediyordu. Bundan bir tülü kurtulamadı

ve büyük bir sıkıntıya düçar oldu. Kifayet edecek kadar para topladı, o kadının yanına gitti. Kadına parayı ödeyerek buluşacakları zamanı belirledi. Vakti gelince kadının yanına gitti. Kadını süslenmiş bir vaziyette evinde bir başka divan üzerine otururken buldu. Âbid içeri girdi ve gidip onun yanına oturdu. Elini kadına uzatacağı sırada Allah'ın rahmeti, daha önce yaptığı ibadetlerinin bereketi ile onu uyandırdı. İçine bir korku saplanmış, dehşete düşmüş. Beti benzi solmuş, vücudu titremeye başlamış ve içinden şöyle düşünmüş: “Cenâb-ı Hak benim haram işlediğimi görüyor. Böylece iyi ve güzel amellerimin hepsini de yok etti.”

Kadın âbiddeki bu durumu fark edince sordu:

- Sana ne oldu böyle?

Âbid şöyle dedi:

- Ben Rabbimden hicap duyuyorum. Müsaade et, çıkıp gideyim.

Kadın şöyle dedi:

- Yazık sana! Herkes senin bulunduğun şu durumda olmak için can atarken, seni bu hale getiren nedir?

Âbid şöyle cevap verdi:

- Ben hata ettiğimin farkına vardım, bu nedenle Allah'tan korkarım, ödediğim para senin olsun. Bana izin ver, çıkıp gideyim.

Kadın tekrar sordu:

- Sen sanırım bu işi ilk kez yapıyorsun.

Âbid:

- Evet, hiç yapmadım, deyince kadın sordu.

- Kimsin? Nerelisin?

Âbid adını ve nereli olduğunu söyledi. Bunun üzerine kadın izin verdi. Âbid kendi haline acıyarak, ağlayıp sızla-

narak pişman bir vaziyette çıkıp gitti. Başına toprak saça saça yürüdü.

Âbid gittikten sonra kadını bir korku sardı. Bu korku o âbidin bereketinden dolayı idi, içinden şöyle dedi:

- O ilk defa bir günah işleyecekti. İçini günah korkusu sardı. Bense uzun zamandır günah işlerim. Oysa onun korktuğu Rab, benim de Rabbim. Benim ondan daha fazla korkmam gerekir.

Nihayetinde kadın tevbe etti. Kapısını halka kapadı. Eski bir elbise giyerek ibadete yöneldi. Bu hal, ibadet ve taat üzere devam etti. Bir ara içinden şöyle geçti: Eğer âbidi gidip bulursam belki beni zevceliğe kabul buyurur. Onun yanında yaşayıp, dinimi de öğrenmiş olurum. Allah'a kul-luk ve ibadette bana yardımcı olur.

Hemen hazırlanıp yola çıktı. O âbidin köyüne vardı ve ahaliye onu sordu. Kendisini birinin sorduğunu haber alan âbid geldi. Kadın kendisini tanıması için yüzünü açınca âbid onu tanıdı. O gece aralarında geçen hali hatırlayınca bayılıp düştü ve öldü. Kadın buna çok üzüldü. Hâlini oradakilere anlattı:

- Ben onun için tâ nereden geldim. O da düşüp öldü. Onun akrabaları arasında kadına ihtiyacı olan biri yok mu? "Onun iyi bir kardeşi vardır. Ama malı mülkü yoktur." dediler.

Kadın şöyle dedi:

- Mal mülk istemem; benim zaten yeteri kadar malım var.

Daha sonra âbidin kardeşi geldi ve o kadını nikâhladı. Bu evlilikten yedi tane oğulları oldu. Yedisi de dindar insanlar oldular.

En doğrusunu, yine Allah bilir.

İçkinin Kötülüğü

Dahhâk şöyle anlatıyor:

“Bir kişi, içkiyi terk etmemiş halde ölürse kıyamet günü sarhoş olarak dirilir.”

Katâde, şu hadisi rivayet etti:

“Şu dört grup insan, cennetin kokusunu dahi alamaz. Oysa cennetin kokusu, beş yüz yıllık mesafeden alınır. Bunlar: Cimriler, iyiliği başa kakanlar, devamlı içki içenler, ana babasına âsi gelenler.”

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyruluyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ
فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler, içki, kumar, putlar, fal okları, şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz...” (Maide 90)

Tevrat'ta ise:

“Biz hakkı bâtılı ortadan kaldırsın, oyunu boşa çıkarsın, çalgılı oyun âletlerini yok etsin diye indirdik.”

İçki içene yazıklar olsun. Allah Teâlâ, şu manada izzetine ve celâline yemin etti:

“Haram olduğunu bile bile içki içeni, kıyamet günü onu suya hasret bırakırım. İçkinin haram olduğunu bilerek uzak duranı cennet ırmaklarından içiririm.”

İçkiye yaklaşmayın. Zira onun insanda geliştirdiği se-
vilmeyen on huy vardır:

1. İçki içildiği zaman kişi mecnun gibi olur. Çocukla-
ra eğlence olurken, akıllı kimseler yanında iyi karşılanmaz.
Bu durumu İbn Ebî Dünya bir kıssa ile şöyle anlattı:

“Bağdad’da bir zaman bir sarhoş gördüm. O bir yan-
dan küçük abdestini yapıyordu, bir yandan da onu avucu-
na alıp yüzüne sürüyordu. Sürerken de şöyle diyordu:

- Ya Rabbi, beni tövbekârlardan eyle! Beni temizlik
olanlardan eyle.

Bir başkasını da şöyle anlattı:

- Sarhoşun biri kustu. Bu kustuğu sakalına bulaştı. Bir
köpek de gelmiş onu yalıyordu. Köpek onun yüzünü yalar-
ken, o şöyle diyordu:

- Ey benim efendim! Ey benim efendim, mendilini
kirletme.

2. Malı yok eder, akı alır.

Resûlullah (s.a.v.)’a Hz. Ömer (r.a.) bir gün şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah, bize içki hakkında ne dersin?

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- O malı yok eder, akı alır.

3. İçki içmek, kardeşler ve arkadaşlar arasına nifak so-
kar. Bir âyet-i kerime şöyledir:

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ

“Şeytan içkiyle, kumarla aranızda düşmanlık sok-
mak ister...” (Mâide 91)

4. İçki insanı Allah'ı zikretmekten ve namazdan alıko-
yar. Bununla ilgili âyet-i kerime şöyledir:

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

**“Şeytan, içki ve kumarla aranızda ancak düşmanlık
sokmak ister ve sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alı-
koymak ister. Kendinizi halâ ondan çekmeyecek misi-
niz?”** (Mâide 91)

Bu âyeti dinleyen Hz. Ömer (r.a.) şöyle dedi:

- Biz kendimizi ondan arındırdık yâ Rabbi.

5. İçki içmek kişiyi zinaya sevk eder. Çünkü, sarhoş
olunca bilmeden karısını boşar. Sonra da onunla zina yap-
mış olur.

6. İçki, her kötülüğün kapısıdır. Çünkü içki içene bü-
tün kötülükleri yapmak kolay gelir.

7. İçki içen kimse, kendisini koruyan meleklerle zul-
meder. İçkinin kötü kokusu, o melekleri kötü meclise gö-
türmek ve onlara eziyet etmektir. Kendisine eziyet etmeye-
ne, eziyet etmek yakışmaz.

8. İçki içmenin seksen celde yeme cezası vardır. Dün-
yada bunu çekmeyen, âhirette ateşten kamçı ile cezalandı-
rılır.

9. Tevbe kapısı kırk gün kendisine kapamış olur. Çün-
kü içki içenin ameli ilâhi huzura yükselmez. Duası da ka-
bul olmaz.

10. İçki içen kişi, imanını tehlikeye atmış olur. Ölüm
anında imanını koruyamamasından korkulur.

Bu anlatılanlar öncelikle dünya hayatında başa gelenlerdir. Âhiret azabı ise saymayacak kadar fazladır. İçki içen kimselerin cehennemde ağızlarına kaynar su akıtılacaktır. Zakkum ağacının meyvesinden yiyeceklerdir. Demek ki, ebedî saadeti bırakıp dünyanın geçici lezzetini hiç kimse seçmemelidir.

يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا وَسُوقُ
الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرِثَةً

“Müttakîleri süvari olarak Rahman’a götürürüz. Mücrimleri ise, cehenneme susuz olarak sevk ederiz.”
(Meryem 85-86)

Mukatil b. Süleyman, bu âyeti okuduktan sonra, şöyle dedi:

“Cennet ehli, cennetin kapısına gelirler. Orada altın da iki kaynak olan bir ağaçla karşılaşırlar. O kaynağın birinden içerler, içlerinde kötülük namına bir şey kalmaz ve tertemiz olurlar. Sonra öbür kaynağa giderler. Yıkanırlar. Vücutlarında kir namına bir şey kalmaz, temizlenirler.

Bu mana şu âyette ifade edilmiştir:

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

“...Size selam! Temizlendiniz. Ebedî kalmak üzere cennete giriniz.” (Zümer 73)

Daha sonra kırmızı yakuttandır seçkin develer getirilir ve bunlara bindirilirler. Bunların ayakları altındır. Ayrıca inci ve yakutla da süslüdürler. Yularları inci mercanla bezenmiştir.

Sonra cennetliklere iki kat elbise giydirilir. O elbisele-

rin biri dünya yüzüne çıkarılsa her tarafı aydınlığa boğar. Onlardan her biri için koruyucu bir melek vardır. Cennet-
teki yerlerine kadar götürülürler. Cennete her girene önce
gümüşten bir köşk açılır. Çıkıntıları altınla süslüdür.

Cennetlikleri her biri saçılmış inciye benzeyen birçok
hizmetçi karşılar. Süslü ve çok güzel elbiseler giymişlerdir.
Ellerinde gümüşten kaplar vardır. Altından da kadehler
vardır.

Melekler, o kullara selam verirler. Onlar da selama kar-
şılık verirler. Bundan sonra köşklerine geçerler. Oraya giren
bir kimse Allah Teâlâ'nın kendisine hazırladığı bu nimetle-
ri görünce, bineğinden inmek ister. Onu gören koruyucu
meleği sorar:

- Ne yapıyorsun?

- Allah'ın bu ikramlarına kavuşmak için burada ini-
yorum.

Melek ona şöyle der:

- Deveni sürmeye devam et. Senin için daha iyileri var-
dır.

Devam ederler. Bu defa karşısına altından bir köşk çı-
kar. Çıkıntıları incilerle süslüdür. Bu köşke yaklaşıncı ken-
disini serpilmiş inciler gibi hizmetçiler karşılar. Bunların
ellerinde gümüşten kâseler, altından kadehler vardır. Me-
lekler selam verir; selamlarına karşılık alırlar.

O kimse burada da inmek ister. Ama koruyucu meleği
izin vermez:

- Dur ve biraz daha sür. Senin için bundan daha da
iyileri vardır, der. Devam ederler. Bu kez, kırmızı yakut-
tan önlerine bir köşk açılır. O kadar berraktır ki içinden
dışı dışından da içi görülür. Buraya yaklaştıkları zaman ön-

cekilerden daha güzel hizmetçiler karşılar. Selam verirler, selamlarına karşılık alırlar. Köşkün içine girince de, onları kara gözlü gözde huriler karşılarlar. Üzerlerinde yetmiş kat elbise vardır ki her biri diğerinden güzeldir. Her mafsalda bir hülle vardır. Yüz yıl öteden kokusu alınır. Bu hûriler o kadar berrak ve güzeldir ki, yüzüne bakan onda kendi yüzünü görür. Göğsüne baktığı zaman elbisesi engel olmaz. Ciğerlerine kadar görür. Cildinin güzelliğinden, kemiklerinin berraklığından bacak kemiklerinin iliğine kadar görülür. Bunlar, uzunluğu, genişliği ve yüksekliği bir fersah olan bir odanın içindedir. Dört bin sıra altın işlemesi vardır. Orada incilerden işlenmiş altından yataklar vardır. Kat kat orada durur. Orada açılmış bir divan vardır ki, dünyanın yetmiş köşküne bedeldir. Meyve arzu ettiği zaman derhal önüne gelir. Alıp yer. İsterse oturduğu divan o meyvenin yanına gider, orada alıp yer. Her istediği olur. İşte bütün bu anlatılanlar müttakiler içindir.

Onlar ki kendilerini içki içmekten korurlar. Kötü işlere de dalmazlar.”

Daha sonra Mukatil b. Süleyman, cehennemlikleri anlattı:

Cehennemlikler cehenneme yaklaştırıldığında cehennem kapılan açılır. Onları ellerinde demir topuzlar bulunan cehennem melekleri karşılarlar. Cehenneme girdiklerinde, azalarından her birine ayrı bir azap gelir. Yılan süzülür, sokar. Ateş yapışır, yakar. Melek demir topuzu ile vurur. Meleğin, bu vuruşu ile kırk yıl ateşe dalar gider. Yine de dibini bulamaz. Alevler onu kaldırıncı yine vurur. Sonuç olarak

her ne zaman başı görünürse, melek ona bir demir topuz ile vurur. Bu mana bir âyet-i kerimede şöyle anlatıldı:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كَلَّمَا
نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا
الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا

“Âyetlerimizi inkâr edenleri yakında mutlaka ateşe sokacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için, onları yeni derilerle yenileyip değiştiririz. Allah üstündür. Hüküm sahibidir.” (Nisâ 56)

Mukatil b. Süleyman şöyle devam etti:

Bana anlatıldığına göre, günde yetmiş defa derileri değiştirilir. Susarlar, su isterler. Ama onlara kızgın su getirilir. O su yüzüne yaklaşıncı, yüzleri onun sıcak buharından haşlanır dökülür. O kaynatılmış suyu ağızlarına aldıkları zaman, dişleri dökülür ve diş etleri çürür. İçince de bağırsaklarını parçalar. Derilerini çürütür, içlerinde ne varsa eritir, bitirir. Bu halde iken yine melekler onlara demir topuzlarla vurmaya devam ederler. Bu arada cehennem bekçilerine yalvarırlar:

- Rabbinize yalvarın, bir gün olsun bize azabı hafifletsin. Ama cehennemin bekçileri onların bu sözünü duymazlar bile. Kırk yıl da cehennem melikine yalvarırlar. O da bir cevap vermez. Bundan sonra kendi aralarında şöyle konuşmaya başlarlar:

- Biz yalvardık bir cevap alamadık. Melik'e yalvardık yine bir cevap alamadık. Gelin sızlanıp bağıralım.

Sızlanıp bağırırlar. Fakat bir faydasını göremezler.

Derler ki:

- Gelin sabredelim.

Sabrederler, ama o da kendilerine bir fayda sağlamaz.
Şu âyette ifade edilen mana hâsıl olur:

سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرُ غَنَّا أَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ

“...Biz bu halimize sızlansak da katlanıp dursak da aynı. Bizim için bir sığınak yoktur.” (İbrahim 21)

Anlatılan bu azaplar kâfirler içindir.

İçki içen bir Müslüman'ın dilinden küfür kelimesi çıkabilir. Öldüğünde imansız gitmesinden korkulur. İmansız gidince de kâfirler zümresine katılır. Müslüman içki içmekten kendini korumalı, içki içen kimselere de yaklaşmamalı. Zira içki içenlerle oturup kalkınca bu kötü alışkanlık kendisine de bulaşabilir. İçki içmeyi düşünen kişi kıyamet gününde karşılaşacağı azabı da düşünmelidir. Böylece kalbi içkiye meyletmez. İçki içenlerden de uzak olur.

Sahabeden birisi şöyle demiştir:

- Bir kişi kızını içki içenle nikahlarsa onu zinaya sevk etmiş olur.

Bunun anlamı şudur: Sarhoş kişi boşanma sözünü sık sık söyler. Ağzından böyle bir söz çıkınca da karısını boşar ve kendisine haram olur.

Derler ki: İçki içen, puta tapan gibidir. Zira Allah Teâlâ içkiyi rics (pislik) olarak vasıflandırdı. Ondan kaçınılmasını da emretti. Şöyle buyurdu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ
وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ
فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz.” (Mâide 90)

Bir başka âyette putlar aynı tabirle anlatıldı:

فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ

“... O halde pislik(rics)ten, putlardan sakının...”
(Hac 30)

Abdullah b. Mes’ud şöyle demiştir:

“Bir gün boyunca içki içen kimse, Allah’a şirk koşmuş olur. Bir kimse gece boyunca içerse Allah’a şirk koşmuş olur.”

Abdullah b. Mes’ud’un başka bir sözünde,

“İçki içen kişi, tevbe etmeden ölürse onu gömün, beni de bir yere hapsedin. Sonra onun kabrini açıp bakın. Eğer kıbleden çevrilmiş görmezseniz, gelin beni hapsedtiğiniz yerde öldürün.”

Enes b. Mâlik, Resûlullah’tan (s.a.v.) şöyle rivâyet ediyor:

“Allah beni, âlemlere rahmet olarak gönderdi. Yine Allah Teâlâ beni bütün çalgı âletlerini, cahiliyet âdetlerini, putları yok etmek için gönderdi. Allah Teâlâ’nın izzetine yemin olsun ki Rabbim şöyle buyurdu: Dünyada içki içen bir kuluma, âhiret (cennet) şerbetini içmeyi haram ettim. Dünya içkisini bırakan kuluma da mukaddes cennet şerbetini içireceğim.”

Evs b. Sem’an, bir gün Resûlullah’a (s.a.v.) şöyle dedi:

“Allah’a kasem olsun ki, biz içkiyi Tevrat’ın yirmi beş yerinde haram edilmiş bulduk. İçki içenlere yazıklar olsun.

Dünyada kullarından hangisi içki içerse, kıyamet günü, Allah Teâlâ ona cehennemliklerin vücutlarından akan irinleri içirir.”

Mâlik, Muhammed b. Münkedir'den:

Allah Teâlâ, kıyamet günü şöyle buyuracak:

“Dünyada kulaklarını oyundan, şeytan çalgılarından kendisini uzak tutanlar nerede? Onların cennetin misk kokan yerlerine yerleştirin. Onlara, övgü sesimi, medhimi duyurun. Onlara, korku ve hüznün olmadığını anlatın.”

Ebû Vâil anlattı:

“Şakîk b. Seleme davet edildiği bir düğünden oyuncuları, şarkıcı ve çalgıcıları görünce geri döndü. Sebebinin sorunca da şunu anlattı:

“İbn Mes'ud'un şöyle dediğini duydum:

- Çalgı, kalpte nifak bitirir. Tıpkı, yağmurun bitkileri bitirdiği gibi.

Ata b. Saîd, Abdurrahman Selemlî'nin şöyle dediğini anlattı:

- Muaviye b. Ebî Süfyan Şam'da vali iken bir cemaatin içki içtiğini öğrendi. Onları sorguya çekince onlar şöyle dediler:

- Bu bize helaldir. Çünkü Allah Teâlâ, bir âyette şöyle buyurdu:

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ
فِيمَا طَعَمُوا

“İman edip sâlih amel işleyenlere yiyip içtiklerinde günah yoktur...” (Mâide 93)

Oysa ki âyetin meali, “Haram olmadan önce o işi yapanlara günah yoktur.” anlamında idi. Muaviye, onların bu durumunu Hz. Ömer’e bildirdi. Hz. Ömer de ona şöyle cevap yazdı ve onların durumunu kimseye duyurmadan kendisine göndermesini istedi. Muaviye onları Hz. Ömer’e gönderince, Hz. Ömer onların durumlarını görüşmek üzere sahabeyi topladı ve bir komisyon oluşturdu. Komisyon:

- Yâ Emire'l-mü'minin! Bunlar Allah’a iftira ediyorlar. Allah’ın izin vermediği bir konuda dinde ahkâm koymak istiyorlar. Onların başını vurdur, dediler. Hz. Ali (r.a.) onların bu fikrine katılmadı, sustu. Hz. Ömer (r.a.) ona sordu:

- Bu işte, senin görüşün nedir?

Hz. Ali (r.a.) şöyle cevap verdi:

- Onlara önce tevbe etmelerini teklif et. Eğer kabul etmezlerse boyunlarını vur. Kabul ederlerse seksen sopa vur ve onları bırak.

Hz. Ömer (r.a.) Hz. Ali’nin görüşünü kabul etti. Onlara tevbe etmelerini teklif etti. Onlar da tevbe ettiler. Seksen sopa vurdurdu. Bu seksen sopa, onların âyete iftira etmelerinden dolayıdır. Eğer, âyetin hükmünü tamamen reddetmiş olsalardı, inkârları sebebiyle, öldürülmeleri icap ederdi.”

İkrime, İbn Abbas(r.a.)’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

“İçkinin haram olduğunu emreden âyet nazil olunca bazıları dediler ki:

- Ayet inmeden önce içki içip ölenlerin durumu ne olacak?

Bunun üzerine şu âyet nazil oldu:

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ
فِيمَا طَعِمُوا

“İman edip sâlih amel işleyenlere yiyip içtiklerinde günah yoktur.” (Mâide 93)

Yani, içki haram olmadan önce ölen Müslümanlara günah yoktur.

Yalanın Kötülüğü

Abdullah b. Mes’ud, Resûlullah (s.a.v.)’tan şöyle rivayet etti:

“Ey ümmetim! Doğru sözlü olmalısınız. Doğruluk iyi-liğe götürür. İyilik ise cennete çeker. İnsan doğruluğu ararsa doğru sözlü olur. Allah katında doğru yazılır. Yalandan sakının. Yalan kötülüğe götürür. Kötülük ise cehenneme atar. İnsan yalancı olup yalanı aradıkça Allah katında yalancı yazılır.”

İbn Mes’ud’un şöyle dediği anlatılıyor:

“Münafık şu üç şekilde tanınır: Konuşurken yalan söyler. Vaad eder, vaadinden döner. Verdiği sözü tutmaz.”

Kitabullah’ta bunun tasdiki şöyledir:

وَمِنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَيْنَا مِنْ فَضْلِهِ
لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ
فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ فَأَعْقَبَهُمْ
نِقَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ
مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ

“Onlardan bazıları, ‘Allah eğer bize fazlından ihsan ederse, yemin olsun sadaka verimiz, salihlerden oluruz.’ diye Allah’a söz verdiler. Allah onlara fazlından ihsan edince de, ona karşı cimrilik ederler. O’ndan yüz çevirirler. Döneklik ederler. Sonunda Allah, vaadlerini tutmadıkları, yalan söyledikleri için, huzuruna çıkıncaya kadar onların kalplerine nifak soktu.” (Tevbe 75-77)

Lokman Hekim’e sordular:

- Bu dereceye seni ne getirdi?
- Doğru söz, emaneti sahibine vermek ve beni ilgilen-dirmeyen şeyleri terk etmek.

Safvan b. Selim’den rivayet edilmiştir:

Resûlüllah’a soruldu:

- Yâ Resûlallah! Mü’min korkak olur mu?
- Evet, olabilir.
- Mü’min cimri olur mu?
- Evet, olabilir.
- Mü’min yalancı olur mu?
- Hayır, olamaz.

Resûlüllah’ın şöyle buyurduğu rivayet edilir:

“Şu altı şeyi yapacağınıza söz verin, sizin için cenne-te kefil olayım: Konuştuğunuz zaman doğru konuşunuz. Vaadinizi yerine getiriniz. Aldığınız emaneti yerine teslim ediniz. Edep yerlerinizi koruyunuz. Gözlerinizi haramdan sakınyınız. Ellerinize sahip olunuz.”

Fakih anlatıyor:

Yukarıda anlatılan altı şeyde Resûlullah (s.a.v.) bütün iyilikleri bir araya getirdi.

Birincisi şu: **“Konuştuğunuz zaman doğru konuşunuz.”** Bunun içine kelime-i tevhid de girer, diğerleri de. Demek ki, “Allah’tan başka ilah yoktur.” şehâdetini bir kimse içten doğrulukla söylemelidir. Sonra insanlarla konuştuğunda doğruyu söylemelidir.

Başkasında şöyle buyurdu: **“Vaadinizi yerine getiriniz.”** Allah ile olsun halk ile olsun, vaadinizi mutlaka yerine getirin. Allah ile kul arasında vaat, ölünceye kadar imanda sebat etmektir. İnsanlarla arasındaki vaat, onlara verilen her sözü yerine getirmektir.

Sonra şöyle dedi: **“Aldığınız emaneti yerine teslim ediniz.”** Emanet iki türlüdür: Allah ile kendi arasındaki emanet. Kullarla kendi arasındaki emanetler. Allah ile kendi arasındaki emanetler, Allah’ın kendisine farz kıldığı ibadetlerdir. Bunlar, Allah’ın kulu üzerindeki emanetleridir. Bunları zamanında edâ etmek her kula farzdır. Kulların kendi arasındaki emanet ise bir insanın kendisine bıraktığı emanettir. Mesela: Mal, söz veya bunların dışındaki şeyler. Bu türden bir emaneti de yerine teslim etmek gerekir.

Üçüncü husus: **“Edep yerlerinizi koruyunuz.”** Bu koruma iki türlüdür: Edep yerini, haramdan ve şüpheli şeylerden korumalıdır. Edep yerini öyle koruyup kapamalı ki, onlara hiç kimsenin gözü ilişmemelidir. Resûlullah (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurdu:

“Allah bakana da, baktırana da lanet etsin.”

Müslüman kişi, temizlik sırasında bile edep yerine bakmaktan kaçınmalıdır. Kadın olsun, erkek olsun fark etmez. Sonra, şöyle buyurdu:

“Gözlerinizi haramdan sakınınız.”

Bu, kadınların ayıp yerlerine bakmaktan gözlerinizi koruyunuz anlamındadır. Şayet o kadın hanımı değilse kadın güzelliğini temsil eden kısımlara, bakılmaz.

Nitekim bir âyet-i kerimede şöyle buyuruldu:

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ
زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ

“Onlardan bir kısmına, kendilerini denemek için verdiğimiz kadın ve dünya hayatının süsüne gözünü dikme...” (Tâhâ 131)

Dördüncü olarak şöyle buyurdu: **“Ellerinize sahip olunuz.”** Haram mal ve diğer yakışıksız işlere elinizi uzatmayınız. Huzeyfe'den:

“Resûlüllah zamanında bir kimsenin yalan konuştuğu anlaşılırsa, münafık sayılırdı. Bu onun nifakına delil olurdu. Bugün, o yalanı sizden belki bir günde on defa duyuyormayım.”

Bu, bir kimsenin yalan söylemeyi adet haline getirdiğinde, Allah katında münafık yazıldığı anlamındadır. Hem kendi günahı hem de onun yalanına kananların günahları kendisine yüklenir. Semüre b. Cündüp'ün şöyle dediği anlatılır:

“Resûlüllah (s.a.v.) bazı sabahları sabah namazını kıldıktan, ashaba hitaben şöyle buyururdu:

“İçinizde bu gece rüya gören var mı?”

Rüya gören varsa anlatır, Resûlüllah (s.a.v.) da onu tefsir ederdi. Yine bir sabah sordu:

- İçinizde bu gece rüya gören var mı?

- Hayır, görmedik, denilince şöyle buyurdu:

- Ben bir rüya gördüm. Rüyamda bana iki kişi geldi. Elimden tuttular. "Hadi gidelim." dediler. Gittik. Beni düz bir yere getirdiler. Orada yatan bir adam gördüm. Başında bir başkası da vardı. Elinde kocaman bir kaya parçası ile duruyor, o kaya parçasını kaldırıyor, yatanın başına indiriyordu. Sonra kaya yuvarlanıp gidiyor, o da kayanın peşinden gidiyor, geri getiriyordu. Gelinceye kadar da o yatanın başı iyileşiyordu. Gelip tekrar vuruyordu. Devamlı hep aynı şeyi yapıyordu.

- Sübhânallah, bu ne haldir? diye sordum. Şöyle dediler:

- Şimdi gidelim, sonra anlarsın.

Yolumuza devam ettik. Sırt üstü yatmış birini gördük. Başında elinde bir demir kıskaç olan bir başkası vardı. O demiri yatanın bir yanına sokuyor, ağzından tutup kulağına kadar yırtıyordu. Burnunu da aynı şekilde yırtıyordu. Sonra öbür yüzüne geçiyordu. Orayı da aynı şekilde yırtıyordu. Bir tarafı yırtıp bitirinceye kadar diğer taraf iyileşiyordu, iyileşince tekrar o tarafı yırtmaya koyuluyordu.

- Sübhânallah, bu ne haldir? diye sordum. Şöyle dediler:

- Devam edelim. Sonra anlarsın.

Ağzı fırın ağzı gibi, dip kısmı derin ve geniş bir bina-ya vardık. İçine bakınca çıplak kadın ve erkekler gördüm. Onlara alttan bir alev geliyordu. Alev yanıp parlıyor, onları ağıza kadar yükseltiyordu. Alev sönünce eskisi gibi dibe düşüyorlardı. Kendilerine alev yaklaştığı zaman hep bir ağızdan bağışıyorlardı.

- Sübhânallah, bu ne haldir? diye sordum. Şöyle dediler:

- Şimdi gidelim. Sonra anlarsın.

İçindeki su kan renginde akan delice bir ırmağa geldik. İçinde yüzen bir adam vardı. Ayrıca, o nehrin kenarında biri vardı. Taş toplayıp kenara yığıyordu. Suda yüzen, o taşlara doğru ağzını açarak geliyor, bir taş yutup geri düşüyordu.

- Sübhânallah, bu ne haldir? diye sordum. Şöyle dediler:

- Hele gidelim. Sonra anlarsın.

Sonra çevresini ateş sarmış bir kimse gördüm. Hem o ateşi karıştırıyor hem de etrafında dönüp duruyordu.

- Sübhânallah, bu ne haldir? dedim. Şöyle dediler:

Devam edelim, sonra anlarsın. Bundan sonra bir bahçeye geldik. Orada baharın bütün güzelliği vardı. Aydınlıktı. Her taraf parlıyordu. Bahçede uzun boylu biri vardı. Çevresinde o kadar çok çocuk vardı ki, hiç o kadar çocuk görmedim.

- Sübhânallah, bu ne haldir? dedim. Şöyle dediler:

- Gidelim, sonra anlarsın.

Yolumuz kocaman bir ağacın yanına düştü. Hiç o kadar büyük ve o kadar hoş bir ağaç görmemiştim. O ağaca çıktık. Sonunda bir şehre vardık. Oranın binalarının bir kerpici altın, bir kerpici de gümüşten yapılmıştı. O kapının açılmasını istedik, açıldı. İçine girdik. Beni bir köşkten alıp diğer bir köşke götürüyorlardı. Her gittiğimiz yeni yer, bir evvelkinden daha güzeldi. Bir ara gözüm bir beyaz köşke ilişti. Beyaz bir bulut gibi duruyordu. Dediler ki:

- O köşk senin konağıdır.

- Oraya girebilir miyim? diye sordum.

- Şimdi olmaz. Ama oraya gireceksin, dediler.

Sonra, şöyle sordum:

- Bu gece çok kadar tuhaf şeyler gördüm. O gördüklerimin manası nedir?

Bunun üzerine anlattılar: Başı taşla parçalanan o kimse, Kur'an okumayı öğrendi. Sonra bıraktı. Farz namazları da kılmadan yattı, uyudu. Ağzı burnu yarılan adam, evinden çıkarken yalana başlar. Hep yalan söyler. Fırın gibi yerde gördüğün kimseler zina edenlerdir. Kan gibi suda yüzen ve taş yutan faiz yiyendir. Ateşin etrafında koşup, karıştırıp duran, cehennem memurudur. Bahçede gördüğün uzun boylu kimse İbrahim (a.s.)'dır. Çocuklar ise müslümanların ölen çocuklarıdır. İlk girdiğin yer, mü'minlerin yeridir. Diğer gördüğün köşkler ise şehitlerin evleridir. Ben Cebrâilim, bu da Mikâil.

Bu arada biri Resûlullah'a sordu:

- Müşriklerin çocukları da İbrahim (a.s.) ile olacak mı?

- Evet, müşriklerin çocukları da İbrahim peygamberle olacaklar.

Müşriklerin çocukları hakkında şöyle bir rivâyette vardır.

“Onlar, cennet ehlinin hizmetçisi olacaktır.”

Doğrusunu Allah bilir.

İhtikâr (Karaborsacılık)

Ma'mer b. Adeî anlatıyor:

Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle dediğini işittim:

“İhtikârı ancak günahkâr yapar.”

İbn Ömer, (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'tan şöyle rivâyet etti:

“Halkın yiyecek maddelerinde karaborsa yolunu tutan bir kimse, Allah’tan uzak kalır. Allah da ondan uzaktır.”

Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle dediği da rivâyet edildi:

“Câlib rızıklanır, muhtekir mel’undur.”

Câlip, başka bir memlekettten yiyecek maddesi satın alan ve memleketine götürüp satarak rızıkını helalinden kazanmış olandır. İnsanlar ondan faydalanır, bunun için de ona, hayır duada bulunurlar. O da onların duasının bereketine nail olur. **Muhtekir** ise, yiyecek maddelerini satmayıp stok yapandır. Bu hali ile halka zararı dokunur.

Şâ’bi şunu anlattı:

Sahabeden biri, Resûlullah (s.a.v.)’a gelerek oğlunu verreceği iş husustaki fikrini sordu.

Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle dedi:

- Onu şu kişilerin yanına verme: buğday satanlar, hayvan boğazlayanlar ve kefen satanlar.

Sonra, şöyle açıkladı:

“Buğday satanlar, zina eden veya içki içenler olarak Allah’ın huzuruna çıksalar, hesap bakımından, kırk gece yiyecek depo etmekten ötürü çıkmalarından daha iyidir. Hayvan boğazlayanın ise hayvanları kese kese, kalbinde merhamet duygusu kalmaz. Kefen satanlara gelince, bunlar da ümmetimin ölümünü isterler.

Fakih anlatıyor:

Karaborsacılık yapan kimse, kendi bölgesinde yiyecek maddesini satmak yerine saklar. Halk da o yiyecek maddesine muhtaçtır. İşte, yasaklanan ihtikâr budur. Ancak, bir

başka memleketten getirdiği yiyecek maddesini satmayıp saklarsa bu ihtikâr olmaz. Eğer halkın, o şeye ihtiyacı varsa saklamadan hemen satması daha iyi olur. Bir rivâyete göre, ikinci şıkta anlatılan yiyecek maddesini satmayan da günahkâr olur. Bu günah, kötü niyet ve Müslümanlara şefkat duymamasındandır. En doğrusu, muhtekirin yiyecek maddelerini satmaya zorlanmasıdır. Satmak istemzse tazir ve tedip edilmelidir. Fiatı halkın sattığı şekilde fiyatlandırılmalıdır.

Allah resulü (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Ben narh koymam. Bu narh emri, Allah’ındır.”

Bir başka hadîsinde, ise şöyle buyurdu:

“Pahalılık ve ucuzluk, Allah’ın askerlerinden iki askerdir. Birinin adı, rağbettir. Diğerinin adı ise rehbettir. Allah Teâlâ, ucuzluk dilediği zaman, erkeklerin kalbine rehbeti yerleştirir. Mallarını ellerinden çıkartır, ucuzlatır. Pahalılık dilediği zaman ise, erkeklerin kalbine rağbeti yerleştirir, ellerindekini saklattırır.”

Şeytanın Tuzakları

Vehb b. Münebbih anlattı:

“Bir zamanlar İsrâiloğulları’nda bir âbid vardı. Şeytan onu ne kadar kandırmak istediye de başaramadı. Bir gün, âbid evinden çıktı. Şeytan ona yaklaştı. Şehvet tarafından girdi, öfke tarafından geçti, yine güç yetiremedi. Bu defa da onu korkutmak istedi. Dağdan bir kaya parçasını üzerine yuvarladı. Âbit, kaya parçasını görünce Allah’ı andı, kurtuldu. Şeytan bu kez de aslan kılığına girdi. Âbit bütün bunlara karşı Allah adını andı, aldırmandan geçip gitti. Bundan sonra yılan kılığına girdi. Âbide namaz kılariken geldi, ayak ucundan başladı, yukarı doğru çıktı. Bütün vücudu-

na dolandı. Sonra başına çıktı. Secde edeceği zaman secde yerine iniyor, ağzını açıp âbidin başını yutmak istiyordu. Ama âbid ondan hiç korkmuyor, eli ile onu bir yana itip secdesini yapıyordu. Namazını bitirdikten sonra Şeytan ona açıktan geldi ve şöyle dedi:

- Ben sana şöyle şöyle dedim. Fakat sana güç yetiremedim. Bugünden itibaren senin dostlunum ve sana karışmayacağım.

Âbid şu cevabı verdi:

- Beni korkutacağın zaman Allah'a hamdettim, senden korkmadım. Senin dostluğuna ihtiyacım da yoktur.

Şeytan şöyle dedi:

- Çoluk çocuğuna senden sonra neler olacak?
 - Ben onlardan önce öleceğim.
 - İnsanoğlunu nelerle şaşırtırım, sormayacak mısın?
 - Evet soruyorum. Onları nasıl sapıklığa düşürdüğünü bana anlat.

Şeytan anlattı:

- Üç şu üç şeyle aldatırım: Cimrilik, öfke, sarhoşluk. Bir kişi cimri olursa, malını ona az gösteririm. Onun hakkını vermez. Başkasının elindekine de göz diker. Bir kişi, öfkeli olursa, onu top gibi evirip çeviririz. Öfkeli kimse, duası ile ölüleri diriltse bile, yine ondan ümidimizi kesmeyiz, O yapar, biz bir kelime ile bütün yaptıklarını yıkarız. Yine bir kişi, sarhoş olunca, onu istediğimiz gibi yönetiriz. Tıpkı bir koyu gibi.

Şeytanın, öfkeli kişi ile ilgili anlattıkları ibretliktir. Topla oynadığı gibi, o da öfkeli ile oynuyor. Bu durumda, öfkeli kimseye sabırlı olmak düşer ki, şeytanın esiri olmasın. Yaptığı faydalı işler boşa gitmesin.

Bir gün İblis, Hz. Musa'ya şöyle dedi:

- Sen, Allah'ın nebi olarak seçtiği ve konuştuğu bir kimsesin. Lakin ben, Allah'ın yaratıklarından biriyim. Tevbe etmek istiyorum. Allah'tan benim için dile, tevbe kabul buyursun.

Musa (a.s.) buna sevindi. Sonra şu duayı yaptı:

- Yâ Rabbi! İblis de senin yarattıklarından bir yaratıdır. O sana tevbe ediyor, onun tevbesini kabul buyur.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

- Yâ Musa, o tevbe edemez.

Musa (a.s.) şöyle dedi:

- Yâ Rabbi! Kendisi tevbe etmek istiyor.

Bunun üzerine Allah Teâlâ, Musa (a.s.) peygambere şöyle vahyetti:

- Yâ Musa, duanı kabul ediyorum. Ona söyle Âdem'in kabrine secde etsin. Tevbesini kabul edeyim.

Musa (a.s.), sevinçle İblis'e gitti. Durumu bildirdi. İblis kızdı, köpürdü ve şöyle dedi:

- Ben, onun dirisine secde etmedim, şimdi ölüsüne mi edeceğim? Yâ Musa, benim için Rabbine dua ettin. Bende hakkın kaldı. Sana üç tavsiyem olacak. Her üçünde de beni hatırla. İlki öfkелendiğin zaman bil ki, ben kalbine girerim, oradan kan damarlarına yürürüm. İkincisi İnsanoğlu savaştıa olduğunda ben gelir ona, karısını, çocuğunu, malını hatırlatırım. Bunu hatırlayınca savaştan kaçmak ister. Üçüncüsü mahremin olmayan bir kadınla yalnız kalma. Bu durumda ben, senden ona, ondan da sana haber getiren elçi oluyorum.

Kötünün de Kötüsü Olanlar

İbn Abbas (r.a.)'ın aktardığı bir rivâyette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Her davranışın daha güzel yapılma şekli vardır. Oturmanın da en güzeli kibleye dönük olanıdır. Böyle yaparsanız, emin olarak oturursunuz. Namazda uyuklayan kişinin, kitap ve sünnet dışı amel edenin ardında namaz kılmayınız. Bir kimse, müsaadesi olmadan din kardeşinin mektubuna bakarsa, ateşe bakmış gibi olur. Bir kimse, halkın en güçlüsü olmayı dilerse Allah’a tevekkül eylesin. Bir kimse, halkın en keremlisi olmayı istiyorsa, Allah’a karşı takvâ sahibi olsun. Bir kimse, halkın en zengini olmayı isterse, Allah katında bulunanın kendi elinde bulunandan daha güvenilir olduğunu bilsin.”

Bundan sonra şöyle buyurdu:

- Sözümlü dikkatli dinleyin. Sizin şerhlerinizi haber vereyim mi?

- Evet, haber ver yâ Resûlallah.

- Yol arkadaşına vermeksizin tek başına bir şey yiyenler ve kölesini dövenlerdir. Size bundan daha kötüsünü bildireyim mi?

- Bildir yâ Resûlallah.

- İnsanlara buğz eden, insanların da kendisine buğzettiği kimse. Size bundan daha kötüsünü söyleyeyim mi?”

- Söyle yâ Resûlallah.

- Hatayı kabul etmeyendir. Özür dinlemeyendir. Suçu bağışlamayandır. Size bundan daha kötüsünü anlatayım mı?

- Anlat yâ Resûlallah.

- Kendisinden herhangi bir iyilik beklenmeyen ve kötülüğünden de emin olunamayan kimsedir.

Sonra, Îsâ (a.s.)’dan bir rivayet anlattı:

Bir gün Meryemoğlu Îsâ, Îsrâiloğullarına şöyle dedi:

- Ey Îsrailoğulları! Kendini bilmezlere hikmet anlatmayınız. O hikmeti yerinde harcamamış, haksızlık etmiş olursunuz. Hikmeti ehlinden gizlemeyiniz ki, onların hakkım yemiş, onlara zulmetmiş olmayasınız.

Bir başka defasında da şöyle buyurdu:

- Siz, zulme uğramış olsanız bile, buna zulümle karşılık vermeyiniz. Sonra, Rabbinizin katındaki değerini yitirirsiniz. Ey Îsrailoğulları! Üç şey var ki, ona dikkat ediniz: Bir şeyin irşat yolu olduğunu anlarsanız, ona uyunuz. Bir şeyin ayıbı belli olursa, ondan kaçınınız. Bir şeyin durumu karışık olursa, onu Allah’a ve resûlüne havale ediniz.”

Dili Korumak

Ebû Saîd Hudrî (r.a.)’den gelen bir rivâyette:

Biri Resûlullah’a geldi ve şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Bana bir tavsiyede bulun.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Sana takvâlı olmayı tavsiye ederim. Bütün hayrın toplamı onda vardır. Cihad ehli olmalısın. Zira cihad, Müslümanların nefis terbiyesidir. Allah’ın zikrine devam etmelisin. Kur’an okumalısın. Çünkü, Kur’an senin için yeryüzünde nurdur. Semâda seni zikrettirir. Ya doğruyu söyle, ya da sus. Eğer böyle yaparsan, şeytanı mağlup edersin.”

Hız. Ömer’in bildirdiği bir rivâyette Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, kölesine tokat atarsa, o tokadın kefareti, onu azad etmektir. Bir kimse, diline sahip olursa, ayıplarını Allah kapatır. Bir kimse, öfkesini tutarsa, Allah onu azabından korur. Bir kimse, Rabbinden özür dilerse, Allah onun özrünü kabul buyurur.”

Muhammed b. Fazl'ın bildirdiği bir rivâyette Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurdu:

“Allah'a ve âhiret gününe inanan, komşusuna ikram etsin. Misafirine ikram etsin. Ya hayır söylesin yahut sussun.”

Ya'lâ şöyle dedi:

Muhammed b. Sûka Zâhid'in yanında iken bize şöyle dedi:

- Size bir şey anlatayım, belki size de faydalı olur, bana da faydalı oldu. Ata b. Ebî Rebâh bize şöyle dedi:

“Ey kardeşimin oğlu, sizden öncekiler, boş sözü kötü görürlerdi. O kadar ki, Allah'ın kitabından başka her sözüz lüzumsuz sayarlardı. Bir kimse ya Kur'an okumalı, ya iyiliği emredip kötülükten sakındırma vazifesini yapmalıdır. Konuşma bunlar için olmalı. Yahut zarurî olan ihtiyacını anlatmak için konuşmalı.

Sonra şöyle dedi:

وَأَنَّ عَلَيْكُمْ لِحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ

“Üzerinizde muhafızlık eden şerefli kâtipler vardır.” (İnfitar 10-11)

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

“İnsanoğlu bir söz etmeyedursun. Yanında hazır bir gözcü mutlaka vardır.” (Kaf 18)

Durum böyle olunca, acaba içinizden biri meleklerin yazdığı deftere bakıldığında ne dünyaya ne de âhirete yara-
yan bir şey görmezse utanmayacak mı?

Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivayet edildi:

**“Şu dört özellik ancak iman sahibinde bulunur:
Birincisi: Susmak. Çünkü o ibadetin başıdır. İkincisi:
Tevâzudur. Üçüncüsü: Allah'ı zikretmek. Dördüncüsü:
Şerri hayrına göre az olmak.”**

Ebû Hüreyre'den gelen bir rivâyette, Resûlüllah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu nakledildi:

**“Lüzumsuz sözleri bırakmak, insanın İslâmî güzel
huyları arasında sayılır.”**

Lokman Hekim'e sordular:

- Seni, bu gördüğümüz makama ne ulaştırdı?
- Doğru söz, emaneti yerine teslim etmek, faydası ol-
mayan sözü bırakmak.

Ebû Bekir b. Ayaş şöyle söyledi:

“Sultanlardan dördü, birer cümle söylediler. Hepsi de
yaydan atılan ok gibiydi. Kısra şöyle dedi: Söylemediğim
söze pişman olmam, söylediğim söze pişman olurum. Çin
padişahı şöyle dedi: Söylemediğim bir kelimenin sahibi-
yim, fakat söylediğim kelime bana sahip olur. Rum Kayseri
şöyle dedi: Ben söylemediğim bir sözün reddine güç yeti-
ririm, ama, söylediğim bir sözün reddine güç yetiremem.
Hind Meliki ise şöyle dedi: Asıl şaşılacak kimse, sözü ciddi-
ye alındığı zaman, kendisine zarar getirir. Söz yerine tutul-
madığı zaman ise kendisine hiçbir faydası olmaz.”

Rebî b. Haysem, yanına bir kalem bir de kağıt alıp
gün boyunca ne konuşursa, yazıp saklardı. Akşam olunca o
sözlerden dolayı kendini hesaba çekerti.

Züht ehli kimseler dillerini korumak için kendilerini zorlamış, dünyada nefislerini sığaya çekmişlerdir. Her Müslümanın vazifesi böyle olmalı. Dünyada dilini korumalı ki, âhirette pişmanlığı az olsun.

İbrahim Teymî şöyle dedi:

Rebî b. Haysem'in yirmi senelik bir arkadaşı bana şöyle dedi:

- Kendisi için ayıp sayılacak hiçbir sözünü yirmi sene içinde duymadım."

Musa b. Saîd anlattı:

"Rebî b. Haysem'in arkadaşlarından biri Hz. Hüseyin şehit edilmesinden sonra şöyle dedi:

- Eğer Rebî, bir söz konuşacaksa bugün konuşur.

Doğruca Rebî b. Haysem'in evine gitti. Kapıyı açtı, içeri girdi. Hz. Hüseyin'in şehit edildiğini anlattı. Bunu dinleyen Rebî, başını semâya kaldırdı ve şöyle dedi:

- Allah'ım! Ey yerin, göğün yaratıcısı, gizliyi ve açığı bilen! İhtilaflı oldukları meselelerde kulların arasında hüküm sen vereceksin...

Bundan başka bir şey demedi."

Ehli hikmet zâtlardan biri anlattı:

Cahil kişi altı şey ile tanınır: İlki her şeye öfkelenmesi, gazaplanması. Yani cahil kişi insana, hayvana, hatta sevmediği cinsten karşısına ne gelirse kızar. Bu davranış cahillik alâmetlerindendir. İkincisi faydası olmayan söz söylemesi. Akıllı kimse, kendisine faydası olmayan söz söylememelidir. Konuşacaksa bunun ya dünyasına ya da âhiretine yararlı olması gerekir. Üçüncüsü yeri gelmeden mal harcaması. Malını kendisine hiçbir fayda getirmeyecek yere verir. Bu da cahillik alâmetidir. Dördüncüsü herkesin yanında

sırrını söylemesi. Beşincisi herkese güvenmesi. Altıncısı da dostunu, düşmanından ayırt edememesi. İnsana yakışan, dostunu, düşmanını tanımak, dostuna sevgi gösterip düşmanından korunmaktır.

Baş düşman şeytandır. Ona itaat etmemek gerekir.

Hırs ve Uzun Emel

Ebû Derdâ (r.a.) şöyle dedi:

- Ey insanlar, başınıza gelenler nedir? Görüyorum ki, âlimleriniz bir bir gidiyor. Cahilleriniz ise, bir şey öğrenmek istemiyor. Âlimlerin gidişi ile ilim kalkmadan bir şeyler öğrenmeye çalışınız. Size ne oluyor ki, Allah Teâlâ'nın kefil olduğu rızka hırsla sarılıyorsunuz. Sizi vekil eylediği taatı da unutuyorsunuz. Ben, sizin kötü huylularınızı baytarın hasta atları ayırd etmesinden daha iyi ayırd ederim. Kötü huylu kimseler, zekâtlarını ancak farz olduğu zaman vermeye bakarlar. Namaz vaktini geçirerek kırlarlar. Kur'an'ı isteksiz dinlerler. Hürleri köle gibi çalıştırır.

Hırs iki türlüdür: Kötü olan hırs, kötü olmayan hırs. Lakin hırsın her türlüsünü terk etmek en iyisidir. Kötü olan hırs, insanı Allah'ın emrini yerine getirmekten alıkoyar. Böbürlenmek için mal toplamaya sevk eder. Kötü olmayan hırs ise, Allah'ın emrettiği şeylerden birini dahi, mal toplamak ve böbürlenmek için terk ettirmeyen hırstır. Böylesine bir hırs kötü değildir. Çünkü, Resûlullah'ın bazı ashâbı da mal toplardı. Ebû Derdâ (r.a.)'nın bildirdiğine göre, hırsa dalınıp Allah'ın emri bırakılırsa, o kötüdür. O şöyle buyurdu:

- Allah'ın size kefil olduğu rızka hırsla sarılıyorsunuz. Yani, rızık için hırs gösteriyorsunuz. Sizi vekil ettiği şeyi de

unutuyorsunuz. Yani, sizi görevlendirdiği taat işlerini yapmıyorsunuz. Hür işçileri köle gibi çalıştırıyorsunuz. Yani, çalıştırmak için tuttuğunuz hür işçileri fazla yoruyorsunuz. Zamanında bırakmıyorsunuz. Onları birer köle gibi çalıştırıyorsunuz.

Hafsa bint Ömer'den gelen bir rivâyet şöyledir:

“Hz. Hafsa, bir gün babası Hz. Ömer’e dedi ki:

- Allah sana çok hayır ihsan eyledi ve rızkını da arttırdı. Güzel yemekler yesen, güzel elbiseler giysen olmaz mı?

Hz. Ömer,

- Senin bu sözüne, yine seni hakem yapacağım, dedi. Resûlullah’ın durumunu hatırlattı. Resûlullah (s.a.v.) ile kendi durumunu da anlattı. Bu Hz. Hafsa’yı ağlattı. Daha sonra Resûlullah’ı ve Hazreti Ebubekir’i kastederek şöyle dedi:

- Benim iki arkadaşım var. Bir yola girmişler. Eğer onların girdikleri yolun dışında bir başka yola girersem, yolum onlarınkinden başka bir yol olur. Allah adına yemin ederim ki, onların zor yollarına devamda sabredeceğim. Belki onların rahmet deryalarına bu sayede yetişirim.

Bir rivâyette Mesruk (r.a.) şöyle anlattı:

Hz. Âişe’ye şöyle sordum:

- Anacığım! Resûlullah eve geldiğinde en çok ne söyledirdi?

- Resûlullah’ın eve geldiğinde, en çok şöyle derdi:

“Âdemoğlunun iki vadi dolusu altını olsa, üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun içini toprak doldurur. Allah tevbe edenin tevbesini kabul buyurur. Allah Teâlâ bu malı onunla namaz kılınsın ve zekât verilsin diye verdi.”

Katâde'nin Enes b. Mâlik'ten naklettiği bir rivayette Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“İnsanoğlunda iki şey hariç her şey ihtiyarlar. Onlar da hırs ve uzun emelidir.”

Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle dedi:

“Sizin için en fazla iki şeyden endişeleniyorum: Uzun emel ve boş arzulara kapılmak. Uzun emel âhireti unutturur. Hevâî (boş) arzulara uymak ise, Hakk'tan alıkoyar.”

Ebû Derdâ (r.a.) Humuslulara şöyle dedi:

“İçinde oturamayacağınız evler yaparken Allah'tan korkmaz mısınız? Kavuşmanıza imkân olmayan ümitler beslersiniz. Yiyemeyeceğiniz kadar mal toplarsınız. Sizden önce gelenlerden bazıları, çok sağlam binalar yaptılar. Çok mal topladılar. Çok uzun emellere kapıldılar. Ancak, bir sabah gördüler ki, evleri kabirler haline gelmiş, bütün ümitleri bir aldanıştan ibaret olmuş, topladıkları mallar ise, sırtlarına birer yük olmuş.

Hız. Ali (r.a.), bir gün Hız. Ömer'e şöyle dedi:

“Eğer arkadaşın (Resûlüllah) gibi yaşamak istersen, elbiseni kendin yama, ayakkabını kendin tamir et, emelini kıs. Tam doymayacak kadar ye.”

Ebû Osman Nehdî şöyle anlattı:

“Hız. Ömer'i gördüm. Minbere çıkmış, hutbe okuyordu. Giydiği elbisede tam on iki yama vardı.

Hız. Ali (r.a.) çarşıya üstünde eskice bir elbise ile çıkmıştı. Ona şöyle dediler:

- Yâ Emîre'l-mü'minin, bundan daha iyi bir elbise giysen olmaz mı?

Şöyle anlattı:

- Bu, kalbe daha çok huşu verir. Salih zâtların huyunu andırır. Mü'min için en güzeli de buna uymaktır.”

Ebû Zer (r.a.) anlattı:

“İnsanların hatalarının sebebi üçtür: Hased, hırs ve kibir. Hırs, Âdem (a.s.)’den kaldı. Kendisine şöyle dendi:

- Şu ağaç müstesna cennettekilerin hepsi mübahtır. Yalnız o sana yasaktır.

Hırs onu sürükledi, o ağaçtan yedirdi. Ve cennetten çıkarıldı. Kibrin aslı ise, iblisten geldi. Allah Âdem (a.s.)’e secde et dedi. Secde etmedi. Büyüklük tasladı, lanete uğradı. Hasedin aslı ise, Âdem (a.s.)’in oğlu Kabil’e dayanır. O, kardeşi Habil’i öldürdü. Yeri de ebedî cehennem oldu.”

Dünya, cehenneme atıldığında, ona azap edilmez. Çünkü onun bir günahı yoktur. Cehennem ehline, onun bu durumu yani, iki yüzlülüğü gösterilir. Tıpkı, putların da cehenneme atıldığı gibi.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ

“Siz ve ibadet ettiğiniz putlar, cehenneme odunsunuz. Siz oraya gireceksiniz.” (Enbiyâ 98)

Putlar için de azap yoktur. Zira o putların cehenneme atılışı ile cehennem ehlinin hasreti ve cezası artmış olur. Akıllı kimse âhiret için çalışmalı, ihtiyacı dışında aşırı şekilde dünya ile meşgul olmamalıdır. Hele ona kalbini hiç bağlamamalıdır.

Hız. İsa (a.s.)'nın şöyle dediğı anlatılır:

“Ey insanlar! Halinize şaşıyorum. Çalışmadan rızıklarınız geldiğı halde hep dünya için çalışsınız. Âhiret için hiç çalışmıyorsunuz. Hâlbuki, çalışmadan oradan hiç nasip alamazsınız.”

Ebû Ubeyde Esedî (r.a.)'den gelen bir hadiste, Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle dediğı anlatır:

“Bir kimse, kalbini dünya sevgisiyle doldurursa, üç meşguliyetin alevi onun kalbini sarar: Yorgunluğu hiç bitmez. Emelinin sonu gelmez. Bitip tükenmeyen bir hırs ve o hırsın yorgunluğu olur. Bir kimse âhireti isterse, dünya o kimseye yönelir. Böyle olunca ondan bolca rızkını alır. Bir kimse, dünyayı isterse yine âhiret onun peşindedir, arar. Dünya arzusu bitmeden, ani ölüm gelir, yakalar.”

Ebû Hazm'ın şöyle demiştir:

“Dünyayı iki şey olarak gördüm: Onlardan biri bana aittir, kimse onu alamaz. Diğeri de başkasına aittir, onu da ben alamam. Benim için olan, başkasına verilmediğı gibi, başkası için olan da bana verilmez. Peki, bu iki şeyin hangisi için, ömrümü tüketeyim? Dünyadan bana verileni de iki şey olarak tanıdım. Birinin eceli, benim ecelimden önce gelir. Onu mağlup ederim. Diğerrinin eceli ise, benim ecelimden sonra gelir. Ben ölür giderim, onu başkasına bırakırım. Bunların hangisi için rabbime âsi olayım?”

Âmeş, Süfyan Sevrî'nin şöyle dediğini nakleder:

“Selman Farisî hasta olmuştu. Onu ziyarete giden Sa'd b. Ebî Vakkas, Selman'ı ağlarken buldu. Bunun üzerine ona sordu:

- Niçin ağlıyorsun? Resûlullah (s.a.v.) senden memnun olarak vefat etti. Ağlayacak ne var?

- Ağlamamın sebebi ölüm korkusu değil. Dünya hır-sından da ağlamıyorum. Asıl ağladığım şu ki, Resûlüllah (s.a.v.) vefat ettiği zaman bizden şöyle bir söz almıştı:

“Her birinizin dünyadan aldığı, ancak binekli yol-cunun azığı kadar olsun.”

Oysa ki çevrem bir sürü mallarla dolu. Hâlbuki, Resû-lüllah'ın bir leğen, bir süpürge, bir de su ibriğinden başka bir şey yoktu.”

Sa'd b. Ebî Vakkas:

- Ey Ebû Abdullah! Bize bir vasiyette bulun.

- Kederli bir anında bir şey için hüküm verecek olur-san, işte o zaman Allah'ı an. Bir de bir yemin edeceğin za-man Allah'ı an.

Cüveybir, Dahhâk yolu ile gelen bir hadiste Resûlü-lah'a soruldu:

- Dünyanın en zahidi kimdir?

- Kabirleri ve çürümeleri unutmayan, dünyanın faz-la ziynetini bırakan, sonsuz olanı geçici olana tercih eden, günlerini saymayan, nefsini ölümlerden sayandır.

Bir hâkim şöyle dedi:

“Biz, dört şeyi aradık, ama ararken yollarımızı şaşırdık: Zenginliği malda aradık, gördük ki kanaatteymiş. Raha-tı çok malda aradık, gördük ki azdaymış. Kerameti halkta aradık, gördük ki takvâdaymış. Nimeti, yemekte ve giy-mekte aradık, gördük ki örtünmekte ve İslâm'daymış.”

Yani, Allah'ın, ayıpları ve günahları örtmesindeymiş.

Resûlüllah (s.a.v.) buyurdu:

“Bir kimse, sabaha çıktığı zaman en büyük derdi dünya olursa, Allah Teâlâ onun kalbine şu üç şeyi yer-

**leştirir: Hiç bitmeyen bir kederi. Tükenmeyen bir meş-
galeyi. Bir türlü sonu gelmeyen fakirliği.”**

Abdullah b. Mes’ud’un şöyle dediği nakledilir:

“İnsanlardan hiçbir kimse yoktur ki durumu şöyle ol-
masın: Kendisi bir misâfir, malı ise bir emanettir. Misâfir
durmaz gider. Emanet mal ise er geç sahibine verilir.”

Fudayl b. İyaz şöyle der:

“Ne kadar kötülük varsa, bir odaya kondu. Anahtarı
da dünya sevgisi kılındı. Hayır da bir odaya kondu, anah-
tarı da dünyaya karşı zühd oldu.”

Enes b. Mâlik rivayet etti. Resûlullah şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ şöyle buyurdu: Mü’min kulum, kendisine
bol dünyalık verilince sevinir. Hâlbuki, o bu hali ile ben-
den uzaklaşır. Ona dünya malını kısıncı üzüldür. Hâlbuki,
o bu hali ile bana yakındır.”

Sonra şu âyeti okudu:

أَيَحْسَبُونَ أَنَّمَا نُؤْتُهُمْ بِهِ مِنْ مَّالٍ وَبَنِينُنَّسَارِعَ
لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ

**“Biz, onlara mal, evlât vermekle kendilerine fay-
dalar sağlamak için koştüğümüzü sanırlar. Öyle değil;
onlar yanıılıyorlar.”** (Mü’minûn 55-56)

Yani, bunun kendilerine bir fitne olduğunu anlamı-
yorlar.

Enes b. Mâlik (r.a.)’in anlattığına göre bir gün, Resû-
lullah (s.a.v.) Ebû Zerr’in elinden tutup geldi. Ona şöyle
buyurdu:

- Yâ Ebâ Zerr! Önünde sarp bir dağ var. Oraya yalnız
yükü hafif olanlar kolay çıkabilecek.

Ebû Zer sordu:

- Yâ Resûlallah! Ben yükü hafif olanlardan mıyım yoksa ağır olanlardan mı?

- Bu günlük yiyeceğin var mı?

- Var.

- Yarının yiyeceği var mı?

- Var.

- Öbür günün yiyeceği var mı?

- Yok.

- Eğer yanında üç günlük yiyecek olsaydı, yükü ağır olanlardan olurdu.

İsâ (a.s) zamanında cimri olduğu için kendisine "Mel'un" denilen biri vardı. Bu kelime artık onun ismi olmuştu. Günün birinde ona savaşa gidecek biri şöyle dedi:

- Ey Mel'un! Bana silah benzeri bir şeyler ver de onunla savaşa gideyim. Böylece sen de ateşten kurtulursun.

Mel'un, bu sözlere karşı yüzünü çevirip gitti, bir şey vermedi. Savaşa gidecek adam dönüp giderken Mel'un pişman oldu, onu geri çağırdı. Kılıcını ona verdi. Savaşçı, kılıcı ile giderken, yetmiş yılını ibadetle geçirmiş bir âbidle İsâ (a.s) onu karşıladı, İsâ (a.s) sordu:

- Nereden aldın bu kılıcı?

- Bunu bana Mel'un verdi, deyince İsâ (a.s.) sevindi. Onun verdiği bu sadaka kendisini ferahlattı.

Mel'un, kapısının önünde oturuyordu ki, İsâ (a.s.) ile o âbid oradan geçerken, Mel'un içinden şöyle dedi:

- Kalkıp, İsâ'nın ve âbidin yüzlerine bakayım.

Yüzlerine bakarken âbid içinden şöyle dedi:
 - Bu Mel'un'un cimrilik ateşi beni de sarmadan buradan çabucak gideyim.

O sırada Allah Teâlâ, İsâ (a.s.)'ya şöyle vahyetti:
 - Şu günahkâr kuluma söyle! Kılıç sadakasından dolayı onu affettim, sana hürmet ve sevgi gösterdiği için de bağışladım.

Hız. İsâ (a.s.), âbide dedi ki:
 - O, senin cennette arkadaşındır.
 Âbid buna karşılık şöyle dedi:
 - Vallâhi, onunla bulunacağım cenneti istemem. Onun gibi bir arkadaş da istemiyorum.

Bunun üzerine İsâ (a.s.)'a şu vahiy geldi:
 - O, benim hükmüme razı olmadı. Kulumu da hakîr gördü. Onu, cehennem ehlinen kıldım. Onun hakîr gördüğü cimri kulunun cehennemdeki derecelerini birbirleriyle değıştirdim. Onun cennetteki yerini de o hakîr gördüğü kuluma verdim. Kendisi de kulunun cehennemdeki yerine gidecek.

Ebû Hüreyre (r.a.)'ın rivayet ettiğine göre, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurur:

“Semâ kapılarından bir melek şöyle seslenir:
 - Kim bugün borç verirse, yarın karşılığını kat kat fazlasıyla bulur.

Bir başka melek ise şöyle seslenir:
 - Ölüm için doğunuz; yıkım için yapınız.
 (Her doğum, hakikatte ölüme giden yolculuğun başlangıcıdır. Hesap günü, baki olan salih amellerdir.)

Kuruyan El

Hız. Âişe (r.a.) bir gün oturuyordu. Bir kadın çıkageldi. Elini yeninin içinde saklamıştı. Hız. Âişe ona sordu:

- Neden elini yeninden çıkarmıyorsun?
- Ey mü'minlerin anası, onu bana sorma!

Hız. Âişe ısrar etti:

- Ama öğrenmek istiyorum, söylemelisin.

Bunun üzerine kadın anlattı:

- Anam babam vardı. İkisi de vefat etti. Babam çokça sadaka verirdi ama annem sadaka vermekten imtina ederdi. Açıkçası hiç sadaka verdiğini görmedim. Hayatında sadaka olarak sadece bir parça yağ ve giyilmiş eski bir elbise vermişti. Vefatlarından sonra onları rüyamda gördüm. Sanki kıyamet kopmuş gibiydi. Anam herkesin önünde ayakta duruyordu. Verdiği eski elbise edep mahallini örtmüştü, iç yağını da yalayıp duruyordu.

- Susuzluktan yandım, diye de bağıırıyordu.

Babamı da havuzun yanında buldum; içip duruyordu. Bir bardak alıp anama biraz su içirdim. Bunun üzerine yu-karıdan şöyle bir ses geldi:

- Ona su verenin eli kurusun.

Uyandığım zaman elimi kurumuş gördüm.

Salim b. Ebî Ca'd anlatır:

Bir kadın, çocuğu ile beraber yolculuk yapıyordu. Karşlarına aniden bir kurt çıktı. Çocuğu kapıp kaçtı. Kadının yanında bir ekmek vardı. Telaşla koşarken bir dilenciyle karşılaştı, ekmeğini ona ikram etti. Bunun üzerine kurt çocuğu getirip geri verdi. Gizliden bir ses kadına şöyle dedi:

- O bir lokma, bu bir lokmayı karşıladı.

Mateb b. Semmî şöyle bir olay anlatır:

İsrailoğullarından bir râhip, bir manastırda altmış yılını ibadetle geçirdi.

Bir gün birtakım yerleri dolaştı. Gezip gördüğü yerlerdeki manzara onu mest etti, hayran bıraktı. “Şuralara gitssem, biraz yürüsem. Allah’ın kudret ve azametini görsem” diye kendi kendine söylendi.

Beraberinde bir ekmekle gitti. Karşısına bir rahip kadın çıkageldi. Açılıp saçıldı. Bu hal onu şaşırttı. Nefsine hâkim olamayarak onunla beraber oldu. Bu sırada ölümü çok yaklaştı. O sıralarda bir dilenci çıkageldi. Yanındaki ekmeği dilenciye verdi ve ruhunu teslim etti. Altmış senelik ibadeti getirildi, terazinin bir gözüne kondu, o bir hatası da terazinin öbür gözüne kondu. İşlediği o hata, altmış yıllık ibadetinden ağır geldi. Sonra sadaka olarak verdiği ekmeği getirildi, hatası ile tartıldı, hatasından ağır geldi ve kurtuluşu erdi...

Bir gün Mâlik b. Dinar oturuyordu. Bir dilenci geldi, bir şey istedi. Evinde bir sepet hurma vardı. Hizmetçisine emretti:

- Hurmaları bana getir.

Aldı, yarısını dilenciye yarısını da hanımına verdi. Hanımı onun verdiği sadakayı az bularak, ona şöyle dedi:

- Senin gibi davranana nasıl zahid denir? Sen padişaha eksik hediye göndereni gördün mü?

Bunun üzerine Mâlik dilenciye çağırdı, kalan kısmı da verdi. Sonra hanımına döndü, şöyle dedi:

- Ey kadın, biz boynumuzun yarısını imanla cehennem azâbından kurtardık. Bize düşen, kalan yarısını da infak ederek kurtarmaktır.

Muhammed b. Fazl anlattı:

Bol sürüleri olan zengin bir Arabî vardı. Ama çok az sadaka verirdi. Bu da çoğunlukla zayıf bir kuzu olurdu. Bir gece rüya gördü. Koyunları ve koçları kendisine hücum ediyordu. Boynuzları ve başları ile ona vurmak istiyorlardı. Fakat o sadaka olarak verdiği kuzu kendisini koruyordu. Uyanınca şöyle dedi:

- Vallahi, gücüm yettikçe senin benzerlerini çoğaltacağım.

Bundan sonra malından çok sadaka ayırır ve ihtiyaç sahiplerine dağıtırdı.

Resûlullah (s.a.v.) bir hadislerinde şöyle buyurmuştur:

“Sizden herkes Rabbi ile konuşacaktır. O kimse sağına bakar önden gönderdiği amelinden başka bir şey göremez. Soluna bakar, önden gönderdiğinden başka bir şey göremez. Önüne bakar, yüzünün karşısında ateşten başka bir şey göremez. Onun için sizler şimdiden bir tek hurmanın yarısı ile olsun ateşten korunun.”

Zina ve Fuhşun Kötülüğü

Ebû Hüreyre ve Zeyd b. Halid şöyle anlattılar:

İki kişi, birbirine düşman olarak Resûlullah (s.a.v.)'ın huzuruna geldi. Bunlar birbirinden şikâyetçi idiler. Biri dedi ki:

- Yâ Resûlallah! Allah'ın kitabına göre bizi muhake-me et.

Diğeri daha anlayışlı idi, şöyle dedi:

- Evet, yâ Resûlallah! Aramızda Allah'ın kitabına göre hüküm ver. Lakin bana müsaade et konuşayım.

Resûlüllah (s.a.v.) onun konuşmasına müsaade etti.

Adam şöyle söyledi:

- Benim oğlum, bu adamın yanında ücretle çalışmaktaydı. Onun karısı ile zina etmiş. Bana oğlumun recmedilmesi gerektiğini söylediler. Onu recmden kurtarmak adına yüz koyun ve bir cariye olarak fidye verdim. Bundan sonra ilim erbabına danıştım, bana şöyle dediler:

- Ona yüz değnek vurulması lazım ve ayrıca bir yıl da sürgüne gitmesi gerekir. Recm cezası ise oğlunuzu çalıştıran adamın karısına düşer.

Bunu dinledikten sonra Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Nefsimi kudret elinde tutan Yüce Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın kitabına göre aranızda hüküm vereceğim. Koyunların ve cariyen senindir. Oğluna ise yüz sopa vurulacak ve bir yıl sürgüne gönderilecektir. Eğer kadın suçunu itiraf ederse recm cezasına çarptırılacaktır.

Bundan sonra Enis Eslemî'ye kadını getirmesini emretti. Sonra şöyle buyurdu:

- Yâ Enis! O kadını git ve bu durumu kendisine sor. Suçunu itiraf ederse onu recmet!

Resûlüllah (s.a.v.) burada, zina eden kadının ve zina eden erkeğin durumunu açıkladı. Eğer erkek evli değilse yüz sopa vurulması gerekir. Enis Eslemî gitti ve kadını sorguya çekti. Kadın suçunu itiraf ettiği için recmedildi.

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

الرَّائِيَةُ وَالرَّائِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا
مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ

إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيْشَهَدَ
عَذَابُهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

“Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun; Allah’a ve âhiret gününe inanıyorsanız, Allah dini(ni tatbik) hususunda sizi sakın acıma duygusu kaplamasın! Müminlerden bir grup da onlara uygulanan cezaya şahit olsun.” (Nûr 2)

Âyetin açıkça ifade ettiği başlıca hususlar şu şekildedir:

Kadın veya erkek bekâr ise, her birine yüz sopa atın. Allah’ın bu dinî emrini tatbik ederken asla acımayınız. Sizin bu merhametli haliniz, ilâhi haddi uygulamaktan alıkoymasın. Çünkü Allah Teâlâ kullarına karşı sizden daha merhametlidir ve adaletlidir. Eğer cezalar tatbik edilmez ise, zina suçu önlenemediği gibi artar da!

Dünyada bu had cezası uygulanmayan kimselere, âhi-rette mahşer halkının huzurunda ateşten kamçı ile vurulur. Eğer Allah’ın birliğini tasdik ediyor, kıyamet gününe şek ve şüphesiz iman ediyorsanız bu zina cezasını mutlaka uygulayınız.

Bu had cezasının yapıldığı zaman mü’minlerden bir topluluk da orada hazır olsun. Bu durum cezanın etkisini artırır. Bir topluluk huzurunda bu ceza onlara tatbik edilirse, utanırlar. Bir daha aynı günahı işlemezler. Burada anlatılan ceza, evli olmayan kadın ve erkek içindir. Ancak evli olan bir erkek veya evli olan bir kadın zina ederse, cezası recmdir.

Nitekim Resûlullah (s.a.v.), evli olduğu halde zina eden Maiz b. Mâlik’i recmettirdi.

Bu konuda Resûlüllah (s.a.v.)’tan gelen bir başka rivâyet ise şöyledir:

- Resûlüllah (s.a.v.)’a bir kadın geldi, zina ettiğini itiraf etti. Hakkında ilahi hükmün tatbik edilmesini istedi. Fakat kadın hamile idi.

Resûlüllah (s.a.v.) şu emri verdi:

- Çocuğunu doğur, öyle gel.

Kadın gitti, sonra çocuğunu doğurdu ve geldi. Resûlüllah (s.a.v.) onu recmettirdi.

Buradan anlıyoruz ki zina fiilinin dünyadaki cezası budur. Aksi takdirde âhirette ceza verilir ki, oranın azabı daha çetindir. Zinaya sakın ha meyletmeyiniz. Çünkü zina büyük bir günahdır.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

وَلَا تَقْرُبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Zinaya yaklaşmayın. Şüphesiz o, hayâsızlıktır; çok kötü bir yoldur.” (İsrâ 32)

Bunun izahı şudur:

Zina etmeyiniz. Zinaya götüren davranışlardan uzak durunuz. Zina büyük bir masiyettir. Yapana azap getirir. Allah’ın hiddet ve gazabına maruz kalır. Zinaya meyledenler, kötü yola düşmüşlerdir. Bu yol ise onları cehenneme götürür.

Bir başka âyet-i kerimede ise Allah Teâlâ şöyle buyurur:

وَلَا تَقْرُبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطْنٌ

“...Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın...” (En’am 151)

Kötülüklerin açığından kasıt zinadır. Gizlisi ise öpmek, okşamak vb. davranışlardır. Zinaya götüren her türlü hareketlerdir.

Nitekim bu hususta Allah Teâlâ şöyle buyurur:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ. وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنَى أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“(Resulüm!) Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır.

Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini

teşhir etmesinler. Baş örtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mümin kadınlar), ellerinin altında bulunan (köleleri), erkeklerden, kadına ihtiyacı kalmamış (cinsî güçten düşmüş) hizmetçiler, yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına zinetlerini göstermesinler. Gizlemekte oldukları zinetleri anlaşılsın diye, ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hep birden Allah’a tevbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz.” (Nûr 30-31)

Görülüyor ki, Allah Teâlâ kadına ve erkeğe gözlerini, ırzlarını haramdan sakınmalarını emretmiştir.

Allah Teâlâ, Tevrat, İncil ve Zebur’da olduğu gibi, Kur’an’ın birçok âyetinde de zinayı yasak kılmıştır. Zina büyük bir masiyettir. Hangi günah harîm-i ismetini yırtmaktan, nesepleri karıştırmaktan ve nesilleri bozmaktan daha büyük olabilir ki?

Cafer b. Ebî Talib (r.a.)’in cahiliye devrinde de zinaya meyletmediği ve şöyle dediği anlatılır:

“Bir kimsenin gururumu rencide etmesine razı olamam. Onun için ben de başkasının gururu ile oynamayı iyi görmedim.”

Ashâbdan birisi şöyle der:

- Ey mü’minler! Zinadan sakınınız. Onda altı büyük felaket vardır ki, üçü bu dünyada, üçü de âhirettedir.

Dünyadakiler şunlardır:

1. Zina kişinin kazancının bereketini alır, rızkını noksan kılar.

2. Zina yapan kişi iyiliklerden yoksun kalır.

3. Zina yapan kişinin halk nazarında itibarsızlaşır.

Âhirettekiler ise şunlardır:

1. Rabbin gazabına maruz kalır.

2. Hesabı çok çetin olur.

3. Cehenneme müstahak olur, cehennem ateşine atılır.

Bu ateş, Kur'an'da nâr-ı kübra (büyük ateş) olarak tavsif edilmiştir.

Cehennem ateşini daha açık ifade etmek yönünden Resûlullah (s.a.v.)'ın şu hadîs-i şerifi önemlidir:

“Sizin bu ateşiniz, cehennem ateşinin ancak yetmişte bir sıcaklığındadır.”

Bir defasında Resûlullah (s.a.v.), Cebrâil aleyhisselama, kendisine cehennemden bahsetmesini istedi.

Cebâil şöyle anlattı:

- O, zifirî zulmettir. Cehennemden iğne ucu kadar bir delik açılrsa, yeryüzünde bulunan her şey yanar. Onun elbiselerinden biri, yerle gök arasında bir yere konulmuş olsa, onun iğrenç kokusundan yeryüzündekiler istisnasız ölürler. Oranın yiyeceği olan zakkumundan bir damla yeryüzüne düşse, yeryüzünün bütün yiyecekleri bozulur. Eğer Allah'ın kitabında zikredilen on dokuz cehennem meleğinden biri yeryüzündekilere görünse, onun çirkinliği ve yaratılışındaki çirkinlikten korkan bütün yeryüzündeki mahlûkat ölür. Allah'ın kitabında anlatılan zincirlerden sadece bir halka yeryüzüne bırakılmış olsa, ağırlığından dolayı yerkürenin ahengini bozar ve bir daha eski ahengini bulamaz...

Bunu dinledikten sonra Resûlullah (s.a.v.),

- Yeter yâ Cebrâîl dedi ve ağlamaya başladı. Cebrâîl de ağladı. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Ey Cebrâîl, sen de mi ağlıyorsun? Hâlbuki senin Allah katında önemi haiz bir makamın var.

Cebrâîl şöyle dedi:

- Yâ Muhammed! Allah katında sahip bulunduğum bu makamdan başka bir makama düşmeyeceğimden emin değilim. İblis'in maruz kaldığı âkıbete de uğrayabilirim!..

İşte ey mü'min kardeşim! Allah katında bunca mevkiye sahip Cebrâîl, Cenâb-ı Hakkın bunca ikramına uğradığı halde ağlıyorsa, isyankâr olan bir kimse nasıl ağlamasın? Hayatına ve sıhhatine aldanma. Dünya fanidir, gelip geçicidir. Âhiretin azabı ise daha uzun, daha şiddetlidir.

Ey mü'min kardeşim! Zinadan sakın. Çünkü zina kişinin üzerine Allah'ın gazap ve elîm azabını çeker. Zinanın en kötüsü devamlı yapılanıdır.

Karısını boşadığı halde ondan ayrılmayan kişi zinaya öylece devam eder. Bu kimse rezil rüsva olmamak için daima insanlardan uzak durur, onlarla yakınlaşmak istemez. Peki bu kimse dünyada rezil olmaktan korkar da âhirette rezil rüsva olmaktan neden hiç korkmaz? O gün, bütün sırların açığa çıkacağı hususu, âyetlerde de ifade edilmiştir.

O gün rezil rüsva olmaktan sakının ve zinadan kaçın. Kazara bir defa bu hataya düşmüş isen de zinada ısrar etme. Çünkü Allah'ın azabına katiyen dayanamazsın. Günahların için Allah'tan mağfiret dile. Çünkü O, kullarının tevbesini kabul edendir. Öldükten sonra sana tevbenin ve nedameatin hiçbir faydası olmaz. Pişmanlık ve tevbe, ancak hayatta bulunduğun sürece faydalı olur. Allah Teâlâ, ırzlarını ve ifetlerini koruyan mü'minleri övdü. Şöyle buyurdu:

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ
ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ

“Onlar ki, iffetlerini korurlar, ancak eşleri ve ellerinin sahip olduğu (cariyeleri) hariç. (Bunlarla ilişkilerinden dolayı) kınanmış değillerdir. Şu halde, kim bunun ötesine gitmeyi isterse, işte bunlar, haddi aşan kimselerdir.” (Mü’minûn 5-7)

Bir Müslümana yaraşan, zinadan kendisini korumak, Allah’ın bu husustaki yasak emrini de diğer insanlara tebliğ etmek ve onları da bu haramdan sakındırmaktır. Çünkü zinanın açıktan yapılıp yaygınlaştığı toplumları, Allah Teâlâ taun gibi içtimâî hastalıklara gark eder.

İbn Abbas (r.a.) şöyle anlatır:

- Bir yerde müslümanların birbirlerine silah çektiğini ve kan döküldüğünü görürseniz, biliniz ki orada Allah’ın ahkâmı terk edilmiştir. Bu sebeple de Allah onları birbirine düşürerek intikam almaktadır.

Eğer bir yerde kuraklık hüküm sürüyorsa ve yağmur yağmıyorsa, oranın ahalisinin zekât vermediğinin bilincinde olunuz. Allah da katındaki bereketi onlardan mahrum bırakıyor. Eğer bir yerde veba yaygınlaşmışsa, biliniz ki orada zina yaygın haldedir.

Faiz

Ebû Hüreyre (r.a.)’den gelen bir rivayette, Resûlüllah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdular:

“Miraca çıkarıldığım gece başımın üstünde birtakım gök gürültüleri, yıldırım sesleri duydum. Bir de şimşek

çakması gördüm. Birtakım insanlar da gördüm ki, mide-leri şişmiş, karınlarının içindeki yılanlar dışarıdan görül-mekteydi.

Sordum:

- Yâ Cebrâil! Kimdir bunlar?

Şöyle dedi:

- Bunlar faiz yiyenlerdir.”

Ata Horasan, Abdullah b. Selâm (r.a.)’ın şöyle dediğini anlatır:

- Faizin yetmiş iki günahı vardır. Bunların en küçüğü, müslümanın anası ile zina etmesi gibidir. Bir dirhem faiz, otuz küsur kere zina etmekten kötüdür.

Devam etti:

- Allah Teâlâ, her kötüye ve günahkâra kıyamet günü kalkma izni verir. Ancak faiz yiyene asla kalkma izni vermez. Onların kalkmaları şu âyette anlatıldığı gibi olur:

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ
الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ

“Faiz yiyenler, kabirlerinden şeytan çarpmış gibi kalkarlar.” (Bakara 275) Yani, aklını kaçırmış kişiler gibi kalktıkça düşerler.

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

“Faiz âyeti, Kur’an’dan son nazil olan âyetlerden biridir. Resûlüllah (s.a.v.) onun izahını yapamadan vefat etti. Bu sebeple faizin azını da çoğunu da bırakınız.”

Hz. Ali (r.a.) şöyle der:

“Resûlüllah (s.a.v.) ribâyı (faizi) yiyene, faizcinin vekiline, faizcinin şahidine ve kâtibine, vücuduna dövme yapana ve yaptırana, hülleciye ve kendisi için hülle yaptırana, zekâtın verilmesine engel olana Allah’ın lanet etmiş olduğunu bildirdi.”

Abdullah b. Mes’ud (r.a.), Resûlüllah (s.a.v.)’dan rivâyet etti:

“Kişinin haram kazancından sadaka vermesine hiçbir sevap verilmez. Kendisine faydası dokunacak bir nafaka da veremez. Ölüirken arkasında bıraktığı serveti, cehennemdeki ateşini artırmaktan başka bir işe yaramaz.”

Ebû Râf’i (r.a.) anlattı:

- Ebû Bekir (r.a.)’e bir gümüş halhal satmıştım. Halife onu tartmak için terazinin bir gözüne halhalı bir gözüne de dirhemi koydu. Halhal ağır gelince makas alıp kesmek istedi.

Dedim ki:

- Ey Resûlüllah’ın halifesi! Fazlası sana kalsın...

Şöyle buyurdu:

- Resûlüllah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu duydum:

“Benzeri olan şeyden fazlasını veren de alan da ateştedir.

Ebû Hüreyre (r.a.) ve diğerleri, Resûlüllah (s.a.v.)’tan şöyle rivâyet etti:

“Gümüş gümüşle aynı tartıda alınıp verilir, fazlası faizdir. Buğday buğdayla aynı ölçüde alınıp verilir, fazlası faizdir. Sonra aynı şekilde arpayı, tuzu, hurmayı da saydı.”

Sonunda da şöyle buyurdu:

“Her kim bunları artırır yahut artmasını isterse, faizcilik yapmış olur.”

İbn Mes’ud (r.a.):

“Biz faize düşmek korkusundan, on dokuz helali terk ettik.”

Aynı ifadeleri Hz. Ömer (r.a.)’in kullandığı da rivâyet edilmiştir.

Denilir ki:

- Zina ve faiz bir ülkede yaygınlaşır ve alenen yapılırsa o ülke mutlaka harap olur.

Hz. Ali (r.a.) şöyle der:

“Bir kimse, yapacağı işlerin fikhî inceliklerine vâkıf olmadan ticarete başlarsa faize dalar. Sonra da çorak bir yer gibi onda batar da batar...”

Yine Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

“Yapacakları işlerde dinî bilgileri olmayan, ölçüyü tartıyı doğru yapamayan, alışverişi bilmeyen kimseler pazarlarımızda satıcılık yapmasınlar.”

Abdurrahman b. Sabit şöyle der:

- Şu dört şeyi helal sayan bir milletin yok olup gitmesi mutlaklıdır:

Tartıları eksik tartarlarsa, ölçekleri noksan yaparlarsa, açıktan zina ederlerse, faiz yerlerse...”

Açıktan zina ederlerse, veba gibi içtimaî hastalıklara maruz kalırlar. Terazilerini eksik tutar, ölçeklerini noksan yaparlarsa yağmurdan ve bereketten mahrum kalırlar. Faiz yerlerse, düşmanlarının silahlı saldırılarına maruz kalırlar.

Ubeyd Muharibî şöyle der:

- Ben pazarda giderken Ali b. Talib'in peşi sıra yürüdüm. Elinde turası vardı. Kimin ölçüğünü doğru tutmadığını görse ona vurur, şöyle derdi:

- Ölçüğünü doğru yap!

İbn Abbas (r.a.) şöyle der:

- Ey acem topluluğu! Size öyle iki şey bırakıldı ki, sizden önceki milletler bu yüzden yok olup gittiler. O iki şey, ölçü ve tartıdır.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Öyle bir zaman gelecek ki, faiz yemeyen kimse kalmayacak.”

Soruldu:

- Yâ Resûlallah! Hakikaten onların hepsi de faiz yer mi?

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle cevap verdi:

- Ondan yemese dahi tozu bulaşır.

Demek ki Resûlullah'ın haber verdiği zaman faize biz-zat bulaşmayanlar bile günaha iştirak edecek. Çünkü faizin yaygınlaşmasına yardım etmekle, şahit olmakla, kâtiplikle yahut da faize rıza göstermekle suretiyle iştirak edilmiş olacak. Bu da onun günahattan hissesidir. Tıpkı, Hz. Sıddık (r.a.)'ın dediği gibi:

- Hakkı olan şeyden fazlasını isteyen de fazlasını veren de ateştedir.

Tüccarın, ticaretinde kendisine iktifa edecek kadar dinî ve teknik malumata sahibi olması gereklidir. Tâ ki faize bulaşmasın. Sonra en mühimi ölçüsüne, tartısına da dikkat etmesi lazım gelir. Çünkü Allah Teâlâ, ölçü ve tartı

hususunda sert emirler verdi. Bu konuda çok şiddetli cezalar getireceğini haber verdi.

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ

“Ölçüde ve tartıda hile yapanlara veyl olsun.” (Mutaffiûn 1)

Veyl, şiddetli azaptır. Aynı zamanda veyl, cehennemde bir deredir, ölçüde ve tartıda hile yapanlar oraya atılırlar.

Âyete devam edelim:

الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ . وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ

“Onlar, insanlardan bir şey aldıkları zaman tam ölçüp tartarlar. Kendileri bir şey sattıkları zaman onlara eksik ölçüp tartarlar.” (Mutaffiûn 2-3)

Daha sonra Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ . لِيَوْمٍ عَظِيمٍ

“Yoksa onlar o büyük günde (hesap vermek için) diriltileceklerini sanmıyorlar mı?” (Mutaffiûn 4-5)

Bunun anlamı şudur:

Ölçüde ve tartıda hile yapanlar, o büyük kıyamet günü için diriltileceklerini düşünmüyorlar mı?

Ey insanoğlu! İbret al. Allah Teâlâ o gün için “azim/büyük” ifadesini zikretti. Onun heybetini düşün. Ne kadar korkunç olacağını idrak et...

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

“O gün insanlar âlemlerin Rabbine hesap vermek için (kabirlerinden) kalkarlar.” (Mutaffiûn 6)

Yani, o gün insanlar Allah'ın huzurunda divan dururlar. Küçük olsun büyük olsun yaptıklarından hesaba çekilecekler. Kitabını okur:

وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

“... Böylece yaptıklarını karşılarında hazır buldular. Rabbin hiç kimseye zulmetmez.” (Kehf 49)

Dünyada insanlar hakkında adaletli olanlara, onların haklarına riayet edenlere ne mutlu, insanların hakkını gözetmeyenlere de veyl olsun.

Hız. Ömer (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

“Adalet yeryüzünde Allah'ın mizanıdır. Ona tutunanı cennete, bırakanı da cehenneme götürür.”

Bil ki adalet, ümerâdan (idareciler, âmirler) başlar. Devlet büyükleri tebaasına karşı adil olmalı, halkının işlerini adaletle görmelidir. Halkın ise kendi aralarında adil olmaları, birbirlerinin haklarına riayet etmeleri gerekir. Ez-cümle, o şiddetli cehennem azabından sakınmak için adalet üzere olunuz.

Kâ'b el-Kurezî anlatır:

Resûlullah (s.a.v.) minberde ayağa kalktı. Sağ elini yumdu ve sonra şöyle buyurdu:

“Bir kitap var ki, Allah Teâlâ ona cennet ehlinin isimlerini, nesepleriyle yazdı. Onların sayısı ne artar ne de eksilir. Olur ki saadet ehli, cehennem ehli kimselerin işledikleri kötülükleri yapar; bu yüzden, “Bunlar da onlardandır” denir. Sonra Allah Teâlâ, o kimsenin şekavetten saadete geç-

me hükmü gereği olarak ölmeden önce o kimseleri uyarır. İsterse bir deve hıçkırığı kadar kısa bir zaman önce olsun. Yine şekavet ehli, saadet ehli kimselerin yaptığı iyilikleri işler. Bu yüzden “Bu da onlardan mıdır? Evet onlardandır” denir. Fakat Allah Teâlâ, onu saadet ehlinden ayırır. Hem de ölmeden önce isterse bu ayırım vakti, ölümünden bir deve hıçkırığı kadar kısa bir zaman önce olsun. Saîd (âhiret saadetini kazanmış olan kimse), Allah’ın hükmü ile kazanmıştır. İşler, âkıbetlerine göre değerlendirilir.”

Fadale b. Ubeyd, Resûlullah (s.a.v.) Vedâ Haccı’nda şöyle buyurdu:

“Size, hakiki mü’minin kim olduğunu söyleyeyim mi? Mü’min, malları ve canları hususunda insanların ondan emin olduğu kimsedir. Müslüman ise, gerek elinden ve gerekse dilinden insanların emin olduğu ve zarar görmediği kimsedir. Mücahit, Allah’a kulluk adına nefsi ile mücadele edendir. Muhacire gelince, o da, günah ve hatalarından kaçan kimsedir.”

Denir ki:

İnsanların en cimrisi, içinde mutluluk ve huzur olan şeyi yapmayandır. İnsanların en zalimi ise Allah’a isyan etmek suretiyle nefsine zulmedendir. Zira günah işleyen, nefsini helak etmiş olur.

Bazı büyük zâtlar şöyle derler:

- Günahlardan sakının. Zira her bir günah, bir kötülük ve uğursuzluktur. Onun uğursuzluğu, bir mancınığa konulup itaat duvarına atılan taş gülle gibidir. Bu gülle ibadet (taat) duvarını yıkar. Yıkılan yerden içeriye de nefsanî rüzgâr girer, marifet kandilini söndürür.

Meymun b. Mihran şöyle anlatır:

- Bir kimse zalimdir ama Kur'an okur. Bu adam, Kur'an okuduğu halde kendine lanet okumuş olur. Sebebi sorulunca şu âyeti okudu:

أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

“İyi biliniz ki, Allah'ın laneti zalimlerin üzerindedir.” (Hûd 18)

Günahlar arasında başkalarına haksızlık etmekten, kul hakkı yemekten daha azım bir günah yoktur. Eğer bir günah, kul ile Allah arasında ise Allah kerimdir, dilerse bağışlayabilir. Oysa ki bir günah, kullar arasında ise, bunun tek yolu vardır, o da zulme son vermek, zulmettiğin kimsenin gönlünü almak, onunla helalleşmektir. Bu mümkün değilse, onun için dua ve istiğfar etmelidir. Böylece helallik ümidini kalbinde beslemiş olur.

Bu konuda Meymun b. Mihran şöyle der:

- Eğer bir kimse, bir insana zulmettiğinden dolayı, helallik almak ister de onu ölmüş bulursa o zaman her namazın ardından, zulmettiği kimse için Allah'a dua ve istiğfar talebinde bulunmalı. Böyle yaparsa bu haksızlığın sorumluluğundan kurtulmuş olur.

İbn Mes'ud (r.a.) şöyle der:

Eğer bir kimse, haksızlık yapan bir zalime yardım eden, bir Müslümanın hakkını gasp eden zalimle işbirliği yapan Allah'ın gazabına uğramış olur. Aynı günah kendisine de yazılır.

Bir gün Hz. Ömer (r.a.), Ahmed b. Kays'a sordu:

- İnsanların en cahili kimdir?

Ahnef dedi ki:

- Dünyası için âhiretini satandır.

Buna cevap olarak Hz. Ömer (r.a.) şöyle dedi:

- Ben bundan daha cahilini söyleyeyim mi?

Ahnef;

- Evet, söyle yâ emîre'l-mü'minîn.

Hz. Ömer (r.a.) şöyle dedi:

- Âhiretini başkasının dünyası için satandır.

Bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurur:

إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا

**“İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz.
Kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz...”**
(İsrâ 7)

Ebû Saîd Hudrî anlatır:

- Muhacirlerden birinin Resûlüllah (s.a.v.) ile görüşecek bir meselesi vardı. O sıralarda Resûlüllah cephede olduğu için derdini açmak için boş bir zaman arıyordu. Sabaha kadar dönüp durdu ama derdini anlatamadı. Sonra gitti, sabah namazını kıldı. Gecesini bu düşünceyle geçirmişti. Resûlüllah (s.a.v.) devesine bindiği sırada o şahıs karşısına dikilerek devesinin yularına yapıştı. Şöyle dedi:

- Yâ Resûlallah! Sana anlatacak bir meselem var.

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Beni bırak, işini sonra anlatırsın.

Resûlüllah, hemen gitmek istediğinden, ona meselesini sonra görüşeceğini söylemesine rağmen adam ısrarcı oldu. Resûlüllah, adamın gitmesine engel olacağını düşünerek devesinin yularını kurtarmak için ona kamçı vurdu. Sonra gitti, sabah namazını kıldı. Namazdan sonra yüzünü cemaata çevirerek şöyle buyurdu:

- Az önce kamçı vurduğum şahıs nerede? Eğer cemaat arasında bulunuyorsa kalksın.

O şahıs şöyle diyordu:

- Allah'a sığınırım. Resulüne sığınırım.

Resûlullah (s.a.v.) o şahsın kendisine yaklaşması için ısrar ediyordu. Nihayet adam geldi ve Resûlullah (s.a.v.)'ın yanına oturdu. Resûlullah (s.a.v.) kamçıyı ona uzattı ve şöyle buyurdu:

- Kamçıyı al ve bana vur, kısas yap. Benden hakkını al.

O adam şöyle dedi:

- Resûlünü kamçılamaktan Allah'a sığınırım.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Kısas eyle, sakıncası yoktur.

O adam şöyle diyordu:

- Resûlünü kamçılamaktan Allah'a sığınırım!

Bunun üzerine, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Öyleyse hakkını helal et!

Adam kamçıyı attı ve şöyle dedi:

- Seni affettim, yâ Resûlallah!

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Ey insanlar! Allah'tan korkunuz. Hiçbiriniz bir mü'min kardeşine zulmetmesin. Zulmettiği takdirde Allah ondan intikamını mutlaka alır. Zulme uğrayanlar, hiç şüphesiz kıyamet günü felah (kurtuluş) bulanlardır.”

Süfyan Sevrî şöyle der:

- Kullanla aranda olan bir tek günahla Allah'ın huzuruna çıkmaktansa, Allah ile aranda olan yetmiş çeşit günahla O'nun huzuruna çıkmak daha iyidir.

İbrahim b. Edhem ise şöyle der:

- Üzerinde borç bulunan bir kimsenin, borcunu ödemediği sürece üzerine bir şey sürünmesi doğru olmaz.

Fudayl b. Iyaz şöyle der:

- Allah'ın kitabından bir âyet öğrenip onunla amel etmek, Kur'an-ı Kerim'i bin kez hatmetmekten daha iyidir. Bir mü'min kulu sevindirmek yahut bir işini görmek, bir ömür ibadet etmekten daha iyidir. Dünyevi ihtiras ve arzuları terk etmek, yer ve gök ehlinin ibadeti kadar ibadet etmekten daha iyidir. Bir parça haram serveti terk etmek, helal servetle yüz defa hacca gitmekten daha evlâdır.

Ebû Bekir Verrak der ki:

- İnsanların kalbinden imanı çıkaran günahların başında kullara zulüm gelir.

Ebû Kasım Hakim'e sordular:

- Kulun kalbinden imanı götüren günah var mıdır?

Şöyle dedi:

- Evet, üç günah vardır ki, kulun kalbinden imanı soyar, alır:

1. Müslüman olduğuna şükretmemek.
2. İslâm'ın gerilemesi hususunda üzüntü duymamak.
3. Müslüman kardeşlerine haksızlık etmek.

Nefse Galip Gelmek

Rebi' b. Haysem, geceleri umumiyetle korku ve üzüntüsünden uyuyamazdı.

Onun bu sıkıntılı halini gören anası sordu:

- Yavrucuğum, birisini mi öldürdün?

- Evet, deyince anası şöyle dedi:

- Kimdir o? Kalk gidelim, akrabalarından af talep ede-

lim. Vallahi senin bu halini görseler muhakkak ki sana acırlar ve seni bağışlarlar.

Haysem buna karşılık anasına şöyle dedi:

- Ah anacığım! Ben kendi nefsimi öldürdüm...

Allah korkusunun alametleri yedi şekilde belli olur:

1. Dilde: Allah'tan korkan kimse, dilini yalandan, gıybetten ve boş sözden korur. Onu Allah'ı tesbih, Kur'an kıraati ve ilim müzakeresi ile meşgul eder.

2. Midede: Allah'tan korkan kimse, midesine haram lokma koymaz. Yalnız temiz ve helal olan yiyecekler ile beslenir. Helâl bile olsa israftan sakınır.

3. Gözde: Allah'tan korkan kimse, gözünü haramdan sakınır. Dünyaya rağbet nazarı ile bakmaz. Her baktığına ibret nazarı ile bakar.

4. Kulakta: Allah'tan korkan kimse, işitme duygusunu faydasız işlerden ve günahlardan korur.

5. El ve ayakta: Allah'tan korkan kimse, harama el sürmez ve haram yoldan sakınır. Bu uzuvlarını ancak Allah'ın rızasına uygun işlerde kullanır.

6. Kalpte: Allah'tan korkan kimse, mü'min kardeşlerine karşı kalbinde düşmanlık, buğz ve haset duyguları beslemez. Kalbini mü'min kardeşleri için nasihat, şefkat ve merhametle doldurur.

7. Allah'a kullukta: Allah'tan korkan kimse, ibadetlerini sırf Allah rızası için yapar. Riya ve gösteriş için kulluk yapmaktan kaçınır. Yaptığı iyilikleri sadece Allah rızası için yapar. Kulluğuna gösteriş ve nifak karıştırmaktan sakınır.

Böyle yaptığı takdirde Allah Teâlâ'nın zikrettiği şu nimetlere mazhar olur:

وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

“Âhiret saadeti ise Rabbin katında ancak müttakîler içindir.” (Zuhruf 35)

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا

“Hiç kuşkusuz müttakîler için saadet vardır.” (Nebe 31)

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ

“Müttakîler ise gerçekten emin bir makamdadırlar...” (Duhân 51)

Allah Teâlâ, Kur'an'ın birçok âyetinde müttakîleri övdü, onların cehennem ateşinden halâs olacaklarını bildirdi.

Âyet konuyu şöyle anlatıyor:

وَأَنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا
مَقْضِيًّا * ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ
فِيهَا جِثِيًّا

“Sizden, cehenneme girmeyecek kimse yoktur. Bu, Rabbinin verdiği kesin bir hükümdür. Sonra, Allah'tan sakınanları kurtaracağız. Zalimleri de orada diz üstü çökmüş olarak bırakacağız.” (Meryem 71-72)

Enes b. Mâlik (r.a.)'ten gelen bir rivayette, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- “Allah'ın cehennemden azat ettiği kimseleri görmek isteyen, ilim tahsil eden talebelere baksın. Mu-

hammed'in varlığını kudret elinde tutana yemin olsun ki, ilim kapılarında dolaşan her öğrenciye, Allah Teâlâ harfler adedince sevap yazar. Attığı her adım için cennette ona bir şehir kurar. O, yerde yürüdükçe, yer onun mağfireti için dua eder. Geceden gündüze, gündüzden geceye bağışlanmış olarak çıkar. Melekler onun için şahitlik ederek şöyle derler:

- Bunlar, Allah'ın cehennemden kurtardığı kimse-
lerdir.”

Fakih Ebû Cafer, şöyle anlatır:

- Resûlullah mescide girdiğinde orada iki ayrı cemaat gördü. Biri, Allah'ın zikri ile meşgul iken diğeri fikhî meseleleri öğreniyordu. Birincisi Allah'a niyaz ediyor ve O'nu tazim ediyordu. Bunları gören Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Her iki meclis de hayır üzeredir. Ancak, biri diğerinden daha üstündür. Zikir çekenler Allah'a dua ederler, ancak Allah dilerse onların dilediğini verir, dilemezse vermez. Fakat halka ilim öğretenler var ki, bunlar başkadır. Şüphesiz ki ben de insanlık için muallim olarak gönderildim. Dolayısıyla bu meclis daha faziletlidir.”

Bunları söyleyen Allah'ın Resûlü, onların yanına oturdu.

Ebû Derdâ şöyle der:

“İlmî bir meseleyi öğrenmek, künhüne vakıf olmak, kanaatimce bir gece nafile ibadetten daha evlâdır.”

İbn Mes'ud (r.a.) şöyle der:

“Sizler, amelin ilimden daha üstün olduğu bir devir-
desiniz. Bu zamanda salih amel, ilimden hiç şüphesiz daha hayırlıdır. Öyle bir zaman gelecek ki, o zaman ilim amel-
den daha hayırlı olacak.”

Sâid b. Müseyyeb, Ebû Sâid Hudrî'den naklen, Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu rivâyet etti:

Denilir ki:

Âlimler helal şeyleri toplamaya kalkınca, cahiller şüpheli şeyleri yemeye başlar.

Âlimler şüpheli şeyleri yemeye başlayınca, cahiller de haram yemeye başlar.

Âlimler haram yiyici olunca da cahiller küffâr olurlar.

Meseleyi şu şekilde izah edebiliriz:

Âlimler, dünyalık olarak helal mal toplamaya başlayınca, cahiller de onlara uyar. Böyle olunca da ibadetlerini ihmal ederler, dolayısıyla şüpheyeye düşerler.

Âlimler, şüpheli şeyler toplayıp haramdan sakındırsalar bile, cahiller yine de onlara uyarlar. Şüpheli ile haramı ayıramadıklarından harama duçar olurlar.

Âlimler haram şeyleri toplamaya başlayınca, cahiller de onlara uyar, daha ileri gidip haramı helal sayarlar. Haramı helal telakki ettikleri için de küfre düşerler.

Anlatıldığına göre, cahiller kıyamet günü âlimlerin yakasına yapışacak ve şöyle diyecekler:

- Siz âlimler helali de haramı da biliyordunuz. Neden bize rehberlik edip bizleri haramlardan sakındırmadınız! İçinde bulunduğumuz duruma sizin ihmaliniz yüzünden düştük.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimize soruldu:

- Ya Resûlullah! İnsanların hangisi daha şerlidir?

- Bozulan âlimler.

Denildi ki:

Âlim bozuldu mu, âlem bozulur.

Bîşr b. Hars'ın hadis ehline şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

- Öğrendiğiniz hadislerin zekâtını ödeyiniz.
- Hadislerin zekâtını nasıl öderiz?
- Her iki yüz hadisten en az beşi ile amel ediniz.

Hikmet ehlinde biri der ki:

Zamanımızda ilim tahsil etmek töhmettir. İlim dinlemek cürümdür. Nefsin tahakkümü altında kalmadan konuşmak, söylediği ile amel etmek her âlimin harcı değildir.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kim ki şu dört şeyden biri için ilim öğrenirse, cehennemine girer:

- a) Âlimlere karşı böbürlenmek,
- b) Salih kimselerle çekişmek,
- c) İnsanların teveccühünü kazanmak,
- d) Devlet büyüklerinden mal koparmak, hürmet görmek, makam ve derece kazanmak için.”

Süfyan Sevrî (r.a.) şöyle anlatır:

“İlmin birinci şartı sükût, ikinci şartı dinlemek, üçüncüsü korumak, dördüncüsü gereğini işlemek, beşinci şartı ise ilmi yaymak yani insanları aydınlatmaktır.”

Ebû Derdâ (r.a.) şöyle der:

“Ya âlim ol, ya talebe, yahut dinleyici ol. Bunların haricinde dördüncüsü olma, yoksa helak olursun.”

Yani sakın bilmeyen, öğrenmeyen ve dinlemeyenlerden olma.

Denilir ki:

Ulemâ üç sınıftır:

- a) Allah'ı ve Allah'ın emrini bilen.
- b) Allah'ı bilen fakat Allah'ın emrini bilmeyen.
- c) Allah'ın emirlerini bilen fakat Allah'ı bilmeyen.

Allah'ı ve Allah'ın emrini bilen âlim, Allah'tan korkar, dinî emir ve yasakların idrakinde olur. Allah'a iman eden lakin Allah'ın ahkâmını bilmeyen kimse, Allah'tan korkar fakat dinî konuları ve farzlara müdrik olmaz. Allah'ın emirlerini bilen ancak Allah'ı bilmeyen kimsenin dinî bilgisi vardır fakat Allah korkusu yoktur.

Semerkand âlimlerinden Ebû Hafs'a göre âlimlerin şu on hasleti taşıması lazımdır:

1. Dinî ve ilmî konulara vâkıf olmak.
2. Allah'tan korkmak.
3. Halka nasihatlerde bulunmak.
4. Şefkatli olmak.
5. Halkın haksızlıklarına karşı sabırlı olmak.
6. Kimsenin malında mülkünde gözü olmamak.
7. Halim-selim ve yumuşak huylu olmak.
8. Mütevazi olmak.
9. Sürekli ilmî tecesssüste ve tefekkürde bulunmak, bunun yanında halktan çok uzakta da kalmamak.
10. Kapısı herkese açık olmak.

Yine Ebû Hafs bu hususta der ki:

On sınıf insan için, şu on şey kötüdür:

1. Devlet erkânında hiddet.
2. Zenginlerde cimrilik.

3. Âlimlerde tamahkârlık.
4. Fakirlerde harîslik.
5. Asil kimselerde hayâsızlık.
6. İhtiyarların gençlere öykünmesi.
7. Erkeklerin kadınlara benzemesi.
8. Kadınların erkeklere benzemesi.
9. Takva ehlinin dünya ehli dünyanın kapısına gitmesi.
10. Âbid kimselerin cahilliği.

Fudayl b. İyaz anlatır:

Bir âlim dünyaya meyleder ve harîs olursa, onunla oturmak cahilin cehaletini, tacirin günahını, kötünün kötülüğünü artırır. Mü'minin de kalbini karartır.

Hikmet ehlinden bir zât şöyle der:

“Hikmet ehlinin sözleri, sefih kimseler için bir eğlen-ceden ibarettir. Hikmet sahipleri için ise ibret vesikasıdır.”

Bu sözün anlamı şudur: Sefih (aşağılık) kimseler, ulemânın kelâmını duyunca, o sözlerle zarafet taslamaya kalkarlar. Dolayısı ile ulemânın sözleri kendileri için oyun-cak olur. Hikmet sahibi kimseler ise sefih kimselerin sö-zünü duyduğunda, onun çirkinliğini görür ve ibret alırlar.

Denildi ki:

Sefihlerin yapması gereken şey dinlemek, âlimlerin yapması gereken şey ise anlatmaktır. Ama zâhidlerin yap-ması gereken şey de riâyettir. Zâhidler öğrendikleri şeyleri sadece dinlemekle kalmaz, gereği ile amel ederler.

Her şeyde muvaffakiyet ve hayır ihsan eden Allah'tır.

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) yolu ile gelen bir rivâyette, Resûlüllah (s.a.v.) şöyle anlattı:

“Allah Teâlâ’nın yeryüzünde gezgin melekleri vardır. Allah’ı zikreden bir topluluğa rastladıklarında birbirlerine şöyle seslenirler:

- Gelin, aradığınız topluluk burada!.

Bu çağırışı duyanlar, gelirler ve kanatlarıyla onları çepeçevre kuşatırlar.

Daha sonra semâya çıktıklarında, Allah Teâlâ kendilerine sorar:

- Kullanımı ne yaptıkça bırakıp geldiniz?

Allah Teâlâ pek tabii ki kullarının ne yaptığını bilmektedir.

Melekler cevaben şöyle derler:

- Ya Rabbi, Sana hamd ü sena etmekte, Seni tesbîh ve zikretmekte idiler. Onları bu halde bırakıp döndük.

Allah Teâlâ sorar:

- Peki ne istiyorlar?

- Cenneti istiyorlar.

- Cenneti görmüşler mi?

- Hayır görmemişler.

- Peki, görmüş olsalardı ne yaparlardı?

- Eğer cenneti görselerdi, hiç şüphesiz daha çok isterlerdi.

Allah Teâlâ tekrar sorar:

- Peki neden ötürü Bana sığınıyorlar?

- Cehennem azabından!

- Cehennem azabını görmüşler mi?

- Hayır görmemişler.

- Ya görselerdi ne olurdu?

- Onu görselerdi daha çok sakınır ve daha çok korkarlardı.

- Ey meleklerim! Sizi şahit kılıyorum ki Ben, onları bağışladım.

Melekler derler ki:

- Yâ Rabbi, Seni tesbîh etmekte olan topluluk içinde öyle birisi var ki, oraya seni anmak için değil başka bir iş için gelmiştir.

Meleklerin bu sözleri üzerine Allah Teâlâ onlara cevaben şöyle buyurur:

- Onlar öyle bir topluluktur ki, onlarla birlikte oturan dahi bedbaht olmaz.”

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) der ki:

“Salih bir arkadaş, misk taşıyan gibidir. Taşıdığı miskten sana bir şey verilmese de kokusu üstüne sirayet eder. Kötü bir zâtın arkadaşlığı ise demirciye benzer. Onun dövdüğü demir ya da ocaktan sıçrayan kıvılcımlar elbiseni yakmasa dahi dumanı üzerine sirayet eder.”

Kâ'bü'l-Ahbar (r.a.) şöyle anlatır:

- Allah Teâlâ daha mahlûkatı yaratmadan önce, iki cümle yazdı ve Arş'ın altına koydu. Bunu melekler dahil bilmez, ben bilirim.

Kendisini dinleyenler sordular:

- Yâ Ebâ İshak, nedir o iki cümle?

- O iki cümleden birinde şöyle yazılıdır:

“Bir kimse, sâlihlerin bütün amelini işlese, günahkâr kimselerle düşüp kalktığı sürece onun bütün amelini günah yazarım. Kıyamet günü ise günahkârlarla birlikte diriltirim.”

Diğer cümlede ise şöyle yazılıdır:

“Bir kimse her türlü kötülük ve fenalığı işlese bile, sâlih kimselerle birlikte olmayı sürdürür ve onları se-

verse, onun bütün kötü amellerini iyiliğe çeviririm, kıyamet günü ise sâlihlerle birlikte diriltirim.”

Haramdan Sakınmak

Bir rivâyette, Nusayr b. Yahya şöyle anlattı:

“İlim ve hikmet ehlinde bize ulaşan habere göre, dinin ve dünyanın saadeti şu dört şeye bağlıdır: **Âlimler, idareciler, gaziler, tüccarlar.**”

Zâhid zâtlardan biri yukarıdaki cümleyi şu şekilde yorumlamaktadır:

Âlimler, peygamberin vârisleridir. Âhiret işinde insanların önderi olurlar ve insanlar da onlara uyar.

İdareciler, halkı yönetirler.

Gaziler, Allah'ın ordusudur; Müslümanların emniyetini sağlarlar.

Tüccarlar ise Allah'ın eminleridir. Halkın yararı için çalışıp çabalarlar.

Önder ve âlimler, halkın ittiba ettiği kimselerdir.

Gaziler kibirle bineklerine binip, maddî kazanç için sefere çıktıkları zaman, düşmana karşı nasıl zafer kazansınlar?

Ticaret erbabı insanları aldattığı zaman, insanlar onlardan nasıl emin olabilir?

Bazı büyük zâtlar şöyle dediler:

Bir tüccarda üç huy bulunmayınca hem dünyada hem de âhirette fakirdir:

1. Üç şeyden temiz bir dil:

- a) Yalandan,
- b) Gereksiz sözden,
- c) Yeminden.

2. Şu üç şeyden temiz bir kalp:

- a) Aldatmadan,
- b) Haksızlıktan,
- c) Hasetten.

3. Şu üç şeye sahip olup da bırakmayan bir nefis:

- a) Cemaatle namazı,
- b) İlmî araştırmayı,
- c) Allah'ın rızasını.

Hz. Ali b. Ebî Talib (r.a.) şöyle der:

“Ticaretle uğraşan biri, ticaretle ilgili dinî hükümlerden bihaber ise, faize bulaşır, sonra yine bulaşır, sonra yine bulaşır.”

Hz. Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

“Bir kimse kendine gerekli olan ilme ve irfana sahip değilse, çarşılarımıza gelip ticaret yapmasın.”

Süfyan Sevrî (r.a.) şöyle der:

“Çarşı pazar esnafının güzel elbiselerine aldanmayın. Onların elbiselerinin altında kurtlar vardır.”

Süfyan Sevrî (r.a.), bir başka konuşmasında şöyle demiştir:

“Zengin komşulardan, çarşı kurrâlarından, zalim idarecilerden sakının.”

Muhammed b. Semai, bir gün çarşıya girdi ve ahaliye şöyle seslendi:

“Ey çarşı ehli! Pazarınız bereketsiz, satışınız bozuk, komşunuz haset olunca, gideceğiniz yer muhakkak ki ateştir.”

İbn Abbas (r.a.) şöyle der:

“Helâl kazanmak, dağı dağa kavuşturmaktan daha zordur.”

Yûnus b. Ubeyd (r.a.) şöyle der:

“Bugün, helalinden infak edilecek paradan, birtakım dini meselelerde kendisi ile anlaşılabilir din kardeşinden, sünnete uygun yaşamaya çalışan kimselerden ve bir de az yığınak yapanlardan eser kalmadı. Eğer helalinden bir dirhem bulabilseydik, onunla hastalarımızı şifaya kavuştururduk.”

Muâz b. Cebel (r.a.) şöyle anlatır:

Bir kimse kıyamet günü şu dört hususta hesaba çekilmedikçe hiçbir yere kımıldamaz:

1. Bedenini nerede yıprattığı,
2. Ömrünü ne şekilde tükettiği,
3. İlmi ile nasıl bir amel işlediği,
4. Malını nasıl kazanıp, nasıl harcadığı.

Hikmet ehli zâtlar şöyle der:

“Münafık, dünyadan aldığını aşırı bir tutku ile alır, gösteriş için harcar. Mü'min ise dünyadan aldığını korku ile alır, şükrederek elinde tutar, Allah için salih niyetle harcar.”

Yahya b. Muâz Razî der ki:

“Kulluk, Allah'ın hazinelerinde gizli durur. Kulluğun anahtarı duadır. O anahtarın dişleri ise helal kazançtır.”

İbn Şebreme şöyle der:

“Hastalıktan korkup kendini türlü hastalıktan koruyan, fakat cehennemden korkup da haramdan sakınmayan kimseye şaşılır...”

İbn Zübeyr, Câbir (r.a.)'den Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu anlattı:

“Ey insanlar! Sizden her birinin rızkını tamamlamadan ölmeyecektir. Rızkınızın geç kalacağını sanmayınız. Allah'a

karşı takvâ sahibi olunuz. Rızkınızı helal yoldan kazanınız. Sizin için helal olanı alınız. Allah'ın haram kıldığı şeylerden de uzak durunuz.”

Bir hakîm zat şöyle dedi:

İnsanlar, beş sınıftır:

1. Rızkın Allah'tan geldiğine inananlar. Bunlar gerçek mü'minlerdir.

2. Rızkın kendi çalışıp çabalamasıyla geldiğini düşünenler. Bunlar münafıklardır.

3. Rızkın Allah'tan geldiğini bilir; ama bu rızık, O'nun ihsanı mıdır, değil midir, aldırış etmeyenler. Böyle olanlar şüpheli münafıklardır.

4. Rızkın Allah'tan geldiğini görür; ama onu bir nimet olarak değerlendiren hakkını edâ etmezler.

5. Rızkın Allah'tan geldiğini görür, lakin çalışmayı rızıkla bir sebep sayar. Kendi hakkını oradan alır. Bu da doğru bir yoldur.

Zeyd b. Erkam (r.a.) anlatır:

Ebû Bekir Sıddık (r.a.)'ın bir kölesi vardı. Her akşam yemeğini getirir, ikram ederdi. Ebû Bekir (r.a.) yemeği nereden aldığını ve nasıl hazırladığını öğrenmeden yemezdi. Köle bir gün yine yemeğini getirdi. Hz. Ebûbekir yemeğe elini attı ve sormadan bir lokma yedi.

Bunu fark eden köle şöyle dedi:

- Efendim! Her akşam bana getirdiğim yemeği sorardın. Bugün sormadınız, bunun sebebi nedir?

Hz. Sıddık (r.a.) bunun üzerine şöyle cevap verdi:

- Açlıktan dolayı sormayı ihmal ettim. Söyle bakalım, bunu bana nereden getirdin?

- Cahiliyet devrinde, birtakım insanlara büyü yapmış-tım. Onlar da yaptığım büyü karşılığında bana bir şeyler vermeyi vaat etmişlerdi. Onları bir düğün yaparken gördüm de kendilerine vaatlerini hatırlattım. Bu yemeği ikram ettiler.

Hız. Sıddık bunu duyunca yuttuğu lokmayı çıkarmak için kusmak istedi ama yapamadı. Kendini zorlayınca rengi değişti, karardı, bozardı. Onun bu halini gören yanındakiler dediler ki:

- Bir tas su iç!

Bunun üzerine bir tas su alıp içti ve yediği lokmayı böylece dışarı çıkardı.

Dediler ki:

- Bu kadar sıkıntı bir lokma için mi?

Buyurdu ki:

- Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu duydum:

“Allah Teâlâ, haram ile beslenen bir insana cenneti haram kılmıştır.”

Bir kimse kazancının helal olmasını istiyorsa, şu beş şeye ehemmiyet göstermesi gerekir:

1. Para kazanma endişesiyle, Allah'ın farz kıldığı ibadetlerin hiçbirini terk etmemeli, onları noksan bırakmamalıdır.

2. Para kazanmak adına Allah'ın yarattığı mahlukata eziyet etmemelidir.

3. Mal biriktirmek için değil, çoluk çocuğunun iffetini korumak için çalışmalıdır.

4. Çalışırken kendini zorlamamalı ve haddinden fazla yormamalıdır.

5. Rızkını çalışmaktan bilmemeli, Allah'tan geldiğine inanmalıdır.

Resûlullah (s.a.v.)'dan rivâyet edilmiştir:

“Bir kimse, haram yoldan elde ettiği kazanç ile sadaka verir, akraba ziyareti yapar veya Allah yolunda harcarsa, bunların tümü toplanıp kendisi ile birlikte cehenneme atılır.”

İmran b. Husayn (r.a.) şöyle demiştir.

“Bir kimsenin faiz, rüşvet, haksızlık, aldatma ve hırsızlık yolundan elde edilen para ile umre, cihat, sadaka, köle azadı ve nafaka gibi yaptığı ibadetleri Allah Teâlâ kabul buyurmaz.”

İbn Mes'ud (r.a.)'un rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Haramdan mal toplayıp onu zekât ve sadaka veren insan, bu yaptıklarından hiçbir ecir (sevap) alamaz. Üstelik haramın günahı da üzerinde bâki kalır. Allah Teâlâ kötülükle kötülüğü yok etmez. Ancak iyilik kötülüğü yok eder.”

Resûlullah (s.a.v.) Efendimize, kazancın en temizi sorulunca, şöyle buyurdu:

“İnsanın el emeğidir. Ve içinde şüphe ve haksızlık bulunmayan meşru ticaret ile kazanılan maldır.”

Katâde (r.a.) şöyle der:

- Doğru tacir, kıyamet günü Arş'in gölgesindedir.

Vera' (Haramlardan Sakınmak)

Abdullah b. Mutrif şöyle anlatır:

Sen, iki kişi ile karşılaşırsın. Biri, çokça oruç tutar, namaz kılar, sadaka verir. Diğeri ise, bunları daha az işlediği halde sevap bakımından daha değerlidir.

- Bu nasıl olur?

- Çünkü o, çok vera' sahibi biridir.

Bir rivâyette, Umare'nin şöyle dediği anlatılır:

Abdullah b. Revâhâ, Mûte savaşı için sefere hazırlandığı zaman, Resûlullah'tan kendisine nasihatte bulunmasını istedi. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Sen öyle bir yere gidiyorsun ki, orada secde azdır.

Oraya varınca muhakkak secdeleri çoğalt.

- Biraz daha nasihat et.

- Allah'ı çokça an. Zira O, istediğin her hususta senin yardımcındır.

Çıkıp gitti, tekrar geri döndü:

- Yâ Resûlallah! Bana biraz daha nasihat et deyince, Resûlullah şöyle buyurdu:

- Allah'ı çokça an. Allah birdir, biri sever.

Tekrar nasihat isteyince de şöyle buyurdu:

- Âciz olma! Âciz olma! On defa hata işleyip bir defa iyilik etsen yine âciz olma.

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

“Biz harama veya şüpheli işlere düşme korkusu yüzünden helal olan şeylerin onda dokuzunu terk ettik.”

Bazı büyük zâtlar şöyle demiştir:

- Dünyanın tüm işleri şaşılacak şeydir. Fakat, ben şu beş şeye aldanan âdemoğlunun durumuna daha çok şaşarım. Şöyle ki:

1. Dünyalığın fazlasına sahip olup âhiret için bir şeyler göndermeyen kişiye.

2. Çok boş konuşup Allah'ın zikrini ve Kur'an okumayı bırakan kişiye.

3. Sıhhatli olduğu halde bütün günlerini yiyip içerken geçiren, her ay üç gün veya daha fazla oruç tutmayan, gelecekte orucun faydasını düşünmeyen kişiye.

4. Yatağına yatıp sabaha kadar uyuyan, gece kılınan iki rekât namazın faziletini hiç düşünmeyen, bir saatlik gece namazına kalkmayan kişiye.

5. Allah'a karşı cür'etle günah işleyen, O'nun yasak ettiğini ve bu yaptığı kıyamet günü karşısına çıkacağını bildiği halde yapmaya devam eden, bu yaptıklarının sonunu düşünüp de, o kötü işlerden sakınmayan kişiye.

Abdullah b. Mübarek (r.a.) şöyle demiştir:

“Benim için haram olan bir malı terk etmek, onun yüz katı sadaka vermekten daha hayırlıdır.”

Ucûb (Kibir, Gurur)

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) şöyle dedi:

“Kurtuluş iki şeydedir: Biri takvâ diğeri de salih niyet.

Helak iki şeydedir: Allah'ın merhametinden ümidi kesmek ve ucûb yani kendini beğenmektir.”

Vehb b. Münebbih (r.a.) şöyle anlatır:

“Geçmiş ümmetler içinde bir adam vardı, yetmiş sene Allah'a kulluk etti. Cumartesiden cumartesiyeye iftar ederdi. Bu kişi bir gün Allah Teâlâ'dan bir dilekte bulundu fakat yerine getirilmedi. Bunun üzerine nefesine dönerek şöyle dedi:

- Eğer sende hayır adına bir şey olsaydı, isteğin şüphesiz yerine getirilirdi.

İşte o anda Allah tarafından bir melek inerek ona şöyle dedi:

- Ey âdemoğlu! Nefsini ayıplaman, yaptığın yetmiş senelik ibadetten daha hayırlıdır.

Şa'bi (r.a.) anlatır:

Bir zamanlar veli kullardan bir zât yaşardı. Güneşli günlerde yol aldığı zaman onu bir bulut takip eder ve gölgelerdi. Bunun farkına varan birisi:

- Ben de onun gölgesinden istifade edeyim, diyerek o veli kulun yanına geldi.

Ancak veli zat yanına gelen bu kişiyi hakîr gördü ve şöyle dedi:

- Böyle biri mi, benim gölgemde yürüyecek?

Böyle dedikten sonra bir müddet gittiler. Sonra ayrıldıkları zaman, bulut veli zâtı bırakıp diğer kişi ile beraber gitti.

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle der:

“Kişinin günahının farkında olması, yaptığı tevbe-i istiğfarın istenen şekilde olmasındandır. Ucbü terk edip, kendini beğenmişlik yapmaması, amelinin istenen şekilde olmasındandır. Kendi kusurlarını görmesi, yapmış olduğu şükürün istenen şekilde olmasındandır.”

Ömer b. Abdülaziz, hutbe okurken veya bir şeyler yazarken ucbe kapıldığını sezerse, hutbeyi yarıda keser yahut yazdığı kağıdı yırtıp atar ve sonra şöyle derdi:

“Allah'ım! Nefsimin gadrinden Sana sığınırım.”

Mutrif b. Abdullah (r.a.)'ın şöyle dediği anlatılır:

“Benim için; uyuyarak geceleyip, günahlardan pişman olarak sabahlamak, sabahlara kadar namaz kılıp da, sabaha çıkınca da ucbe kapılıp böbürlenmekten daha evlâdır.”

Âişe (r.a.) için anlatılır:

Biri ona sordu:

- İyi bir insan olduğumu ne zaman bilebilirim?
- Günahkâr olduğumu ne zaman bilersen.
- Günahkâr olduğumu ne zaman bilebilirim?
- İyi bir insan olduğumu bilersen.

İdarecilerle Düşüp Kalkmak

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Âlimler, idarecilerle düşüp kalkmadıkları ve dünyaya daldıkları sürece, Peygamber’in emindirler. İdarecilerle düşüp kalktıkları ve dünyaya daldıkları zaman, Resûl’e ihanet etmiş olurlar. O zaman onlardan ayrılınız. Onlardan sakınınız.”

Ubeyd b. Umeyr (r.a.)’den rivayetle Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kişi, idarecilere yaklaştıkça Allah’tan uzaklaşır. Bir kimsenin tâbîleri çoğaldıkça, düşmanı olan şeytanlar da çoğalır. Bir kimsenin malı çoğaldıkça (kıyamet günü) hesabı çoğalır.”

Huzeyfe (r.a.), “Fitne duraklarından kendinizi koruyunuz!” dedi:

Dediler ki:

- Fitne durakları nedir?
- Devlet yöneticilerinin kapılarıdır.

İbni Mes’ud (r.a.) şöyle der:

- Bir kimsenin, bir idarecinin yanına girdiği zaman dini vardır. Ancak çıktığı zaman imansız çıkabilir.

Sebebi sorulunca da şöyle dedi:

- Çünkü orada Allah’ın rızasına uygun bulunmayan şeye rıza göstermiş, dininden taviz vermiş olabilir.

Hikmetli zâtlar şöyle derdi:

- Kur'an okuyucularından birini zenginlerin kapısını aşındırırken görürsen, bil ki o riyakârdır. Bir âlim, dünya-lık elde etmek için idarecilerin yanından ayrılmıyor ise, bil ki o ahmadır.

Ebû Hüreyre (r.a.) şöyle der:

İslam ümmeti için şu üç şeyden daha tehlikeli bir şey yoktur:

- a) Dünya hırsı ve mal mülk sevgisi.
- b) Makam mansıp sevgisi.
- c) İdarecilerle düşüp kalkmak.

Allah İslam ümmetini bunlardan korusun.

Mekhul (r.a.) anlatır:

Bir kimse, Kur'an okumayı öğrendikten ve dinde fıkıh ilmine vâkıf olduktan sonra, idarecilere yaltaklanmak, onların önlerinde boyun eğmek için giderse, oraya gitmek için attığı adımlar sayısınca cehenneme yaklaşır.

Meymun b. Mihran (r.a.) anlatır:

İdarecilerle düşüp-kalkmanın iki tehlikesi vardır:

1. İdareciye itaat edersen, dinini tehlikeye atmış olursun.

2. Eğer asi olursan, kendini tehlikeye atmış olursun.

En iyisi onlardan uzak durmaktır.

Fudayl b. İyaz (r.a.) şöyle der:

- İdarecilerle görüşmeyen ve farz dışında bir ibadet yapmayan bir kimse, gece namaz kılıp, gündüz oruç tutan, hacca giden, cihad eden ve idarecilerle düşüp kalkan kim-seden daha faziletlidir.

Bir âlim hakkında,
 - Nerede? dedikleri zaman, “devlet başkanının yanında” denilmesi o âlim için ne kadar büyük kusurdur.

Hasan (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)’tan şöyle bir hadîs-i şerif rivâyet eder:

“Allah’ın yardım eli bu ümmetin üzerinden kalkmaz. Ne zaman ki, iyileri kötülerine hürmet gösterir; hayırlıları kötülerine yumuşak davranır, âlimleri idareciler önünde eğilir, işte o zaman Allah onlardan bereketi alır. Zalimleri onların üzerine musallat eder, kalplerine korku salar, onları fakirliğe düşürür.”

İsâ b. Meryem (a.s.) der ki:

“Ey âlimler! Yoldan çıktınız, dünyaya daldınız ve dünyalıkları sevdiniz. İdareciler, sizdeki hikmeti nasıl bıraktılsa, siz de mülklerini onlara bırakınız.”

Şakık b. Seleme anlatır:

Ömer b. Hattab (r.a.), Bişr b. Âsım Sekaî’yi, Hevazın kabilesinin zekâtını toplamak için vazifelendirmek istedi. Bişr bu vazifeyi kabul etmeyince, şöyle dedi:

- Bilirsin ki, senin bize itaat etmen gerekir.

Bişr şu cevabı verdi:

- Evet ama Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu işittim:

“Bir kimse vali tayin edilirse, kıyamet günü getirilir, cehennem köprüsü üzerinde durdurulur. Eğer iyi ise kurtulur. Kötü ise derinliği yetmiş yıl olan cehennem köprüsünden yuvarlanıp gider.”

Ömer (r.a.), bu anlatılanlara çok üzüldü. Üzüntülü bir halde giderken, Ebû Zer (r.a.)’e rastladı. Ebû Zer (r.a.) sordu:

- Neyin var? Seni üzüntülü ve sıkıntılı görüyorum?
 - Beni ne kurtarabilir ki, Bısr b. Asım'ın, şöyle şöyle dediğini dinledim.

Ebû Zer (r.a.) tekrar sordu:

- Sen bunu daha önce duymamış mıydın?
 - Hayır duymamıştım.
 - Ebû Zer (r.a.) şöyle anlattı:
 - Ben şahidim, Resûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu dinledim:

“Bir kimse, insanlardan birine bile olsa vali tayin edilirse, kıyamet günü getirilip, cehennem köprüsü üzerine durdurulur. Eğer iyi ise kurtulur. Kötü ise derinliği yetmiş yıl olan cehennem köprüsünden yuvarlanıp gider. Orası karanlık, meş'um bir yerdir.”

Âişe (r.a.)'nın rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Hâkim, kıyamet günü o kadar sıkı hesaba çekilir ki, iki kişi arasında hiçbir hüküm vermemiş olmayı arzu eder.”

Ebû Hüreyre (r.a.)'nin rivâyetinde Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, hakimliğe tayin edilirse, bıçaksız boğazlanmaya alınmış gibidir.”

Ebû Hanife (r.a.), bir gün Ebû Cafer Devanîkî'nin yanına gitti. Orada şöyle bir teklifle karşılaştı:

- Ey Ebû Hanife! Devlet işlerinde bize yol göster.

Ebû Hanife (r.a.) şöyle dedi:

- Ben bu işte size yardımcı olamam.

Ebû Cafer şöyle dedi:

- Sübhânallah, nasıl olur? Bize işimizde neden yardımcı olmazsın.

Bunun üzerine Ebû Hanife (r.a.) şöyle dedi:

- Ya Emîre'l-mü'minîn! Eğer doğru söylüyorsam, sana anlattım yardımcı olamam. Eğer yalan söylüyorsam, zaten beni bu işe tayin etmen sana helal olmaz.

Ebû Musa Eş'arî (r.a.) anlatır:

- Resûlullah (s.a.v.)'a gitmek için yola çıktım. İki kişi de bana arkadaş oldu.

Resûlullah (s.a.v.)'ın yanına varınca, onlar, Resûlullah (s.a.v.)'a şöyle dediler:

- Yâ Resûlallah! Biz senin vergi toplama işine talibiz.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

- Biz talip olanları, bu gibi işlerimizde kullanmayız.

Resûlullah (s.a.v.)'ın Kâ'b b. Ucre'ye şöyle dedi:

“Ey Kâ'b! Seni düşkün kimselerin yönetiminden, onların emri altına girmekten koruması için Allah'a sığınırım.”

Bunu üç defa tekrarladı, sonra şöyle buyurdu:

“Onlar, birtakım idareciler ki, benden sonra gelecektir. Bir kimse, onların yalanını tasdik eder, yaptıkları haksızlıkta onları desteklerse, benden uzak olurlar. Ben de onlara uzağım.

Ey Kâ'b b. Ucre, rüşvet ile beslenen her vücut, ateşe daha lâyıktır.

Ey Kâ'b b. Ucre, oruç kalkandır. Sadaka hataları yok eder. Namaz yakınlıktır.

Ey Kâ'b b. Ucre, insanlar, iki kimseden biri olarak sabahlarlar. Biri, kendini azat edip hür kılana teslim eder. Diğeri ise kendini helake götüren birine amade kılar.”

Bir rivâyette şöyle anlatılır:

Abdullah b. Abbas (r.a.)'ın yanında idik. Onun evinin

bir damı vardı, orada oturmuştuk. Ayrıca onun Resûlüllah ile sohbeti vardı. Bir ara insanların taşındıklarını gördü, sordu:

- Bunların hali nedir? Nereye gidiyorlar?

- Taundan kaçıyorlar, diye cevap verdiler.

Bu cevap üzerine şöyle dua etti:

- Ey taun beni de al, ey taun beni de al.

Biz de kendisine sorduk:

- Niçin ölümü istedin? Sen, Resûlüllah'ın sohbetinde bulundun. Resûlüllah'ın ölümü istemeyi yasak kıldığını dinlemiş olmalısın.

Bunun üzerine şöyle dedi:

- Ölümü yedi kötü şeyden dolayı istiyorum. Resûlüllah (s.a.v.)'ın ümmetini onlardan korkuttuğunu gördüm.

- Onlar nedir?

- Çocukların idareye geçmesi. Devlet işlerine bakanların çokluğu. Hükümlerde rüşvet. Akraba ziyaretini terk etmek. Zimmetin yaygınlaşması ve bu cürmü hafife almak. Yeni bir âdet ki bu, Kur'an'ı çalgı âleti gibi kabul ediyorlar. Bu yolda birini öne sürüyorlar. Bu öne sürülen kimse, onların en faziletlisi olmadığı gibi en âlimleri de değildir. Bunu böyle yapmalarına, sırf onlara tegannî ile Kur'an okuması sebeptir.

Hasan Basrî (r.a.), bir gün İbn Hübeyre'nin kapısı önünden geçiyordu. Orada kurrâdan bir grup görünce şöyle dedi:

- Ey kurrâlar, bu kapıdan beklentiniz nedir? Burası müttakiler meclisi değil ki!

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Zenginin komşusu, idarecilerin âlimi, çarşı pazar kurrâsı olmaktan sakının.”

Dahhâk b. Müzahim (r.a.) şöyle dedi:

Gece sabaha kadar yatağımda dönüp durdum. İdareci-mi razı edecek, Rabbimi gücendirmeyecek bir söz aradım, bulamadım.

İsa b. Musa, İbn Şebreme'ye rastladı ve şöyle dedi:

- Neyin var? Bize uğramaz oldun.

- Sana gelip ne yapacağım? Yakınına alsan beni fitneye düşürürsün. Uzağına atsan eziyet edersin. Bende senin korktuğun bir şey yok. Aynı şekilde senin umduğun bir şey de yok.

İbn Abbas (r.a.) şöyle der:

“İdarecilerin kapısından uzak durunuz. Onların dünyasından bir şey alırsanız, aldığınızdan daha değerlisini âhiretinizden kaybedersiniz.”

Hikmet ehli zâtlar şöyle dediler:

İdarecilere gidersen senden şu üç şeyi isterler:

- İstediklerini tercih etmeni.
- Dünyalarına saygı ve tazim göstermeni.
- Yaptıklarını tasvip etmeni.

Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Bir kimse, riyaya bulaşmadan ibadeti sırf Allah rızası için yaparsa, hikmet kaynakları kalbinden diline dökülür.”

Üç sınıf kimse var ki, gönüllere buğz ve adavet (düşmanlık) eker; dargınlığı körükler:

1. İnsanların kusurları ve ayıpları ile meşgul olan kimse. Böyle davrananlar kusur ve ayıplarını didik didik ettikleri kişilerin gönüllerine kin ve düşmanlık tohumlarını ekmiş olurlar.

2. Kendini beğenip başkalarını hor gören kimse. Böyle davranışlar sergileyen insanlar ise Allah'ın gazabını kendi üzerlerine çekmiş olur. Zira yüce Allah kendini beğenenleri asla sevmez. Allah biz müminler için,

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

“Müminler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki esirgenesiniz.” (Hucurat 10) buyurarak aramızda kin ve düşmanlık tohumlarının yerleşmesini istemez. Ayrıca kibirli ve kendini beğenen kişiler diğer insanlar tarafından da sevilmezler.

3. Ameli ile gösteriş yapan kimse. Gösteriş ve rıyanın yerleştiği ameller Allah tarafından makbul görülmez. Riyâ ve gösterişle yapılan ameller, bu yapılan amellerin iptaline yol açar. Güzel ve salih ameller sadece ve sadece Allah rızası gözetilerek yapılmalıdır.

Şu üç sınıf kimse ise kalplere sevgi ve muhabbet tohumları ekerler; âfiyet bulurlar, semâ ehli katında muteber olurlar.

1. Güzel huy sahibi kimse.

2. Amellerini sadece Allah rızası için yapan muttaki kimse.

3. Tevazu sahibi, alçakgönüllü olan kimse.

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle buyurur:

Hesaba çekilmeden önce, nefsinizi hesaba çekiniz. Zira kendinizi hesaba çekmeniz daha kolay ve daha hafiftir. Tartıya çekilmeden önce, yaptıklarınızı tartınız, ölçüp biçiniz. Hiçbir amelin, davranış ve niyetin gizli kalmayacağı o büyük gün gelmeden onun için hazırlanınız.

Yahya b. Muâz (r.a.) şöyle dedi:

İnsanlar üç sınıftır.

1. Âhîret meşguliyetinden dolayı dünyasını kaybedenler.

2. Dünya meşguliyetinden dolayı âhiretini kaybedenler.

3. Her ikisi ile meşguliyetini dengede götürenler.

Bunlardan birincisi, arzusuna nail olan ibadet ehlidir. İkincisi, helak olanlardır. Üçüncüsü, dengeleyemediği takdirde her iki taraf için tehlikede olanlardır.

Hâtem Zahid şöyle dedi:

Dört şey var ki, bunların kıymetini ancak dört kimse bilir:

1. Gençliğin kıymetini ancak yaşlılar bilir.

2. Afiyetin kıymetini ancak belaya gark olanlar bilir.

3. Sağlığın kıymetini ancak hastalar ve acizler bilir.

4. Hayatın kıymetini ancak ölümler bilir.

Bu bahsedilenler, Resûlullah (s.a.v.)'ın şu hadîs-i şerîfine bir atıftır:

İstikametini Allah'a yönelten kimsenin alameti üçtür:

a) Kalbi tefekkürle meşgul olur.

b) Dili ve yüreği Allah'ı zikirle meşgul olur.

c) Bedenen Allah yolunda hizmet eder.

Kendini aldatan kimsenin alameti üçtür:

- a) Sür'atle şehvi arzulara dalmak.
- b) Uzun emeller peşine düşerek tevbeyi ertelemek.
- c) Hiçbir salih amel işlemeden, kuru kuruya âhirette felah beklemek.

Hükemâdan bazıları şöyle der:

Şeytan, şu üç şeyi, üç şey olmadan iddia edenleri mas-karaya çevirir:

1. Dünya sevgisi içinde kavrulurken, Allah'ı zikret-menin zevkinden bahseden.

2. Nefsini terbiye etmeden Allah'ın rızasından bah-seden.

3. İnsanların övgüsünü arzuladığı halde, takva ile amel ettiğini iddia eden.

Ebû Nadle şöyle der:

Bir kimsede dört şey bulunur da, onun gidişatında hayra yönelik bir eğilim olmazsa, bu vakıa Allah katında amellerinin makbul olmadığını gösterir.

a) Bir kimse, Allah yolunda cihada gider ve sonra da döner, gidişatında hayra yönelik bir artış olmazsa, bilinme-lidir ki bu Allah Teâlâ'nın onun cihadını kabul buyurma-dığına delâlettir.

b) Bir kimse, Ramazan orucunu tutar da, gidişatında hayra yönelik bir artış olmazsa, bu hal Allah Teâlâ'nın onun tuttuğu orucu kabul buyurmadığına delâlettir.

c) Bir kimse, farz olan haccını eda ettikten sonra, gidişatında hayra yönelik bir artış olmazsa, bu hal Allah Teâlâ'nın onun haccını kabul buyurmadığının delâlettir.

d) Bir kimse, hastalanır da şifayı bulduktan sonraki gidişatında hayra yönelik bir artış olmazsa, bu hal, Allah Teâlâ'nın onun hastalığını günahlarına kefâret saymadığına delâlettir.

Denir ki:

Kişinin Allah yolundaki mücahedesinin ve gayretlerinin berhava olmaması ve amellerinin makbul addedilmesi için dört şeye sahip olması gerekir:

1. İlim-irfan. İlim sahibi, yapacağı işi farkında olarak, bilinçli şekilde yapar.

2. Tevekkül. Tevekkül Allah'a güvenmek, O'na dayanmak demektir. Tevekkül sahibi kişi bütün tedbirlerini aldıktan sonra gerisini Allah'a bırakır, hiç kimseye minnet etmez.

3. Sabır. Sabır, amellerin tamamlanabilmesi için şarttır.

4. İhlas. Sevaba ve dolayısıyla Allah'ın rızasına nail olabilmek için ihlas şarttır.

Hasan Basrî (r.a.) şöyle der:

Bir kimse, şu hayra (cennete) talip olursa, onun samimi bir şekilde çalışması icap eder. Ayrıca, Allah'a kavuşuncaya kadar, bütün kötü duygulardan arınmalı, tam bir doğruluk sahibi olması gerekir.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَیْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِإِلْحَاقِ اللَّهِ بِكُمْ وَلِجَنَّةٍ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ

“Şüphesiz, Rabbimiz Allah’tır deyip, sonra dosdoğru yolda yürüyenlerin üzerine melekler iner. Onlara: Korkmayın, üzülmeyin, size vâdolunan cennetle sevinin! derler.” (Fussilet 30)

İstikâmet sahibi olan kişinin alameti dağ gibi olmaktır. Dağın da dört vasfı vardır:

- a) Onu sıcaklık eritemez.
- b) Soğukluk donduramaz.
- c) Yel yerinden oynatamaz.
- d) Sel alıp götüremez.

İstikamet üzere olan bir kişinin belli başlı vasıfları şunlardır:

- a) Kendisine iyilik ve ikramda bulunan bir kimsenin önünde münasebetsizce eğilmeye sevk etmez.
- b) Bir kimseden görmüş olduğu kötülük karşısında, kendisini o kimseye karşı haksız yere söz etmesine sebep olmaz.
- c) Nefsani/şehvi arzuları, onu Allah yolundan alıkoymaz.
- d) Dünyevi çıkarları, onu Allah yolunda bulunmasına mani olmaz.

Şeytanın Düşmanlık ve Hileleri

Fakih anlatıyor:

Safiye bint Cahş yolu ile gelen rivâyette; Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Şeytan, insanın kanının dolaştığı damarlarında dolaşır.”

İbn Abbas (r.a.), Nâs sûresini şöyle tefsir etmiştir:

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ. مَلِكِ النَّاسِ. إِلَهِ النَّاسِ .
 مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ . الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
 صُدُورِ النَّاسِ. مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

“De ki: İnsanların kalplerine vesvese sokan cin ve insan şeytanının şerrinden insanların Rabbine sığınırım.”

Yani, insanların yüce efendisine sığınırım.

“İnsanların melikine sığınırım.”

Yani, insanların ve cinnin melikine sığınırım.

“İnsanların ilâhına sığınırım.”

Yani, insanların yaratıcısına sığınırım. (Nas 1-6)

İbn Abbas (r.a.) buyuruyor ki:

Şeytan, cinnin de insanların da kalplerine girip vesvese verir. Ancak Allah'ın adı anıldığı zaman siner ve kalplerden çıkar gider.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Ben davetçi ve tebliğci olarak gönderildim. Hidâyet verme hususunda bana düşen bir şey yoktur. İblis ise süsleyici, bezeyici olarak halk edildi. Aldanmakta, dalalette payı ve dahli yoktur.”

Yani İblis, kötülük ve çirkinlikleri sadece güzel gösterir. Elinde bunun dışında bir şey yoktur.

Bu durumda kul, vesveseyi içinden atmalı, o düşmana karşı ciddi gayret sarf etmelidir. Bu konuda, Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ
 الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ. إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ

عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ
أَصْحَابِ السَّعِيرِ

“Ey insanlar! Şüphesiz Allah’ın vaadi gerçektir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Sakın çok aldatıcı (şeytan), Allah hakkında sizi aldatmasın. Şüphesiz şeytan sizin için bir düşmandır. Öyle ise siz de onu düşman olarak tanıyın. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateşe girecek kimselerden olmaya çağırır.” (Fâtır 5-6)

Akıllı olana kimseye yaraşan, dostunu düşmanını birbirinden ayırmaktır. Dostuna bağlanmalı, düşmanına yüz çevirmeli, ona karşı koymalıdır.

Cahilin alameti şu dört husustur:

- a) Sebepsiz yere hiddetlenmek.
- b) Batıl işlerde nefsine uymak.
- c) Servetini beyhude yere harcamak.
- d) Dostunu düşmanından ayırt edememek.

Yani, Allah’a itaat edeceği yerde, şeytana uymak.

Allah’a itaat yerine, şeytana uymak ne kadar kötü bir bedeldir!

Nitekim bu konuda Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

أَفْتَتَحِدُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ
عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

“... Benim yerime İblisi ve zürriyetini dostlar mı ediniyorsunuz? Oysa onlar, size düşmandır. Zalimler için bu, ne fena bir değişmedir.” (Kehf 50)

Akıllının alameti de dörttür:

- a) Cahile anlayış göstermek.
- b) Nefsini hatalardan çekmek.
- c) Hak yeri gelince, mal harcamak.
- d) Dostunu düşmanından ayırt edememek.

Dostunu düşmandan ayırt edemeyen bir insan, şeytanın oyunlarına aldanarak Allah'a itaatten yüz çevirir, şeytana ittiba eder. Hâlbuki bu ne kötü bir şeydir! Yüce Allah şeytana ittibanın kötülüğünü şu âyette bizlere bildiriyor.

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ
أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ
عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

Hani biz meleklere, “Âdem için saygı ile eğilin” demiştik de İblis’ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinlerdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da İblis’i ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir! (Kehf 50)

Vehb b. Münebbih anlatır:

Bir keresinde iblis, Yahya b. Zekeriyâ (a.s.)’a rastladı. Yahya b. Zekeriyâ (a.s.) İblis’e dedi ki:

- Sizin nazarınızda âdemoğlunun tabiatı nasıldır, anlatır mısınız!

İblis anlattı:

- Nazarımızda insanların tabiatları muhtelifdir. Bir kısmı var ki onların tabiatı tıpkı senin gibidir. Onlara hiçbir şekilde tesir edemeyiz. Günahlardan beridirler. Hiçbir şey-

de onların üzerinde belirleyici olamaz, güç yetiremeyiz. Bir kısmı da vardır ki, çocuklarınızın elindeki top nasılsa, onlar da bizim elimizde öyledir. Biz onlara, kendi nefislerini mu-sallat ederiz, nefisleri onlara yeter. Üçüncü sınıfa gelince, bizce en zorlu olan bunlardır. Bunlardan birine yönelir, birtakım vesveselerle hak yoldan saptırırız. Lakin o, bir-den istiğfara yönelir, yaptığımızı boşa çıkarır, oyunumuzu bozar. Yeni bir umutla tekrar yönelir, onu günaha sokma-ya çalışırız. Bu böylece devam eder gider. Ne kendisinden ümidimizi keseriz, ne de hedefimize ulaşırız.

Hikmet ehlinden bazısı şöyle der:

Şeytan, insana hangi kapıdan geliyor diye uzun uzadı-ya düşündüm. İdrak ettim ki, şeytanın insana nüfuz ettiği on kapı vardır:

1. Hırs ve sûizan. Şeytanın insana yaklaştığı kapıla-rın başında gelir. Onun bu gelişini Allah’a güven ve helal kazanca kanaatle karşıladım. Sonra Allah’ın kitabından hangi âyetle ona karşı kuvvet bulabilirim, diye düşündüm. Allah Teâlâ’nın şu âyetini buldum:

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Yeryüzünde yürüyen her canlının rızkı, yalnızca Allah’ın üzerinedir...” (Hûd 6)

İşte bu âyetten destek alarak şeytanın gücünü kırdım.

2. Hayat ve uzun emel. Onun bu gelişini ani ölüm korkusunu göz önüne getirerek karşıladım. Kişinin ansızın ölmesi de her an için mümkündür. İşte bu nedenlerden ötürü kişi, bu tür uzun emellerden sakınmalıdır. Bu hu-susta, şeytana karşı hangi âyet ile destek bulabilirim diye düşünürken,

وَمَا تَذَرِي نَفْسُ بَايَ اَرْضٍ تَمُوتُ

“... Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez...” (Lokman 34) âyetini buldum.

Allah'ın bu kelimadan aldığım destekle şeytanın gücünü kırdım.

3. Rahatlık ve nimet arzusu. Dur-duraksız konfor ve dünyalık peşinde koşan kişilerin bu gidişatları hak yolundan çıkmalarına sebebiyet verir.

Yüce Allah'ın kitabındaki hangi âyetle şeytana karşı destek bulabilirim, dedim. Gördüm ki şu iki âyet-i kerime-de Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

ذَرُهُمْ يَأْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهُمْ الْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

“Bırak onları yesinler (içsinler), yararlansınlar; emelleri onları oyalayadursun. İleride (gerçeği) bilecekler...” (Hicr 3)

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوًى

“Heva ve hevesini ilâh edinen kimseyi gördün mü?” (Câsiye 23)

Allah'ın bu buyruklarından aldığım destekle şeytanın gücünü kırdım.

4. Ucüb-kibir. Enaniyet, benlik ve kibir, kişinin hak yolundan uzaklaşmasına sebebiyet verir.

Yüce Allah'ın kitabındaki hangi âyetle şeytana karşı destek bulabilirim, dedim. Gördüm ki şu âyet-i kerime-de Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor:

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلِّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ
وَسَعِيدٌ

“O geldiği gün Allah’ın izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi bedbahttır, kimi mutlu.” (Hûd 105)

Allah’ın bu vahyinden aldığım destekle şeytanın gücünü kırdım.

5. Mü’min kardeşlerini hafife almak ve onlara saygıda kusur etmek. Hemen mümin kardeşlerime saygıda ve hürmette kadirşinas davranarak, hepsine sevgi, şefkat ve merhametle davranarak muamele etmeye başladım.

Hangi âyetle ona karşı güç kazanırım, dedim. Yüce Allah’ın kitabında şu âyet-i kerimeyi buldum:

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ

“... İzzet Allah’ın, Resulünün ve mü’minlerindir...”
(Münafıkûn 8)

Böylece şeytanın bu gücünü kırdım.

6. Haset etmek. Bu minvalde ben, şeytanı adalet ve bütün nimet ve rızık Allah’ın taksim ettiği düşüncesi ile karşıladım.

Allah’ın kitabından bir âyetle şeytana karşı güçleneyim, dedim. Şu âyete müdrük oldum:

نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

“... Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık...” (Zuhruf 32)

Böylece şeytanın bu gücünü de kırdım.

7. Gösteriş ve insanların methiyesi. Bu minvalde şey-

tanı ihlas ve Allah'a sığınmakla karşıladım. Salih amel işlemeye ve riyadan sakınmaya karar verdim.

Şeytanın desiselerine karşı Allah'ın kitabından hangi âyetle güçleneyim, dedim. Baktım ki Yüce Rabbimiz kitabında şöyle buyuruyor:

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا
وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

“Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin ve Rabbine kullukta hiç ortak koşmasın.” (Kehf 110)

İbadetlerini ihlasla yapan, riya bulaştırmayan, şeytanın hile ve oyunlarına aldanmaz.

8. Cimrilik. Bu noktada ben, şeytanı, Allah katındaki baki, insanların elindekinin ise fani ve geçici olduğunun idraki ile karşıladım.

Hangi âyetle şeytana karşı destek bulayım, dedim. Şu âyete muttali oldum:

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ

“Sizin yanınızdaki (dünya malı) tükenir, Allah katındakiler ise bâkidir.” (Nahl 96)

Yüce Rabbimin kitabından aldığım güçle şeytanın gücünü de kırdım.

9. Kibirlenmek, büyüklük taslamak. Bu minvalde şeytanı tevazu ile karşıladım ve hangi âyetle ona karşı güçlenebilirim, diye düşünürken şu âyeti hatırladım:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى
وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَى كُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

**“Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişi-
den yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavim-
lere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında
en değerli olanınız, O’ndan en çok korkanınızdır...”**
(Hucûrat 13)

Böylece şeytanın bu gücünü de kırdım.

10. Tamah etmek. Yine bu minvalde ben, Allah’ın
elinde bulunana güvenip, insanların elindekinden ümit ke-
serek şeytanı karşıladım.

Hangi âyetle şeytana karşı güçlenebilirim, diye düşü-
nürken şu âyeti hatırladım:

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَحْتَسِبُ

**“...Allah, kendisine karşı gelmekten sakınan kim-
seye kurtuluş yolu sağlar, ona beklemediği yerden rızık
verir.”** (Talak 2-3)

Akıllı Kimse Nefsini Terbiye Edendir

Şeddâd b. Evs, Resûlullah (s.a.v.)’ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

**“Akıllı, kendini hesaba çeken ve ölümden sonrası
için çalışandır. Âciz ise, kendisini hevasına kaptıran ve
Allah’tan -olmayacak- şeyler bekleyendir.”**

Yani akıllı kimse, nefsini dünyada iken hesaba çeken,
onu terbiye edip kontrolü altına girmeyendir. Akıllı kim-
se dünyanın ve âhiretin imtihan için yaratıldığına müdrik
olandır. Ölümden sonrası için kendine fayda sağlayacak sa-
lih amel ve iyilikler işleyendir. Âciz kimse ise, hem nefsinin
emellerine uyan hem de münker işler yaptığı halde Allah
Teâlâ’dan mağfiret umandır.

Hazreti İsa (a.s.) şöyle demiştir:

Sapıtan bir kimsenin nasıl helak olduğu şaşılacak bir şey değildir. Asıl şaşılacak olan, hidâyete erenin nasıl olup da kurtulduğudur.

Bu sözün izahatı şudur:

Cennet, insanın nefsinin hoşlanmayacağı amellerle, cehennem ise kişinin nefsinin hoşlandığı heves ve arzularla bezelidir. Her şahıs için ona vesvese ilham eden bir şeytan, bir de sürekli hak yola davet eden bir melek vardır. Şeytan, her daim münker amelleri kişiye şirin ve güzel gösterip aldatmaya bakar. Melek ise kişiyi her daim münker amellerden sakındırmaya, kötü işler yapmasına engel olmaya çalışır. Binaenaleyh nefis, hangisinden yana olursa vücutta o galip gelir.

Hırsızlık Cürmü ve Cezası

Hükemâdan birisi anlattı:

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءُ بِمَا
كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

“Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık bir ceza ve Allah’tan bir ibret olmak üzere ellerini kesin. Allah izzet ve hikmet sahibidir...” (Mâide 38)

Âlimler bu âyetin tefsirini şöyle yaparlar:

On dirhem çalan bir kimsenin eli kesilir. Bunun yegâne sebebi, o on dirhem paranın haram oluşu değildir. Yani bu on dirhem, bir mü’minin elinin kesilmesine yol açacak kadar fazla bir miktar değildir. Ancak onun eli, şu iki husustan ötürü kesilir:

1. Hırsızlık yaptığından ötürü, Müslümanların haysiyet, şeref ve itibarını düşürdüğü için.

2. Rızık hususunda Allah'ın taksimine razı olmadığı, bir başkasının malına göz diktiği içindir.

İşte bu yaptıklarına karşılık, Allah onun elinin kesilmesini, bilhassa topluma ibret olsun diye, kendisi de Allah'ın rızık konusundaki takdirine razı olsun diye emretmiştir.

Samimi, hakiki bir mümine, Allah'ın nasip ettiği şeye razı olmak düşer. Çünkü, Allah'ın takdirine razı olmak, peygamberlerin ve salihlerin örnek hasletidir.

